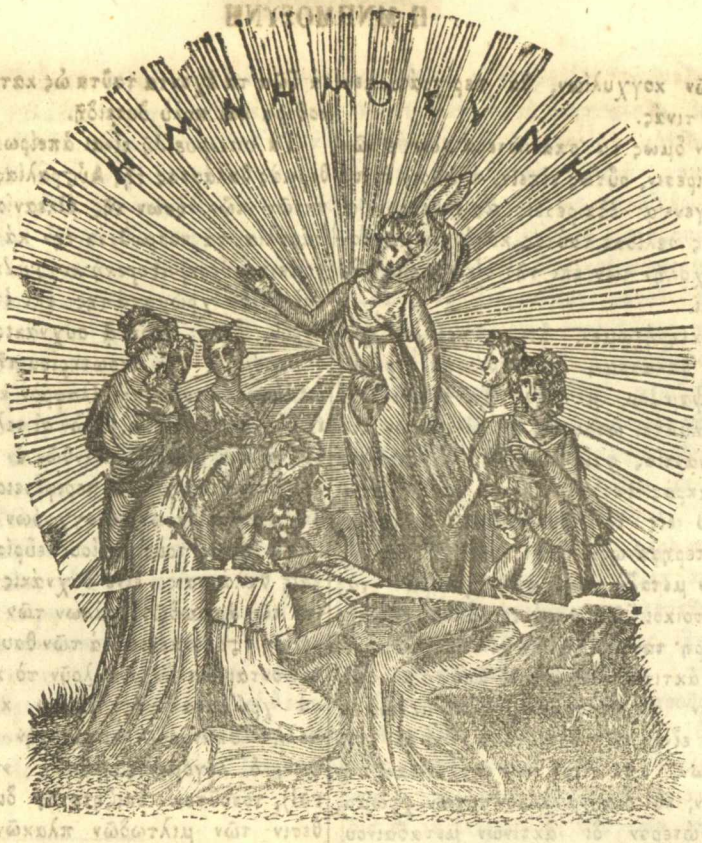

ΤΕΥΧ. ΛΘ'. ΤΟΜ. Β'. 1854.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΠΕΡΙ ΚΟΓΧΥΛΙΩΝ.

Κατὰ παράδοξον ἀντίθεσιν, τὰ τοσοῦτον περιχαρῆ τὴν μορφὴν καὶ τοσοῦτον θαυμασίως περιβεβλημένα λαμπροῖς χρώμασι καὶ ἡνωμένα μὲ τὰ στιλπνὰ ἀπαυγάσματα τοῦ μαργάρου κογχύλια, χρησιμεύουν ὡς κατοικία τοῖς πυκτώδοις ζώοις, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον δυσειδῆ ὅσον τὰ κογχύλια εἶνε ὡραῖα· οἱ φυσιολόγοι τὰ ὠνόμασαν *μαλάκια*. Τὰ μαλάκια ταῦτα δὲν εὑρίσκονται τυχαίως διεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἐκλέγουν, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν κογχυλίων των, τὰς παραλίας, ἀφ' ὧν δὲν ἀπομακρύνονται ποτέ. Τινά, οἷον ἡ σηπία καὶ ἡ τευθὶς (καλαμάρι), ἐπιπλέουν μεταξὺ τοῦ ὕδατος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν τῆς παραλίας, ὡπλισμένα μὲ μακρὸς πλοκάμους ἐν εἴδει ῥάβδων· τινὰ δέ, οἷα αἱ κεφαλαῖαι καὶ οἱ δόνακες, ἕρπουν βραδέως εἰς τὰ βραχώδη βάθη τῶν ὑφάλων, κεκρυμμένα ὑπὸ παχέα κογχύλια, καὶ προσκολλῶνται εὐχερῶς τοῖς λίθοις διὰ τῶν στερεῶν ποδῶν των. Τὰ ὀστρεῖδια, προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὥσπερ τὰ φυτά, διαμένουν δέσμια ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν, ἀνοίγοντα ἐνίοτε τὰς παχείας πτυχάς των ἵνα συλλάβωσι κατὰ τὴν διάβασίν των τὰ ἄρατα μόρια τὰ ὑπὸ τῶν κυμάτων καθιστάμενα αὐτοῖς ἐφικτά, ἐξ ὧν καὶ τρέφονται. Οἱ λεγόμενοι *ἀργοναῦται*, οἱ *ναυτίλοι*, ἅπαντες ὄντες, ἐξ ἐναντίας, ἐλεύθεροι καὶ πολυάριθμοι κάτοικοι τῆς βαθείας θαλάσσης, πλέουν ταχέως, κεκρυμμένοι ἐν τοῖς διαφανέσιν αὐτῶν κοιλώμασιν, διακοσίας ἢ τριακοσίας λεῦγας ἀπὸ τῆς παραλίας. Ἐξαίσια κογχύλια τῶν θερμῶν θαλασσῶν, οἱ ναυτίλοι ἐπιδεικνύουν κατὰ τὴν νηνεμίαν τὰ ζωηρὰ χρώματά των καὶ τὸ κοῦφον αὐτῶν περικάλυμμα, φερόμενα ὑπὸ τῆς ἐλαχίστης πνοῆς, μαλθακῶς ἀποκαρούμενα εἰς τὸν ἥλιον καὶ τείνοντα πρὸς τὸν ἄνεμον τὰς διαφανεῖς των πτέρυγας διὰ τῆς βοηθείας ἣν τοῖς παρέχει τὸ ἄπειρον τοῦ ὠκεανοῦ. Ὅσον διὰ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, τὰ μαλάκια εἶνε ὀλιγοδίαιτα· κοιμῶνται ἐπὶ τῆς ἄμμου, βυθίζονται ἐντὸς τοῦ καλύμματός των, κρύπτονται ὑπὸ τὰ φύκη, διατρέχουν τὰς ἀψίδας καὶ τοὺς χρωματισμένους κλώνους τῶν πολυποδίων, ἐμπιστεύονται εἰς τὴν τύχην φύκης κυμαινομένης, καὶ διὰ ν' ἀποφύγωσι τοὺς ἐχθρούς των εἰσέρχονται εἰς τὰς κόγχας των ἢ ἐξακοντίζουν, ὥςπερ αἱ σηπίαι, ὑγρὸν μελάγχρουν ἵνα θολώσωσι τὸ ὕδωρ. Ἰδοὺ περίπου αἱ ἐνέργειαί των· τὰ πλεῖστα τῶν ζώων τούτων εἶναι σαρκοφάγα.

Περιωρισμένα εἰς τὸ ὁρμέμφυτόν των, δυσειδῆ τὴν ὄψιν, τὰ μαλάκια ἤθελον διαμένει πιθανῶς ἐσαεὶ ἄρατα, ἐὰν τὰ κογχύλιά των, τὸ πλεῖστον, περιβεβλημένα μὲ ποικίλους καὶ ἀμιμήτους χρωματισμοὺς, δὲν παρέσυρον τὴν περιέργειαν τινῶν φιλομούσων, οἵτινες συχνάκις διῆλθον τὴν ζωνήν των συνάζοντες πολυαρίθμους διαφορὰς, δι' ὧν σχηματίζουν πολυτίμους συλλογάς. Πρὸς γενικὴν ἰδέαν τῶν πρω-

τευόντων τύπων τῶν κογχυλίων, θὰ περιγράψωμεν μόνον λεπτομερείας τινάς.

Δὲν θὰ ἐκλέξωμεν ὅμως τὰ σπανιώτερα τῶν εἰδῶν καὶ ἐκεῖνα ἅτινα ἐξαίρεσιν, οὕτως εἰπεῖν, ποιοῦσιν ἐν τῇ τῶν μαλακίων οἰκογενείᾳ· ἐξαιρέτεις ἃς ἐκθέσουν οἱ φυλλολογήσαντες τὰς σελίδας ταύτας κατὰ τὴν μᾶλλον ἢ ἧττον σύντομον σχολὴν των ἐπὶ τῆς οἰκογενείας, ἣν θέλουν νὰ γνωρίσωσι.

Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι κογχύλιά τινα εὑρίσκονται εἰς τὴν θάλασσαν, τοσοῦτον πολυάριθμα ὅσον οἱ κόκκοι τῆς ψάμμου, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ μικροσκόπιον ἀνακαλύπτει ὡσαύτως ἀναρίθμητον ποσότητα· ἄλλα ἐξ ἐναντίας φαίνονται εἰς ὡρισμένους τόπους καὶ κατὰ μακρὰς ἀποστάσεις, διὸ καὶ γίνονται αἴτια χαρᾶς ἀρρήτου εἰς τὸν φυσιοδίφην, δυνάμενον νὰ τὰ ταξινομήσῃ ὑπερηφάνως εἰς τὴν συλλογήν του.

Θὰ σημειώσωμεν μεταξὺ τῶν περιεργοτέρων τὰς *τελλίνας*, ὧν οἱ κάτοικοι ζῶσι παρὰ τὰς ἀκτὰς ἐπὶ τῆς ἄμμου εἰς ἀβαθῆ μέρη· ταῦτα εἶναι ἐν γένει κεχρωματισμένα πορφυρῶς δι' ἀκτινοβόλων ζωνῶν ἀπὸ τὸ κέντρον πρὸς τὴν περιφέρειαν· τὰ καλούμενα *τελλίναι* τοῦ *ἀνατέλλοντος ἡλίου* εἶνε τὰ ὡραιότατα διά τε τὴν λεπτὴν κατοικίαν των, τὴν λεῖάν των ἐπιφάνειαν, τὴν ἐπιτηδείως ῥαβδωτὴν, καὶ διὰ τὸ λευκὸν αὐτῶν χρῶμα, καθιστάμενον ἐντονώτερον δι' ἀκτίνων μεταβαινουσῶν ἀπὸ τοῦ ὑπερύθρου μέχρι τοῦ βαθέως ἐρυθροῦ. Ἡ τελλίνη ἡ καλουμένη *γλῶσσα γαλῆς* τοῦ ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, εἶνε μικρὸν θελκτικώτατον κογχύλιον μὲ ἀκάνθας λευκὰς, καὶ ῥάβδους ἐρυθρᾶς.

Τὰ *κάρδια*, ἐν οἷς διακρίνονται τὸ *ἐξωτικὸν*, ἐλαφρὸν λεπτὸν ὥσπερ ἡ μουσελίνα, ἧς ἔχει τὴν λευκότητα, διακρινόμενον διὰ συμμετρικῶν καὶ κυματιζόντων πλευρῶν· καὶ τὸ *ἀκανθῶδες κάρδιον* παχύτερον τοῦ πρώτου, πτωχότερον κατὰ τὸν χρωματισμὸν, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὴν θέαν δάσος ἀκανθῶν καθιστᾷ περιεργοτάτην, εἶναι ἄξιον σημειώσεως.

Τὰ *τόξα*, ὧν τὰ μαλάκια στηρίζονται εἰς μέγα βάθος ἐπὶ τῶν κατακαθέτων πλευρῶν τῶν βράχων· τὰ κογχύλια ταῦτα εἶναι ἐλαφρὰ, καμπύλα, ἡμιδιαφανῆ, ἀλλὰ γενικῶς πτωχὰ χρωματισμῶν· μολαταῦτα τινὰ, εἰσὶν ἐστολισμένα ζώναις κιτρινωπαῖς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐρυθροῦ· ἄλλα δὲ εἰσὶν ἐνδεδυμένα μὲ χνοῦν μεταξώδη, εἶδος φυτοῦ κεχρωματισμένου ἐνίοτε μὲ θελκτικὰ χρώματα.

Πολλὰ ἔχουν ὄψιν σκοτεινὴν καὶ δυσειδῆ, εἴδη δέ τινα φαίνονται ὥσπερ αἱματόχροα. Αἱ *πορκελλάναι*, αἵτινες κατοικοῦν πάσας τὰς θαλάσσας, ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Νορβεγίας μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Βεγγάλης, ἐρριμμέναι ἐπὶ πασῶν τῶν παραλιῶν, δὲν ἔχουν τὴν ἀξίαν τοῦ σπανίου· ἐὰν ὅμως θεωρηθῶσι κατὰ τὸ πλουσιοπάροχον τῶν χρωμάτων καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ μίλτου, εἰσὶ, καθ' ἡμᾶς, τὰ ὡραιότερα τῶν κογχυλίων· οὐδὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι καλλίτερον κεχρωματισμένον τῆς *καταστίκτου πορκελλάνης*.

Αἱ *ἐλαῖαι*, συγγενέσταται ταῖς πορκελλάνσις, ἐλαφραὶ, κομψαὶ τὴν κατασκευὴν, δὲν εἶνε κατ' ἄλλο κατώτεραι ἢ κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων· ἡ *ἐλαία τῆς Βρασιλίας* μετὰ τῶν σκοτεινῶν αὐτῆς γραμμῶν καὶ ἡ *ἐλαία τῆς Καϊλάνης* εἶναι αἱ μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι· τὰ ζῶα τὰ ἔχοντα ταῦτα ὡς κατοικίαν εἶναι ἄγρια, σαρκοβόρα καὶ πολὺ δυσειδῆ.

Τὰ *σπειροειδῆ* εἶναι ἀπείρως ἀφθονώτερα εἰς τὰς θερμὰς θαλάσσας τῆς Αὐςραλίας ἢ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῶν νήσων τῆς Ὠκεανίας, ὑπὸ τὰ πολυάριθμα παράλια τὰ κοσμοῦντα τὴν κάτω αὐτῶν βάσιν· ἡ λεγομένη *αὐτοκρατορικὴ κογχύλη* καταδεικνύει τὰ ὡραῖα καὶ ξανθὰ χρώματά της ἐπὶ ἐπιπέδου ἐλεφαντίνου καθαροῦ, ὅπερ ἀποκτᾷ συχνάκις κολοσσαῖον μέγεθος· ὁ *στρόμβος* τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος εἶνε ὡσαύτως ὡραῖον καὶ ἐλαφρὸν κογχύλιον, συντεθειμένον ἐξ ἓξ ἢ ἑπτὰ ἑλίκων, ἐξ ὧν αἱ τελευταῖαι δύο εἶναι ἐςολισμέναι διὰ μακρῶν ἀκανθῶν ἐν εἴδει διαδήματος καὶ κοίλων ὑποκάτω· ἡ λευκὴ περιφέρειά των εἶνε ἐςιγματισμένη ὑπὸ μαρμαρώσεων μελαγχρόων καὶ κατασκευῆς ἐξαισίου.

Οἱ *κῶνοι*, τοὺς ὁποίους εὑρίσκουν ἐπίσης ἐν ἁπάσαις ταῖς θαλάσσαις, εἶνε συχνάκις τὰ ὡραιότερα κογχύλια ἐπὶ τῶν ἀμμωδῶν ὑράλων τῶν νήσων τῆς Ὠκεανίας. Οἱ κῶνοι, ἐςολισμένοι διὰ τῶν θαυμασιωτέρων χρωμάτων, φαίνονται ὅτι ἀνταναχλοῦν τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ χρώματα τῆς Ἠοῦς· καὶ ἐνταῦθα ἀπαντᾶται πολλὰ σπανίως, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φυσιοδίφων, ὁ λεγόμενος *κῶνος ναύαρχος* (cône amiral), τοσοῦτον ἐπιζήτητος διὰ τὴν ἁρμονικὴν διάθεσιν τῶν μιλτωδῶν πλακῶν του. Εἶδός τι ὡραιότατον εὑρίσκεται ἐπίσης εἰς μεγίστην βαθύτητα ὕδατος ἐν τῇ θαλάσσῃ τῶν Ἀντίλλων· καλεῖται δὲ οὗτος cedonuli, ἀξιοσημείωτος διὰ τὰς ὡραίας αὐτοῦ κυανᾶς κηλίδας, περιβεβλημένας ὑπὸ μελαμψοῦ ἐπιπέδου, κεκαλυμμένου ὑπὸ στιγμῶν συμμέτρων, καὶ πεποικιλμένου ὑπὸ τεσσάρων ταινιῶν μαρμαριγῶν, ἐξαισιωτάτων. Ὁ *κατάςικτος κῶνος* τῆς θαλάσσης τῶν Ἰνδιῶν, ὁ γίγας τῶν κώνων, παχὺς, βαρὺς πεποικιλμένος ὑπὸ στιγμῶν μελαγχρόων, διατεθειμένων κατὰ γραμμὰς παραλλήλους ἐπὶ ἐπιπέδου λευκοῦ μαργαρώδους στιλπνότητος, εἶνε κογχύλιον ἐπιζήτητον· ὀφείλομεν ἐπίσης νὰ σημειώσωμεν τὸν *γραπτὸν κῶνον*, τὸν ὁποῖον τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ σχῆμα καὶ πρὸ πάντων τὰ ἱερόγλυφα τὰ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς βάσεώς του καθιστῶσι ἄξιον νὰ διαπρέπῃ ἐν ταῖς ὡραιοτέραις συλλογαῖς!

Αἱ *μίτραι* διαφέρουν τῶν ἐλαιῶν διὰ τοῦ σχήματός των τοῦ μᾶλλον ἐπιμήκους, καὶ ἐν γένει διὰ τῆς μάζης των, ἥτις εἶνε μικροτέρα· τὰ ζῶα ἅτινα, ἐμπεριέχουν, ἐπειδὴ φέρουν κογχύλια ἀναλόγως πολὺ βαρύτερα, διαμένουν διεινεκῶς ἀκίνητα, βεβυθισμένα ἐντὸς τῆς κοίτης τῆς περικαλυπτούσης τὰ λαμπρὰ χρώματα τοῦ καλύμματός των, ἅμα δ' ἐγγίσῃ τις αὐτὰ εἰσέρχονται ἐντὸς τῆς κογχύλης των ὅθεν ἐξέρχονται μετὰ ἓξ ἢ ἑπτὰ ὥρας· ἡ *ἐπισκοπικὴ μίτρα* εἶνε ἡ ὡραιοτέρα κογχύλη τοῦ γένους τούτου. Συμμέτρως κεκοσμημένη ὑπὸ σχημάτων ἱερογλυφικῶν, μελανῶν, ἐπὶ ἐπιπέδου ἀργυροειδοῦς, λείου, ὁμοιάζει πρὸς τὰ ὡραιότερα νεκρικὰ ἀγγεῖα τὰ εὑρεθέντα εἰς τὰς Αἰγυπτιακὰς νεκροπόλεις. Ἡ *αἰχμηρὰ μίτρα*, ἧς ἡ ἐπιφάνεια λευκόφαιος, ἐστιγματισμένη ὑπὸ σημείων ἰοειδῶν ἐν εἴδει λαβυρίνθου, εἶναι ἡ λαμπροτέρα μετὰ τὴν ἐπισκοπικὴν μίτραν.

Ἐρρίψαμεν ταχὺ βλέμμα ἐφ' ὅλων τῶν ὡραιοτέρων

κογχολίων καὶ δὲν ἀπαξιοῦμεν περαίνοντες τὸν λόγον νὰ εἴπωμεν, ὅτι πολλὰ μαλάκια παρέχουν ἡμῖν ἐνδιαφέρον πραγματικώτερον. Ἡ θάλασσα ῥίπτει καθ' ἑκάστην ἐφ' ὅλων τῶν ἀκτῶν της ἀναρίθμητον ποσότητα διθύρων ἐξαισίας τροφῆς, εἶδος μάννας, ἣν οἱ πτωχοὶ συλλέγουν ἀκόπως, καὶ ἐξ ἧς ἐν μέρει τρέφονται. Τὰ ὀστρεῖδια καὶ τὰ μύδια παρατίθενται ἐφ' ὅλας τὰς τραπέζας, διὰ δὲ τοῦ ῥευστοῦ τοῦ ἐκκρέοντος ἐκ τῆς σηπίας κατασκευάζεται ἡ *σηπία* (χρῶμα) καὶ τὸ Σινικὸν μέλαν, χρώματα πολυτιμότατα εἰς τὰς τέχνας. Εἰς τινας χώρας ὅπου ὁ πηλὸς εἶνε σπάνιος, συναθροίζουν κογχύλια, καθὼς τὰς στρόμβους εἰς τὴν Μαρτινίκαν, τὰς πεταλίδας εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Περροῦ, ὅπως μετατρέψωσιν αὐτὰς εἰς τίτανον καθαρωτάτην, καὶ ἐπιζήτητον διὰ τὴν χρῆσίν της. Τέλος ἡ μάργαρος, ἡ ὕλη ἐκείνη ἡ στιλπνὴ καὶ μεταλλικὴ ἡ κοσμοῦσα τὴν ἐπιφάνειαν ὀστρειδίων τινῶν, εἶνε ἐν χρήσει, ὡς γνωστὸν, εἰς κατασκευὴν ἀπείρων πολυτίμων κοσμημάτων. Πάντες γινώσκομεν, τὰ φαντασιώδη κύπελα καὶ τὰς ἐξαισίας καμέας, ἃς κατασκευάζουν διά τινων κογχυλίων, καὶ πόσον εἶνε ὡραῖοι καὶ πολύτιμοι οἱ λευκοὶ μάργαροι οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τινα εἴδη διθύρων, καὶ τοὺς ὁποίους ἁλιεύουν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

ΤΙΜΗ ΑΙΜΑΤΟΣ.

ΑΠΟΛΟΓΟΣ.

Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἔλαβε χώραν τὸ ἑπόμενον συμβὰν δὲν δύναμαι νὰ ὁρίσω. Λέγω μόνον ὅτι πρὸ μακροῦ χρόνου συνέβη.

Καταλείπων τις τὴν Βισκαΐαν ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν *Ἀρχαίαν Καστιλλίαν*, καὶ ὁδεύων τὴν ἄγουσαν εἰς Μαδρίτην ἀπαντᾷ πόλιν, Μιράνδαν τοῦ Ἔβρου καλουμένην· προχωρῶν δ' ἐντεῦθεν τινὰς λεῦγας εἰσέρχεται εἰς τὰ ὄρη τῆς Ὄκας, κλάδον τῆς Ἰβερίκης, μεγάλης ὀρέων σειρᾶς διατεμνούσης ὅλην τὴν Ἱσπανίαν. Τὰ μακρὰ καὶ οὐρανομήκη ταῦτα ὄρη σχηματίζουσι φρικώδεις φάραγγας, βράχους ἀποτόμους καὶ βαθείας κοιλότητας, ὧν τὰ ἄθλια φυτὰ οὐδέποτε ἔτυχον θωπευτικῆς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνος.

Κατὰ συγκεκρασμένην τινὰ ἑσπέραν φθινοπώρου, δώδεκα ἄνθρωποι, οὓς ὁ ἱματισμὸς ἐπρόδιδεν ὡς λῃστὰς τῶν ὀρέων ἐκείνων, συνηθροίσθησαν ἐν τινι χάσματι σχηματιζομένῳ ὑπὸ τοῦ βράχου, ἔχοντι τεσσαράκοντα περίπου ποδῶν βάθος, καὶ οὗ ἡ ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων ἀπαγορευομένη προσπέλασις, τοσοῦτον καθίστατο ἀδύνατος, ὥστε εἰς τοὺς λῃστὰς ἐκείνους καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἦτο μόνον γνωστή.

Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τούτων, ὑπάρχει εἷς διακρινόμενος τῶν λοιπῶν διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ χαρακτηριζομένου θηριώδους μεγαλείου· ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶναι ὁ ἀρχηγὸς, ὁ γενναῖος Ἐμμανουὴλ Ἀγουΐλας, ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, τὰ μέλη εἰσέτι εὔρωστος, τὸν ὀφθαλμὸν ὀξυδερκὴς ὡς ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς, παρ' οὗ καὶ τ' ὄνομα (1)· ἡ μελανόθριξ αὐτοῦ κόμη, λευκαινομένη κατὰ διαστήματα, προαγγέλλει τὴν παρακμὴν, τὸ δὲ μελάγχρουν αὐτοῦ πρόσωπον, συνήθως εὔχαρι, προδίδει τὴν ἑσπέραν ταύτην βασάνους ἐπιπόνου τινὸς ἰδέας. Ὑπενδύτης ἐξ ἐρυθροῦ ἐριούχου, χιτὼν καὶ ἀναξυρὶς ἐκ μέλανος μεταξοπτίλου, κεκοσμημένα ἀμφότερα διὰ κόμβων καὶ ποικιλμάτων ἀργυρῶν, ἀποτελοῦσι τὴν ἐνδυμασίαν αὐτοῦ· περὶ τὴν ὀσφὺν φέρει ταινίαν δερματίνην ἀντὶ θήκης νομισμάτων ἢ κυλίνδρων ἐκ πυρίτιδος· ἀντὶ καλύμματος δὲ φέρει εὐμέγεθες λευκόφαιον σκιάδιον, περιβεβλημένον ὑπὸ ἐρυθρᾶς ἐκ μεταξοπτίλου ταινίας, ἐφ' ἧς προσκεκόλληται μικρὸν ὁμοίωμα τῆς Παρθένου· ὡς ὑποδημασίαν δὲ ἐμβάδας δερματίνους καὶ περιπόδια ἐκ μετάξης κεκαλυμμένα διὰ δερματίνων ταινιῶν, ἀρχομένων ἀπὸ τοῦ ἀστραγάλου καὶ ληγουσῶν περὶ τὸ γόνυ. Ὅπως μηδὲν παραλείψωμεν, ἀνοίγομεν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ κρεμαμένην χρυσῆν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Κομποστέλλης, ἣν ἐπὶ πεντήκοντα ὅλα ἔτη οὐδὲ στιγμὴν ἐγκατέλιπε.

Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ παροῦσα διήγησις ἄρχεται, ὁ Ἀγουΐλας κάθηται ἐπ' ἄκρας βράχου. Διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς κρατεῖ ἰσχυρῶς τὸ πλατύςομον πυροβόλον του ἐςηριγμένον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῦ σκέλους, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας, ἧς ὁ ἀγκὼν ἐπὶ τοῦ γόνατος, ὑποςηρίζει τὸ κατηφὲς καὶ σύννουν αὐτοῦ μέτωπον· κατὰ συνεχῆ διαλείμματα, ἀνυψοῖ τὴν κεφαλὴν καὶ ῥίπτει περὶ ἑαυτὸν βλέμματα πλήρη πικρίας. Εἶτα βλέπων τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἀφώνους, ἀκινήτους καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντας προσηλωμένας ἐπὶ τῶν χειλέων του, ἀποςρέφει διαίως ἀπ' αὐτῶν τὸ βλέμμα, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν σκυθρωπὴν αὐτοῦ στάσιν, μελαγχολικώτερος καὶ μᾶλλον καταβεβλημένος ἢ πρότερον. Αἴφνης, μετὰ μακρὰν σιωπὴν, καθ' ἣν δὲν ἠκούετο ἢ ὁ ὑπόκωφος συρισμὸς ὕδατος χεομένου ἐντὸς φάραγγος εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ, οἱ λῃσταὶ βλέπουσι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀνυψοῦντα βιαίως τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀκούουσιν αὐτὸν ὑποτραυλίζοντα μετὰ πνιγηρᾶς φωνῆς καὶ εἶδος λύσσης «πρέπει νὰ δυθῇ τέλος.» Τότε ὁ Ἐμμανουὴλ φέρει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ διὰ τῆς συντόμου καὶ βροντώδους ἐκείνης φωνῆς, δι' ἧς αἱ διαταγαὶ αὐτοῦ οὐδέποτε παρεβιάσθησαν, εἶπε πρὸς τοὺς προσεκτικοὺς ἀνθρώπους του.

— Παιδιὰ, εἴκοσι ἔτη εἶναι σήμερον ἀφ' ὅτου εἶμαι ἀρχηγός σας· ἐκάμαμεν μαζὶ θαύματα ἀνδρίας καὶ κατορθώματα ὑπεράνθρωπα· διὰ τοῦτο καὶ ἐτρέξαμεν κινδύνους τρομερούς· ποτὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ λῃστρικοῦ βίου μας δὲν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ἑπομένη ὥρα ἤθελεν ἠχήσει εἰς τὰ ὦτα μας, καὶ μολαταῦτα εἰς διάστημα εἰκοσιπέντε ἐτῶν, καὶ ἂν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ θανάτου κάνενὸς τῶν ἀδελφῶν μας, λύπη σκληρὰ δι' ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς πρόσφυγας, οἵτινες ἔχομεν καρδίαν περιβεβλημένην ἀπὸ σίδηρον, ποτὲ, ὦ! ποτὲ δὲν εἴδατε εἰς ἐμὲ τὸ σκυθρωπὸν αὐτὸ καὶ σκεπτικὸν ὕφος· ναὶ, παιδιὰ, εἶναι στιγμαὶ εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἄν-

---

(1) Aguilas *Ἱσπανιστὶ σημαίνει τὸν ἀετόν,*

θρωπος δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτόν του. Ἀκούσατέ μου λοιπὸν προσεκτικῶς. Χθὲς ἐπροσβάλαμεν πρὸς τὸν ἀνίφορον τοῦ Παγκόρβου τὰς ἁμάξας τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας, ἡ ὁποία ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὴν Μαδρίτην· ἐνῷ ἐμέλλομεν νὰ τοὺς συλλάβωμεν, συνελήφθημεν ἡμεῖς ἀπὸ τὸν βασιλικὸν στρατόν, ὁ ὁποῖος μᾶς εἶχε στήσει ἐνέδραν· τότε ἤρχισεν αἱματηρὰ πάλη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφάνητε γενναῖοι, παλληκάρια μου, διότι ἐμείνατε κύριοι καὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ πλουσίων λαφύρων. Ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, ἠναγκάσθην νὰ πολεμήσω σῶμα πρὸς σῶμα μὲ τὸν ὑπολοχαγὸν ὅστις ἐδιοικοῦσε τὸν στρατόν· καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἀδέλφια, σχεδὸν ἐνικήθην. . . Ναί, ἐὰν ὁ Ἰωσὴφ δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειάν μου, ἴσως δὲν θὰ ὑπῆρχον τώρα εἰς τὸν κόσμον. Σήμερον τὸ πρωΐ, ἐπροσβάλαμεν τὴν ἅμαξαν τοῦ μοναχοῦ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου· μὴ θελήσας ν' ἀφαιρέσω τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἔσυρα κατὰ μέρος, ὀλίγα βήματα μακράν, ἐνῷ σεῖς τὸν ἀπηλάττετε τοῦ βάρους τῶν σάκκων του καὶ τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα ἐμπεριεῖχον· τὸ πιστεύετε, παιδιά, ὁ μοναχός, ὅστις δὲν ἤθελε ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰ χρήματά του, ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ νὰ τὰ ὑπερασπισθῇ, καὶ μὲ ἀνέτρεψε κατὰ γῆς. Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό; Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀγουΐλας ἀνετράπη κατὰ γῆς ἀπὸ ἕνα καλόγηρον! Ἀ! αἶσχος! Ὤ! ἔχετε δίκαιον νὰ αἰσχύνεσθε δι' ἐμέ· καὶ πρῶτος ἠσχύνθην ἐγώ, διότι ἀρκετὴ αἰσχύνη εἶναι τὸ νὰ ἐκπλύνῃ κάνεις τὸ αἶσχός του μὲ σφαῖραν πυροβόλου! ναί, εἰς αὐτὸ κατέφυγον διὰ τὸν μοναχόν. Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀδέλφια, μὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Παναγίαν! μὰ τὸν ἅγιον Ἐμμανουὴλ! μὰ τὴν μητέρα μου, τὴν ὁποίαν ἔκλαυσα, καὶ τὸν πατέρα μου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώρισα! μὰ τὴν μόνην γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἠγάπησα, καὶ τὸ παιδί μου τὸ ὁποῖον ἀπέθανε! εἶμαι ἀνάξιος τοῦ νὰ λέγωμαι εἰς τὸ ἑξῆς ἀρχηγός σας· περιφρονήσατέ με διότι εἶμαι ἄνανδρος! πτύσατέ με εἰς τὸ πρόσωπον καὶ διώξατέ με ἀπὸ τὸ βουνόν!

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅλοι οἱ ἄνθρωποί του, οἵτινες προσεκτικῶς ἤκουον τοὺς λόγους του, τείνουσι πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας, αὐτὸς δὲ ἀνίσταται μετὰ παραφορᾶς, θλίβει συγκεχυμένως ὅλας τὰς ἀδελφικὰς ἐκείνας χεῖρας, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων πλήρεις δακρύων, καὶ ἔπειτα κάθηται πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, κρατεῖ ἐπί τινας στιγμὰς τὸ πρόσωπόν του κεκρυμμένον ἐντὸς τῶν χειρῶν, καὶ ἐπαναλαμβάνει μετὰ φωνῆς μᾶλλον συγκεκινημένης, καὶ μετὰ βαθείας μελαγχολίας.

— Ὅλ' αὐτὰ ἐξηγοῦνται, παιδιά, ἀπὸ τὰ ἑξήκοντα ἔτη μου· διότι ἂν καὶ ἔχω ἀκόμι τόλμην διάπυρον καὶ θέλησιν σταθερὰν, ἡ δύναμίς μου φεύγει, χάνω τὴν εὐκινησίαν καὶ τὴν εὐρωστίαν τῶν μελῶν μου, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ἀσπρίζουν, τὰ γόνατά μου κλονίζονται, καὶ μετ' ὀλίγον βεβαίως θὰ χάσω καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὴν τόλμην μου, καθὼς ἔχασα καὶ τὴν δύναμίν μου... Εἶμαι ἑξηκοντούτης, καὶ ἰδοὺ διατί χθὲς μὲ ἔρριψε κατὰ γῆς ἕνας καλόγηρος. Ἔπραξα ἱκανὰ διὰ ν' ἀποκτήσω φήμην· ἡ κεφαλή μου ἐτέθη ὑπὸ τιμὴν, καὶ ὑπόσχονται ἀμοιβὴν ἐκ χιλίων φλωρίων χρυσῶν εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἤθελε μὲ φέρει εἰς Μαδρίτην ζῶντα ἢ νεκρόν. Ἐγὼ τώρα, εἶμαι ἀσθενὴς, γέρων καὶ ἀνίκανος νὰ ὑπερασπισθῶ τὸν ἑαυτόν μου. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπίθανον κάμμίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ἠθέλαμεν προσβληθῇ ἀπὸ τὸν στρατὸν τῆς Α. Καθολικῆς Μεγαλειότητος, νὰ μὴ ἠμπορέσω ν' ἀντισταθῶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, καὶ νὰ συλληφθῶ ὡς ὁ κοινότατος κλέπτης. Τότε θὰ μοῦ δέσουν τὰς χεῖρας, θὰ μὲ ἀναγκάσουν νὰ διέλθω, μὲ τὸ ὄνειδος ἐπὶ τοῦ μετώπου, τὰς πεδιάδας τῶν ὁποίων ἤμουν πρότερον κύριος· ἔπειτα, εἰς τὴν Μαδρίτην, ἐνώπιον τοῦ ἁπλήστου ὄχλου, θὰ μὲ κρεμάσουν. Ἀ! ὄχι, αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ! . . . Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀγουΐλας δὲν ἀποθνήσκει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! ἀκούετε, ἀδέλφια. Τώρα δὲν θὰ θαυμάσετε πλέον διότι μὲ εἴδατε ἀπόψε σύννουν καὶ σκεπτικόν, τώρα νὰ μὲ κλαύσετε, διότι πολὺ θὰ ὑποφέρω

Ἡ σιωπὴ ἐπέστη εἰσέτι ἐπὶ μίαν στιγμήν· ὁ δὲ γηραιότερος τῶν ληστῶν διέκοψε πρῶτος αὐτήν.

— Διατί αὐτὴ ἡ ἀποθάρρυνσις, Ἐμμανουήλ; εἶπεν ὁ ληστής; Δὲν εἶναι προικισμένος μὲ δύναμιν ὑπεράνθρωπον, ἡ ὁποία μόνη αὐτὴ εἶναι ἀνωτέρα παρὰ ὅλαι αἱ ἰδικαί μας ἡνωμέναι ὁμοῦ; Δὲν μᾶς εἶπες σὺ χιλιάκις, καὶ ἡμεῖς τὸ ἐπιστεύσαμεν καὶ θέλομεν τὸ πιστεύει πάντοτε, ὅτι ἐνόσῳ φέρῃς εἰς τὸν λαιμόν σου τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ πρεσβυτέρου, ἔχεις δύναμιν θείαν καὶ ὅτι, ἐνόσῳ διατηρῇς τὸ ὁμοίωμα τῆς Παναγίας, οὔτε ὁ θάνατος οὔτε κάμμία πληγὴ δὲν ἠμπορῇ νὰ σὲ προσβάλῃ; καὶ τοῦτο, Ἐμμανουὴλ, πολλαὶ μάχαι τὸ ἀπέδειξαν· διατὶ λοιπὸν σήμερον σὺ πρῶτος ἀμφιβάλλεις διὰ τὸν ἑαυτόν σου;

— Σᾶς ἠπάτησα, ἀδέλφια! τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου μοῦ τὴν ἔδωκεν ἡ μήτηρ μου τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου της· ἤμουν τότε μόλις δεκαετής· τὸ δὲ ὁμοίωμα τῆς Παναγίας εἶναι δῶρον τῆς ἀτυχοῦς Ἰωάννας μου· Τὰ πολύτιμα ταῦτα λείψανα τὰ διετήρησα πάντοτε, διότι μοῦ ἐνθυμίζον τὰ μόνα πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἠγάπησα εἰς τὸν κόσμον. Ἡ δὲ δύναμις ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐβλέπετε εἰς ἐμέ· συνίστατο εἰς τὴν θέλησίν μου, καὶ αὐτὴν θὰ τὴν χάσω. Ἡ προστασία ἐκείνη ἡ θεία, ἡ ὁποία μὲ κατέσταινεν ἄτρωτον, ἦτο ὁ βραχίων μου, καὶ αὐτὸν τὸν ἔχασα. Πρέπει νὰ λάβω μέτρα· ἂν μείνω ἐπὶ κεφαλῆς σας, ὀγρήγορα θὰ πέσω εἰς τὰς χεῖρας τῶν χωροφυλάκων, καὶ ἴσως τότε προξενήσω τὴν καταστροφήν σας· ἀποχωριζόμενος ὅμως ἀπὸ σᾶς, ἀποφεύγω ἀτιμίαν βεβαίαν, καὶ σᾶς ἀποδίδω τὴν ὅρκον καὶ τὴν ἐλευθερίαν σας.

— Θέλεις λοιπὸν Ἐμμανουὴλ νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃς; καὶ τί θὰ γενῶμεν χωρὶς ἐσέ;

— Θέλετε λοιπὸν νὰ κρεμασθῶ;

— Ἀρχηγὲ, εἶπεν εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων, διατὶ δὲν μένεις εἰς τὴν ἀπρόσιτον ταύτην ἐρημίαν, ὅπου δὲν τρέχεις κανένα κίνδυνον; Ἡμεῖς δὲν θὰ σὲ ἀφήσωμεν ποτέ· κάθε ἑσπέρας θὰ σοῦ δίδομεν λόγον τῶν ἔργων μας τῆς ἡμέρας, καὶ σὺ θὰ μᾶς δίδεις τὰς συμβουλάς σου.....

— Καλὴ σκέψις, τῇ ἀληθείᾳ, ν' ἀκούω τὸν ἦχον τῶν σφαιρῶν, καὶ κάμμία νὰ μὴ ἐκβαίνῃ ἀπὸ τὸ πλατύστομον πυροβόλον μου!.... Παιδὶ ἀνόητον! νομίζεις ὅτι ὁ ἀετὸς ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ

εἰς μίαν τρόπαν μακρὰν τοῦ ἡλίου; Ὄχι, ὄχι ἀδέλφια, ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι ἀμετάθετος, καὶ σᾶς εἶπον πρὸ ὀλίγου, ὅτι διατηρῶ ἀκόμι τὴν θέλησίν μου. Ἀκόμι μίαν νύκτα εἰς αὐτὸ τὸ βουνὸν, καὶ αὔριον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, μὲ ἄλλην ἐνδυμασίαν καὶ μὲ τὸ μερίδιόν μου ἐκ τῶν λαφύρων μας, θὰ διευθυνθῶ πρὸς τὴν Βαλεντίαν, τὴν χαρίεσσαν τῆς γεννήσεώς μου γῆν. Ἐκεῖ εὑρίσκεται κάποιος ὅστις μὲ περιμένει· ἐκεῖ θ' ἀγοράσω μίαν καλύβην, θὰ καλλιεργήσω τὴν γῆν, καὶ θ' ἀποθάνω ἥσυχος ὑποκάτω τοῦ ἀρωματούχου ἐκείνου οὐρανοῦ.

Ὁ ἦχος δι' οὗ ὁ Ἀγουΐλας προφέρει τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐξαλείφει πᾶσαν ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ ἀπόφασίς του δύναται νὰ μεταβληθῇ· διὰ τοῦτο οἱ λησταὶ οὐδόλως ἀντιλέγουσι. Μεταξὺ αὐτῶν ἐμως εἶναι εἷς ὅστις, κατά τινας στιγμὰς, ἐφαίνετο ἀκροαζόμενος τοῦ ἀρχηγοῦ μετὰ μεγίστης προσοχῆς, καὶ ὅστις, μετὰ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἔπεσεν εἰς βαθὺν ῥεμβασμόν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ὡραῖός τις νέος τριακοντούτης, μὲ ἔνδυμα πολυτελὲς, μὲ χαρακτηριστικὰ κανονικὰ, μὲ βλέμμα ἐκφραστικόν· ἀποσπᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ ῥεμβασμοῦ του διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων τοῦ Ἀγουΐλα.

— Αὔριον, Ἰωσὴφ, πρὶν ἐγκαταλείψω τὴν ἐρημίαν ταύτην θὰ σοῦ εἰπῶ μερικὰς λέξεις.

— Ἀρχηγὲ, εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σου.

Οἱ λησταὶ προσπαθήσαντες ἐκ νέου ἀλλ' εἰς μάτην νὰ μεταβάλωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἐνέδωκαν· ἐξέλεξαν ὡς ἀρχηγὸν τὸν πρεσβύτερον ἐξ αὐτῶν, καὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὀφείλουσι τὴν ἑπομένην νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν ἐπωφελῆ πόλεμόν των κατὰ τῶν εὐπατριδῶν, τῶν βαρέως πεφορτισμένων μοναχῶν, τῶν πλουσίων φιλαργύρων, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως.

Μεσονύκτιον παρῆλθε· ἡ μελαγχολικὴ ὥρα ἐσήμανεν ἤδη εἰς τὰ παρεκκλήσια τῶν ἐπὶ τῆς πεδιάδος διεσπαρμένων μοναστηρίων· οἱ λησταὶ εἶναι βυθισμένοι εἰς βαθὺν ὕπνον. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγουΐλας, καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν τελευταίων συγκινήσεών του, ἐξηπλώθη διὰ τελευταίαν φορὰν ἐπὶ τῆς ἐκ ξηρῶν φύλλων κλίνης του, ἐφ' ἧς κοιμᾶται βαθέως. Εἷς μόνος ἐκ τῶν ληστῶν ἀϋπνεῖ, ὁ Ἰωσὴφ, ὁ ὡραῖος ἐκεῖνος νεανίας μετὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἐμμανουὴλ ἔμελλε νὰ συνομιλήσῃ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Καθήμενος ἐπὶ λίθου, τὸ μέτωπον ἔχων ἐστηριγμένον ἐπὶ τῶν δύο χειρῶν του· παραδίδει τὸ πνεῦμά του εἰς ἐπαράτους ἰδέας. Ὁ Σατανᾶς, ἀόρατος, καθήμενος καὶ αὐτὸς κατὰ γῆς καὶ σχεδὸν μεταξὺ τῶν σκελῶν τοῦ νεανίου, ἐγρηγορεῖ μετ' αὐτοῦ· οἱ ὀφθαλμοί του εἶναι ἀτενῶς προσηλωμένοι ἐπὶ τῶν τοῦ ληστοῦ, καὶ ἅμα βλέπῃ αὐτοὺς λάμποντας διὰ τῆς ἀπαυγάσεως ἀγαθῆς τινὸς σκέψεως ἐπιλαμψάσης ἐν τῇ ψυχῇ του, τοὺς μαγγανεύει καὶ παριστᾷ ἐνώπιόν των μυρίας καταχθονίους ἀποπείρας.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγαθὸς ἄγγελος τοῦ νεανίου, ἐπίσης ἀόρατος ἵσταται ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του καὶ φαίνεται καλύπτων αὐτὸν διὰ τῶν πτερύγων του. Καθαρὰ πνεύματα εἰς ἃ ὁ Θεὸς χορηγεῖ διπλῆν ὅρασιν ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τὴν στιγμὴν ἐκείνην δάκρυα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ οὐρανίου φύλακος καὶ θλίψιν ἐπὶ τοῦ ῥεμβάζοντος μετώπου του· αὐτὸς ἐπιχέει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεανίου ἰδέας γλυκεῖς ὡς ἡ δέησις καὶ λέξεις ἁγνὰς ὡς τὰ δάκρυα. Παλαίοντες ὅλαις δυνάμεσι, ποιοῦντες ἀλληλοδιαδόχως χρῆσιν ὁ μὲν τῶν θείων τῆς ἀρετῆς θελγήτρων, ὁ δὲ τῆς γοητευτικῆς καταστροφῆς τῆς κακίας, ὁ Ἄγγελος καὶ ὁ Σατανᾶς προσπαθοῦσι νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τοῦ ληστοῦ ὅπως κυριεύσωσι τὴν μεγάλην ἐκείνην δύναμιν, ἣν ὁ Θεὸς ἐνέπνευσεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἣν καλοῦμεν *θέλησιν*.

Ὁ δὲ Ἰωσὴφ, διακείμενος οὕτω μεταξὺ τοῦ ἀγγέλου καὶ τοῦ δαίμονος, μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μεταξὺ τοῦ παραδείσου καὶ τοῦ ᾅδου, αἰσθάνεται τὴν θέλησίν του διακυμαινομένην ἀμφίβολον, διότι οὐδέποτε ἐδιδάχθη νὰ διευθύνῃ αὐτὴν καὶ νὰ καθίσταται αὐτῆς κύριος.

Ἀναμφιβόλως ὁ Θεὸς, γαλήνιος καὶ πάνσοφος, ὁ δοὺς ἑκάστῳ τὸ αὐτεξούσιον, παρατηρεῖ τὴν πανηγυρικὴν ταύτην πάλην ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου τῆς δικαιοσύνης του.

Ὁ Σατανᾶς λέγει πρὸς τὸν νεανίαν.

— Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀγουΐλα τιμᾶται χίλια φλωρία! καλὸν ποσόν! ὁ ἀριθμὸς χίλια δὲν ἠχεῖ εἰς τὴν καρδίαν σου; . . . . Ἐὰν εἶχες τὰ χρήματα ταῦτα εἰς χεῖράς σου, Ἰωσὴφ, ἠδύνασο νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν χαρίεσσαν ἐκείνην χώραν, τὴν ὁποίαν τοσάκις σὺ ἐπεθύμησας νὰ ἴδῃς. Ἐκεῖ, δὲν θὰ ἔχῃς πλέον ἀρχὴν ἀνησυχοῦσαν διὰ τὸ παρελθόν σου, οὔτε ἱεροκρισίαν ὕποπτον, οὔτε συντρόφους φθονεροὺς, ἀλλὰ τόπον ἡδονῆς, ἱπποδρομίας, βασιλικὰς τελετὰς καὶ ἔρωτας γοητευτικός. Ἐκεῖ θὰ ζήσῃς ὡς εὐπατρίδης, σὺ, νέος, πλούσιος καὶ εὐειδής· ἑκάστη ἡμέρα τῆς ζωῆς σου θὰ διέρχεται ἐν τρυφῇ, ἑκάστη δὲ νὺξ ἐν εὐδαιμονίᾳ.

Ὁ Ἄγγελος τῷ λέγει.

— Φίλε, σὺ ἦσο γυμνὸς, πεινάλεος καὶ ἀπροστάτευτος εἰς τὸν κόσμον ὅταν ὁ Ἐμμανουὴλ σὲ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν σκέπην του εἰς τὴν Καταλωνίαν κατὰ ψυχρὰν τινὰ τοῦ χειμῶνος νύκτα· ἔκτοτε σὲ ἠγάπησεν ὡς ἴδιον τέκνον του, καὶ σὺ χιλιάκις τῷ ὑπεσχέθης νὰ τὸν ἀγαπᾷς πάντοτε ὡς πατέρα.

Ὁ Ἰωσὴφ ἠγέρθη· ὁ δὲ ἀγαθὸς αὐτοῦ ἄγγελος ἠθέλησε νὰ ἐπιληφθῇ τῆς χειρός του δεικνύων αὐτῷ διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κλίνην, ὅπου ἀνέμενεν αὐτὸν ὕπνος ἀναπαυτικὸς καὶ μεστὸς γλυκέων ὀνείρων· ἐβάδισε βήματα τινὰ ὅπως ὑπάγῃ νὰ ῥιφθῇ ἐπὶ τῆς κλίνης· ἀλλ' ὁ δαίμων τὸν ἐκράτησεν ἀπὸ τῆς ἄλλης χειρὸς, καὶ θλίψας αὐτὸν βιαίως. τὸν ἠνάγκασε νὰ καθήσῃ πάλιν εἰς τὴν θέσιν του· εἶτα ἐπανέλαβε διὰ φωνῆς γλυκείας καὶ διαπεραστικῆς.

— Ἄκουσόν μου, Ἰωσήφ· διαμένων μεταξὺ τῶν ληστῶν, τί ἐλπίζεις; Ἐστερημένη τοῦ Ἀγουΐλα, τῆς ἐπιδεξιότητός του. ἡ συμμορία σου πάραυτα θέλει νικηθῇ, συλληφθῇ καὶ ἀπαχθῇ εἰς τὰς φυλακάς· τότε ἕκαστος ἀπὸ σᾶς θ' ἀπαγχονισθῇ. Σκέφθητι.

Ὁ Ἄγγελος προσέθηκε.

— Μέχρι τοῦδε Ἰωσὴφ, εἰς τὰς διαφόρους μάχας καθ' ἃς ἔλαβες μέρος, τίποτε ἄλλο δὲν ἔπραξες ἢ ὑπε-

ρασπίσθης τὸν ἑαυτόν σου· μόνον αἱ ἰδικαίσου χεῖρες μεμεταξὺ τῶν συντρόφων σου, ἔμειναν ἀμόλυντοι φόνου. Καὶ ἂν ἔπραττες τοῦτο, Ἰωσήφ, δὲν θὰ εἶχες οὐδὲ σιγμῆς ἀνάπαυσιν. Ἀγνοεῖς, φίλε μου, πόσον δεινὸν εἶναι τὸ νὰ κοιμᾶται τις μὲ νεκρὸν ἐπὶ τῆς ψυχῆς· εἶναι ὁ πρόσκαιρος εἰς τὴν ζωὴν ταύτην ᾅδης, τὸν ὁποῖον θέλει διαδεχθῇ ὁ αἰώνιος εἰς τὴν ἄλλην. Τὸ ἔγκλημά σου ἴσως ἤθελε μείνει ἀτιμώρητον ὑπὸ τῶν νόμων, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐντὸς ἑαυτοῦ δικαστήριον καὶ δικαστὴν μυριάκις πλέον ἀδυσώπητον ἢ ὅλοι οἱ δικασταὶ τοῦ κόσμου ὁμοῦ, καὶ τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι ἡ ψυχή, ὁ δὲ δικαστὴς εἶναι ὁ ἔλεγχος τοῦ συνειδότος. Φίλε μου, σκέφθητι μετὰ προσοχῆς. Ὁ δαίμων ἐπανέλαβεν.

— Ἀντὶ τοῦ σκοτεινοῦ μέλλοντος τῆς ἀγχόνης, πρόσβλεψον πρὸς τὰς ἀπείρους ἡδονὰς αἱ ὁποῖαι σοὶ προσμειδιῶσιν εἰς τὰ χίλια αὐτὰ φλωρία.

— Ἰωσήφ, σκέφθητι τὸν Θεόν!

— Ἰωσὴφ σκέφθητι τὰς ἡδονάς.

— Ὁ Ἐμμανουὴλ σοὶ ἔσωσε τὴν ζωήν, μετ' οὐ πολύ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, θέλει σοῦ ὁμιλήσει, θέλει σὲ προσφωνήσει ὀνομαστὶ μὲ τὸν γλυκὺν καὶ καλοκἀγαθον ἐκεῖνον ἦχον τῆς φωνῆς, τὸν ὁποῖον πρὸς σὲ μόνον μεταχειρίζεται . . . .

— Σπεῦσον, νεανία, ἡ ὥρα παρέρχεται καὶ δὲν ἐπιστρέφει πλέον. Μετ' οὐ πολὺ ὁ ληστὴς θέλει ἐξυπνίσει καὶ δὲν θὰ ἦναι πλέον καιρός. Σπεῦσον, ἀπόκυψον τὴν πολύτιμον ταύτην κεφαλὴν μὲ τὴν μάχαιραν σου, καὶ ῥίψον τὸ σῶμα εἰς τὴν φάραγγα . . . . .

— Φίλε, δὲν ἀκούεις τὴν βροντήν· καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς σὲ προειδοποιεῖ διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ φωνῆς, ἥτις συνταράσσει τὸν κόσμον.

Τρομερὰ ὑπῆρχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ καταιγίς, οἱ πάταγοι τῆς βροντῆς ἐπανελαμβάνοντο ἀπὸ ἠχοῦς εἰς ἠχὼ ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἡ βροχὴ ἔπιπτε ῥαγδαία, ὁ ἄνεμος, μυκώμενος εἰς τὰ δένδρα, τῶν ὁποίων συνέτριβε τὰ στελέχη, συνεσσωρεύετο βιαίως εἰς τὰς φάραγγας, ὁ δὲ κεραυνός, ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἄνεμος ἀπετέλουν θόρυβον, τοῦ ὁποίου ἡ τρομερὰ ὁρμητικότης εἶχε τί ἐκπληκτικόν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εὐρεῖαι ἀστραπαὶ διέσχιζον τὰ σπλάγχνα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παρίστων εἰς τὴν ὄψιν λάμψεις αἱματηρὰς καὶ ἀπεράντους, τὰ στοιχεῖα ἐφαίνοντο ὅτι ἐζήτουν νὰ συγχωνευθῶσιν εἰς ἕν, καὶ δικαίως ἤθελέ τις εἴπει, ὅτι ὁ κόσμος εὑρίσκετο εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἡμέραν, τόσον ἡ φύσις ἦτο ταραγμένη. Συνηθισμένοι πρὸς τοιαύτας καταιγίδας, οἱ λῃσταὶ ἐκοιμῶντο εἰσέτι. Ὁ Ἰωσὴφ ἔμενεν ἀκίνητος, καὶ πλησίον αὐτοῦ ὁ μὲν Ἄγγελος ἔκλαιεν, ὁ δὲ Σατανᾶς ἐγέλα.

Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωποι πράξαντες μεγάλα ἐγκλήματα μόνον καὶ μόνον διότι ἐπίστευσαν ὅτι τοῖς ἦτο πεπρωμένον. Ὁ Ἰωσὴφ ἀνίσταται αἴφνης λέγων.

— Τὸ πεπρωμένον μὲ ὠθεῖ, ἐμπρός!

Καὶ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἀναπαύεται ὁ ἀρχηγός του. Ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ κακὸς δαίμων προσκολλῶνται εἰς αὐτὸν, ὁ μὲν τὸν παρασύρει, ὁ δὲ τὸν κρατεῖ, ἀλλ' ἡ θέλησίς του ἐξεφράσθη, καὶ ἤδη εὑρίσκεται ἐνώπιον τῆς κλίνης τοῦ Ἐμμανουήλ.

Εἰς τὴν ὑποτρέμουσαν λάμψιν σιδηροῦ λύχνου ταλαντευομένου ἐπὶ τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου, ὁ Ἰωσὴφ θεωρεῖ ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τὴν ἰδίαν πρωΐαν εἶχε ῥιψοκινδυνεύσει τὴν ζωήν του, ἀλλ' ἤδη τὸ ἔγκλημα εἶναι τετελεσμένον ἐν τῇ διανοίᾳ του· τίποτε πλέον δὲν δύναται νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, καὶ θεωρῶν τὸν Ἐμμανουήλ, ἐκλέγει τὸ μέρος ὅπου μέλλει νὰ κτυπήσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ χεὶρ του τρέμει. Ὁ Σατανᾶς τὴν διευθύνει· ἡ χεὶρ ἀνυψοῦται καὶ κατέρχεται . . . . . Τότε τρομερὸς βρόντος κεραυνοῦ ἠκούσθη ἐν τῷ ἀπείρῳ, ὁ οὐρανὸς διηνοίχθη κατά τινα ἀπέραντον ἀστραπὴν, ὁ ἄγγελος ἐξέφερε κραυγὴν ἄλγους καὶ ἀπέπτη, ὁ Ἰωσὴφ ἔπεσεν ἀναίσθητος· ὁ δὲ Σατανᾶς ἐξέφερε καγχασμὸν ἀλλόκοτον, ἀντηχήσαντα μέχρις ᾅδου.

Ὅταν ὁ φονεὺς συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, ἡ καταιγὶς εἶχε παύσει, καὶ τὰ πάντα εἶχον ἐπανέλθει ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῶν ἠρεμίᾳ. Διὰ μέσου τῶν χασμάτων τῶν βράχων παρετήρησε τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν τοῦ λυχναυγοῦς· εἶτα τὸ βλέμμα του ἐπανέπεσε ἐπὶ τοῦ θύματος· ὁ Σατανᾶς τῷ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου σάκκον δερμάτινον, ὁ Ἰωσὴφ τὸν ἔλαβε, ἔθεσεν ἐντὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀγουίλα, ἀκολούθως, μετὰ δυνάμεως ὑπερφυσικῆς, ἔσυρε βιαίως τὸ πτῶμα μέχρι τοῦ χειμάρου καὶ τὸ κατεκρήμνισε . . . . . Τὰ ὕδατα ἐπάρλασαν ἐπὶ στιγμὴν, καὶ τὸ πᾶν τετέλεσται. Ὁ ληστὴς παρέλαβε κατεσπευσμένως τὰ ὅπλα του καί τινα χρήματα, ἔλαβε διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸν δερμάτινον σάκκον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀτραπὸν τὴν ἄγουσαν ἔξω τῆς φάραγγος, καὶ μετ' οὐ πολὺ εὑρέθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Βυργώσης.

Ὁ Σατανᾶς τὸν ἠκολούθησε.

Διερχόμενός τις τὰ ὄρη τῆς Ὄκας, παρά τινι κοιλάδι γειτνιαζούσῃ μετὰ τῆς κωμοπόλεως τῆς Βριβιέσκας, ἀπαντᾷ δύο φρέατα βαθέα ἔχοντα ἕκαστον 50 περίπου πόδας περιφέρειαν. Ὠνόμασαν δὲ αὐτὰ τὸ μὲν *λευκὸν φρέαρ*, τὸ δὲ *μέλαν* φρέαρ. Ἅμα ἐξέλθῃ εἰς τῆς Βριβιέσκας, ἡ ὁραοις θέλγεται ὑπὸ γοητευτικῆς πεδιάδος κατῳκημένης καὶ εὐφόρου, ἔπειτα εἰσδύει εἰς τὸ πολύχνιον τοῦ *Μοναστηρίου*.

Κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐπιδρομὰς πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς συμμορίας, ὁ Ἰωσὴφ οὐδέποτε εἶχεν ὑπάγει ἀπώτερον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Μαδρίτης. Ἐπειδὴ ἦτο εἰσέτι πολλὰ ἐνωρίς, καὶ δὲν ἀπήντησεν οὐδένα, ὁ φονεὺς, ὅστις ἔσπευδε ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ ὄρους, ἐξεπλάγη ὅτε, ἀφήσας ὄπισθεν αὐτοῦ τὸ Μοναστήριον, εὑρέθη ἐνώπιον τριῶν ὁδῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἠγνόει ἐντελῶς τὴν ἄγουσαν εἰς Μαδρίτην. Σταματήσας ἐκάθησεν ἐπὶ λίθου ἀναμένων τὴν διάβασιν χωρικοῦ τινὸς ὅπως λάβῃ ὁδηγίας. Μία ὥρα εἶχε παρέλθει οὕτως, καὶ οὐδεὶς ἐφάνη· βλέπων δὲ τὸν ἥλιον ἀνυψούμενον, ἐβλασφήμει ἀνυπομονῶν, καὶ ἀναλαβὼν τὸν δερμάτινον σάκκον του, ἀνέστη ὅπως λάβῃ τὴν τυχοῦσαν ἐκ τῶν τριῶν ὁδῶν, ὅτε αἴφνης ἤκουσε τὰς ἀκολούθους λέξεις.

— Λάβε τὴν μέσην ὁδόν.

Ὁ Ἰωσὴφ ἀνασκιρτᾷ· ψυχρὸς ἱδρὼς διεχύθη ἐφ' ὅλον του τὸ σῶμα, αἱ τρίχες του ἀνορθοῦνται, οἱ ὀδόντες του τρίζουσιν βιαίως· ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀγουίλα. Μηχανικῶς πως φέρει

τὰ βλέμματά του περὶ ἑαυτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ὑπάρχει αὐτόθι πλὴν τοῦ Σατανᾶ, ὅστις κἀγχάζει, καὶ τὸν ὁποῖον ὁ φονεὺς δὲν δύναται νὰ ἴδῃ.

— Τί τρελλὸς ἠοῦ εἶμαι, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ ληστὴς, τὰ ὦτά μου μὲ ἠπάτησαν.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἐκ νέου· ὁ δὲ Ἰωσὴφ τὴν ἀκούει ἐμβρόντητος.

— Λάβε τὴν μέσην ὁδόν, ἐπανέλαβεν ἡ φωνὴ, ἐντὸς ὀλίγου θὰ φθάσῃς εἰς Βυργώσην· μὴ σταματᾷς, διότι πρέπει νὰ σπεύσῃς διὰ νὰ εἶσαι τὸ ἑσπέρας εἰς Βιλλαδρίγον, ὅπου θέλεις φθάσει παρεξερχόμενος τὸν ποταμὸν, καὶ ὅπου δύνασαι νὰ διέλθῃς τὴν νύκτα εἰς τὸ *Ξενοδοχεῖον τοῦ Αὐτοκράτορος*. Ἀπὸ Βιλλαδρίγον σοῦ μένουν ἀκόμη τεσσαράκοντα πέντε περίπου λεῦγαι διὰ νὰ φθάσῃς εἰς Μαδρίτην· ἀλλὰ περιπάτει καλά· θάρρει· χίλια φλωρία χρυσᾶ σὲ περιμένουν εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ.

Ὁ Ἰωσὴφ καταλαμβάνεται ὑπὸ σπασμωδικοῦ κλονισμοῦ· θέλει νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δίδει φωνὴν ἐκπληκτικὴν, ἀλλὰ τὰ νεῦρά του τοσοῦτον εἶναι συνεσταλμένα, ὥστε ἀδυνατεῖ ν' ἀνοίξῃ τὴν χεῖρα, ἥτις κρατεῖ σφιγκτῶς τὸν δερμάτινον σάκκον. Ἀδυνατεῖ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω, ἀλλ' ὁ Σατανᾶς τὸν ὠθεῖ βιαίως· ὁ δὲ φονεὺς λαβὼν ἅπαξ ὤθησιν, πορεύεται μετὰ ταχύτητος πρὸς τὴν Μαδρίτην. Ἡ φωνὴ ἐπαναλαμβάνει·

— Τρέξε, τρέξε, συλλογίσου τὰ φλωρία· αὔριον θὰ διελθῃς, χωρὶς νὰ σταματήσῃς, τὴν Τορκουεμάδαν, τὴν Βένταν τοῦ Τριγουέρου, τὴν Κουβεζένην, καὶ θὰ διανυκτερεύσῃς εἰς Βαλλαδολίδ. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ μεγαλοπρεπεστάτη, ἔχει δεκατέσσαρας λιθίνους γεφύρας ἐπὶ τοῦ Ἐσγουέβα, παλάτιον ἀρχαῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς τῶν βασιλέων τῆς Ἱσπανίας, καὶ μεγάλην Πλατεῖαν περιεζωσμένην ὑπὸ δεκατεσσάρων ναῶν· ἀλλ' ἀδιάφορον, ἐκεῖ δὲν θὰ σταματήσῃς· τὴν ἐποιοῦσαν, περὶ τὴν πρωΐαν, θὰ διέλθῃς τὸ Δοῦρον καὶ τὴν Ἀδοῖαν, ἔπειτα τὴν Βαλδεστίλην, καὶ ἀκολούθως τὸ Ὀλμέδον· τὴν μεθαύριον θὰ διέλθῃς τὰ ὄρη τῆς Γουαδαμάρας καὶ θὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν Νέαν Καστιλλίαν, καὶ πρὶν τῆς λήξεως τῆς ἡμέρας θὰ εἶσαι εἰς Μαδρίτην. Ὕπαγε ἀκολούθως εἰς τὸν ἀνώτερον δικαστήν· αὐτὸς θὰ σοῦ μετρήσει τὸ ποσὸν τῆς τιμῆς τοῦ ἐγκλήματός σου. Ἐμπρὸς, ἐμπρὸς, ἰδοὺ ἡ ὁδός σου ἐνεχαράχθη, σπεῦσον, καὶ μὴ λησμονῆς τὰ χίλια φλωρία.

Βαδίζων ἀκαταπαύστως, ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος ὅτε τῷ ἐπήρχετο ἰδέα νὰ σταματήσῃ, ὁ Ἰωσὴφ, ἀπονενοημένος, κατασπαραττόμενος ὑπὸ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος, καὶ σχεδὸν ἀπολέσας τὴν συνείδησιν τῶν πράξεών του ἔφθασεν εἰς Μαδρίτην. Ἅμα παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, ἡ πεποίθησις ὅτι ἔμελλε νὰ λάβῃ τὸ τίμημα τῆς κεφαλῆς τοῦ ληστοῦ τῷ ἀπέδωκεν ὀλίγας δυνάμεις, καὶ ἀνοίξας τὸν δερμάτινον σάκκον, ἔλαβε μετὰ πολλῆς εὐσταθείας τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀγουίλα ἀπὸ τῆς κόμης, καὶ τὴν ἐκράτησεν οὕτως ἐπί τινας στιγμὰς ἀπηρτημένην, ὅπως ὁ δικαστὴς δυνηθῇ νὰ τὴν παραβάλῃ πρὸς τὸ δεῖγμα, ὅπερ τῷ εἶχεν δοθῇ, τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἀρχιληστοῦ.

Ὁ ἄρχων ἐγνώρισεν αὐτὴν ὡς γνησίαν, καὶ οὐδόλως ἐδίστασε νὰ μετρήσῃ τῷ Ἰωσὴφ τὸ ὑποσχεθὲν ποσόν. Τούτου γενομένου, ὁ ληστὴς ἠθέλησε νὰ ἐναποθέσῃ τὸ τρομερὸν φορτίον του ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ δικαστοῦ, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ κεφαλὴ, ἥτις ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου εἶχε μείνει ἄφωνος, εἶπεν.

— Ὦ! ὄχι, Ἰωσὴφ, δὲν πρέπει νὰ μ' ἀφήσῃς ἐδῶ, δὲν πρέπει ν' ἀποχωρισθῶμεν τόσον ταχέως, ἔχω ἀκόμι νὰ σοῦ εἴπω πολλὰ πράγματα.

Ὁ δικαστὴς ἐπτοήθη, διότι εἶδε κινούμενα τὰ χείλη τῆς κεφαλῆς, καὶ δὲν ἀμφίβαλε πλέον ὅτι ἐκεῖθεν ἐξῆλθον αἱ λέξεις.

— Παλληκάρι μου, ἀνέκραξεν οὗτος ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν Ἰωσὴφ, ἀνάλαβε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔξελθε ἀπὸ ἐδῶ ἐν τῇ στιγμῇ, ἔξελθε καὶ φυλάξου ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν! . . . .

Ὁ Ἰωσὴφ, τοῦ ὁποίου αἱ τρομεραὶ βάσανοι εἶχον ἐπαναληφθῇ, ἐπανέθεσε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τοῦ δερματίνου σάκκου, καὶ ἐξῆλθε βιαίως. Ὑπῆγε νὰ καταλύσῃ εἰς τι ξενοδοχεῖον τῆς ὁδοῦ *Καβαλλέρο δὲ Γαρσία*, ἐν τῶν ὡραιοτέρων τῆς Μαδρίτης, καὶ αὐτόθι ἐνοικιάσας δωμάτιον, καὶ ἰδὼν ἑαυτὸν μόνον, ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ τέρμα εἰς τὴν κατάδικον ἐκείνην ζωήν, ἣν διῆγε ἀπό τινων ἡμερῶν· συνδρομῇ δὲ τοῦ Σατανᾶ, συνέλεξεν ἁπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, καὶ ἀφοῦ ἐξεκένωσε δύο φιάλας ἐξαισίου οἴνου, ἀπετάθη πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ εἶπε.

— Ἐμμανουὴλ Ἀγουίλα, ἐπειδὴ ὅλη σου ἡ ὕπαρξις συνεσωρεύθη εἰς τὸν ἐγκέφαλόν σου διὰ νὰ ἐκδικηθῇς τὸ ἔγκλημά μου, ἐπειδὴ διετήρησας σῶας τὰς φρένας σου, εἰπέ μοι, μέχρι τίνος θὰ μὲ καταδιώκῃς, τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ.

Καὶ ἡ κεφαλὴ ἀπεκρίθη.

— Τὴν προτεραίαν ἑσπέραν, Ἰωσὴφ, ὅτε ἀπεχαιρέτησα τοὺς συντρόφους μου ἀφοῦ τοῖς ἔκαμα γνωστὴν τὴν ἀπόφασίν μου, ἐπρόσθεσα, ἐνθυμεῖσαι βέβαια, ὅτι ἤθελον νὰ ὑπάγω νὰ διέλθω τὴν ζωήν μου εἰς τὸ κράτος τῆς Βαλεντίας, διότι ἐκεῖ, ὡς εἶπον, μὲ περιμένει κάποιος πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Θέλω λοιπὸν νὰ μὲ φέρῃς εἰς τὴν Βαλεντίαν· δὲν θὰ ἠμπορέσῃς ν' ἀπαλλαχθῇς ἀπὸ ἐμέ, μὴ τὸ ἐλπίζεις, καθόσον γνωρίζεις ὅτι ματαίως ἐπροσπάθησες νὰ τὸ κατορθώσῃς εἰς τὸ Μοναστήριον· μὴ ἀποπειραθῇς λοιπὸν καὶ τώρα εἰς μάτην· διότι ὑπάρχει μεταξύ μας, Ἰωσὴφ, δεσμὸς μυστηριώδης καὶ ὀλέθριος, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διαρρήξῃ οὐδεμία δύναμις, εἴτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἴτε ἀπὸ τὸν ᾅδην προέρχεται αὕτη! Λοιπὸν, ὑπόμεινε καὶ ὁδήγησε με νεκρὸν ἐκεῖ ὅπου ἤθελον νὰ ὑπάγω ζῶν. Ἐμπρὸς, ἐμπρὸς, μὴ χάνῃς καιρὸν, κίνησε, διότι βιάζομαι νὰ φθάσω, καθὼς ἐσὺ βιάζεσαι νὰ μ' ἀφήσῃς. Ἐμπρὸς, οἱ νεκροὶ περιπατοῦν δρομαίως.

Τέσσαρας ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ὁ Ἰωσὴφ προεξήρχετο τὸν Γουαδαλαβιάραν, ὅστις διαβρέχει τὸ βασίλειον τῆς Βαλεντίας, φέρων τὸ φρικῶδες φορτίον του· ἤδη ἦτο ἰσχυὸς καὶ γέρων, ὁ δεξιὸς βραχίων του πρὸ πάντων, ὅστις ἐκράτει τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀγουίλα εἶχεν ἐντελῶς ἀποσαρκωθῇ, τὸ πρόσωπον καὶ τὰ ἱμάτιά του ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ κόνεως, οἱ δὲ συναντῶντες αὐτὸν

καθ' ὁδὸν ἀπεμακρύνοντο κάμνοντες τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ· ὁ Ἰωσὴφ ἐκεῖνος ὁ πρό τινων ἡμερῶν τόσον φαιδρὸς καὶ χαρίεις, τόσον ζωηρὸς καὶ ὡραῖος, ἤδη ἦτο γέρων, δύσμορφος καὶ ἀπεχθής· ἑκάστη ὥρα ἐλέγχου συνειδήσεως ἀφαιρεῖ ἑνὸς ἔτους ὕπαρξιν, προσθέτει μίαν ῥυτίδα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ μίαν βάσανον εἰς τὴν καρδίαν.

— Θάῤῥει Ἰωσὴφ, εἶπεν ἡ ἐκδικητικὴ κεφαλὴ, θάῤῥει, προχωροῦμεν· ἀπόψε θὰ εἴμεθα εἰς τὴν Λερίαν· αἱ τελευταῖαι λεῦγαι φαίνονται πάντοτε μακρότεραι, δὲν εἶναι οὕτως; Θέλεις διὰ νὰ τὰς συντέμνω νὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν παλαιὰν ἱστορίαν;

Ὁ δολοφόνος δὲν εἶχε πλέον φωνὴν ὅπως ἀπαντήσῃ . . . . .

— Πρὶν τελειώσω τὴν ἱστορίαν μου, θὰ φθάσωμεν βεβαίως, διότι ἀναπνέω ἤδη τὸ ἄρωμα τῶν πορτοκαλεῶν καὶ τῶν λεμονεῶν, αἱ ὁποῖαι περιζώνουν τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ποθῶ νὰ ἐπανίδω, ἐμπρὸς, θάῤῥει, περιπάτει καὶ ἄκουέ μου.

Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν εἶχα τὴν ἡλικίαν σου· καθὼς ἐσὺ ἤμουν ὡραῖος, εἶχα μακροὺς μέλανας βοστρύχους καὶ ὀφθαλμοὺς πλήρεις πυρός· καθὼς ἐσὺ, εἶχα καρδίαν διάπυρον, πνεῦμα ὀξὺ καὶ ἰδέας νεανικὰς· καθὼς ἐσὺ, ὅταν ἐπήγαινες νὰ χορεύσῃς εἰς τὰ χωρία τὰ ὁποῖα περιζώνουν τὸ ὄρος μας, ὑπῆγα καὶ ἐγὼ, καὶ πολλάκις τὰ ὄμματα ὡραίας τινὸς κόρης προσεκολλήθησαν ἐπάνω μου μὲ γλυκεῖαν ἐρωτικὴν ἔκφρασιν· τότε δὲν ἤμουν λῃστὴς, ἔζων ἐλεύθερος, ἀμέριμνος, εὐδαίμων, καλλιεργῶν τὴν γῆν εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν πεδιάδα τῆς Βαλεντίας. Τὴν ἡμέραν εἰργαζόμην, τὸ ἑσπέρας ἐξηπλονώμην ἐπὶ τοῦ χόρτου καὶ ἐθαύμαζον τοὺς ἀστέρας, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ μητέρα μου μοῦ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι εἶναι ὀφθαλμοὶ τοῦ Θεοῦ, ἢ κατεκλινόμην παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Γουαδαλιβιάρα, καὶ θεωρῶν τὸν ῥοῦν τοῦ ὕδατος, παρεδιδόμην εἰς μακροὺς ῥεμβασμοὺς· τὴν κυριακὴν ἐχόρευον ὑπὸ τὰς πορτοκαλέας, ἐπερίμενα τὸ ἐρωτικὸν βλέμμα καμμιᾶς ὡραίας Βαλεντιανῆς, καὶ ἐπίστευον πολλάκις, ὅτι εἰς ὅλην τὴν Ἱσπανίαν δὲν εὑρίσκετο ἄλλος ἄνθρωπος εὐτυχέστερος ἀπὸ ἐμέ. Μίαν ἑσπέραν, ἦτο, τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Μαυρίλλου, ἐχόρευσα μὲ μίαν κόρην, τῆς ὁποίας οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν γλυκύτεροι ἀπὸ ἐκείνους τῆς Παναγίας τῆς Ἐκκλησίας μας· ἡ νέα αὐτὴ ὠνομάζετο Ἰωάννα. Τὴν προσεχῆ κυριακὴν μὲ κάμμίαν ἄλλην δὲν ἐχόρευσα παρὰ μόνον μὲ αὐτὴν, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Μαυρίλλου τοῦ ἑπομένου ἔτους εἴμεθα νυμφευμένοι. Τί ποτε δὲν ἔλλειψε πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εὐτυχίας μου. Ἡ Ἰωάννα μοῦ ἐγέννησεν υἱόν, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἐστήριζα τὸ ἥμισυ τῶν ἐλπίδων τῆς εὐδαιμονίας μου, τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μητρός του. Μετά τινα ἔτη ἠναγκάσθην ν' ἀναχωρήσω διὰ τὴν Μαδρίτην, ὅπου εἶχα πολλὰς ὑποθέσεις νὰ τελειώσω· ἀνεχώρησα λοιπὸν συστήσας τὸ τέκνον μου εἰς τὴν μητέρα του καὶ τὴν μητέρα του εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλὰ, πρὶν νυμφευθῶ τὴν Ἰωάνναν μου, αὐτὴ ἠγαπᾶτο ἀπὸ ἕνα πλούσιον κτηματίαν ἄσχημον καὶ αἰσχρόν· αὐτὸς ἰδὼν ὅτι ἐπροτιμήθην, ὤμοσε νὰ ἐκδικηθῇ, καὶ ὅταν ὁ Ἱσπανὸς ὀμόσῃ ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ, Ἰωσὴφ, εὐκολώτερον εἶναι νὰ ἴδῃς τὸν Ἥλιον ν' ἀνατείλῃ εἰς τὴν Δύσιν, παρὰ τὸν Ἱσπανὸν νὰ λησμονήσῃ τὸν λόγον του. Ὁ Ῥιχάρδος ἐκδικήθη· εἰς τὴν ἀπουσίαν μου, ἐφόνευσε τὴν σύζυγόν μου, καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπέστρεφον εἰς Λερίαν, συνήντησα τὴν κηδείαν τοῦ δυστυχοῦς θύματος. Ὅσον διὰ τὸ τέκνον, ὁ Ῥιχάρδος, μετὰ τὸ ἔγκλημά μου, τὸ παρέλαβε καὶ ἔφυγε. Καὶ ἡ ἰδική μου ἐκδίκησις ὑπῆρξε τρομερὰ, Ἰωσὴφ, ἀλλὰ δὲν θὰ σοῦ τὴν διηγηθῶ, διότι μοῦ φαίνεται ὅτι ἐφθάσαμεν.

Ἦτο ἐντελῶς νύξ· ἅμα μετὰ τὰς τελευταίας λέξεις τῆς κεφαλῆς, ὁ Ἰωσὴφ ἐσταμάτησεν· εὑρίσκετο τότε ἐν τῷ μέσῳ μικροῦ ἄλσους, εἰς τὸ ὁποῖον πορτοκαλέαι, ἐλαῖαι καὶ λεμονέαι διέδιδον πέριξ μεθυστικὰ ἀρώματα· ὁ φονεὺς εἶδεν ἐνώπιόν του μικρὸν γήλοφον φέροντα ἀρχαῖον σταυρὸν μέλανα καὶ ἡμίθραυστον· ἡ σελήνη, διερχομένη διὰ τοῦ φυλλώματος, ἐφώτιζε διὰ μελαγχολικῆς καὶ πανηγυρικῆς λάμψεως τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο ἄσυλον ἐπιγείου ἀγγέλου.

— Ἰωσὴφ, εἶπεν ἡ ἀνελέημων φωνὴ, ἔκβαλέ με ἀπὸ αὐτὸν τὸν σάκκον.

Ὁ φονεὺς ὑπήκουσε.

— Αὐτὸς ὁ τάφος, ἐξηκολούθησεν ἡ φωνὴ, εἶναι τῆς Ἰωάννας μου. Πλησίον τῆς δυστυχοῦς αὐτῆς περιστερᾶς ὁ ἀετὸς ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ ν' ἀναπαυθῇ, καὶ ἰδοὺ ἦλθε· σὲ εὐχαριστῶ, Ἰωσὴφ, ἐξετέλεσας τὴν τελευταίαν μου θέλησιν. Ἀλλὰ δὲν ἐτελείωσαν ὅλα ἀκόμι· σκάψε αὐτὴν γῆν, θέσε με μέσα, καὶ τὸ καθῆκόν σου θὰ πληρωθῇ ἐντελῶς. Εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν μοὶ ἀφήρεσας δός μοι τοὐλάχιστον θάνατον ἥσυχον καὶ γλυκύν. Ἔγινε λοιπόν; καλά! Τόρα, Ἰωάννα μου, θὰ συνενωθῶμεν. Ὦ! εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀπὸ τὴν τελευταίαν μου ἀναπνοὴν τὰ κόκκαλά σου θὰ σπαράξουν· θὰ κοιμηθῶμεν τέλος πάντων τὸν αὐτὸν ὕπνον διὰ νὰ ἐξυπνήσωμεν τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Ἐμπρὸς Ἰωσὴφ, ἀκόμι μίαν χάριν· βάλε με εἰς αὐτὸν τὸν λάκκον . . . . Λαμπρὰ, σὲ εὐχαριστῶ . . . . Τόρα σκύψε ὀλίγον, διότι αἰσθάνομαι ὅτι ἡ φωνή μου σβύνεται. Τὴν ἑσπέραν *ἐκείνην* σοῦ εἶπα ὅτι εἶχα νὰ σοῦ ὁμιλήσω· τόρα θὰ σοῦ εἰπῶ ὅ,τι ἤθελα νὰ σοῦ εἰπῶ τότε· σκύψε ἀκόμι περισσότερον, ἀκόμι ὀλίγον, καλὰ εἶσαι τόρα, ἄκουσε λοιπόν.

— Σὲ ἐπῆρα εἰς τὴν Καταλωνίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ῥιχάρδου· εἶσαι υἱός μου! Πατροκτόνε! κατηραμένος νὰ ἦσαι καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα σου καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν! . . . .

Ὁ Ἰωσὴφ κατέπεσε βαρέως ἐντὸς τοῦ λάκκου, καὶ ἡ φωνὴ ἐσιώπησε. Τότε ὁ Σατανᾶς, ὅστις δὲν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν λείαν του, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ πιέσας διὰ τοῦ ποδὸς τὸ στῆθος τοῦ λῃστοῦ, ἐξήγαγεν ἀπὸ αὐτοῦ μικρὰν λάμψιν ἐρυθρόχρουν, τὴν ὁποίαν λοβὼν ἐγένετο ἄφαντος ὑπὸ τὴν γῆν.

Ἦτο αὕτη ἡ ψυχὴ τοῦ ἐπαράτου, τὴν ὁποίαν ὁ δαίμων εἶχε διαμφισβητήσει πρὸς τὸν ἄγγελον.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΝΔΙΑΛΛΕΞΙΣ

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Λάσκαρις θρησκευτικὸν χιτῶνα περιβεβλημένος καὶ ἐπὶ τέφρας κοιτώμενος, τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἔχων ἐπὶ τοῦ στήθους, ἔπνεε τὰ λοίσθια.

Συνδιαλλαγεὶς μετὰ τοῦ Θεοῦ, προετοιμασθεὶς καθ' ὅλα διὰ τὴν φοβερὰν στιγμὴν, ἀπεκδυθεὶς τὸ ἀνθρώπινον μεγαλεῖον, εὐχαρίστως ἤθελε τείνει τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν θάνατον ἐὰν δὲν ἐβασανίζετο ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ υἱοῦ του Ἰωάννου, ἀτυχοῦς ἐννεατοῦς πλάσματος, τοῦ ὁποίου τὴν νεανικὴν κεφαλὴν ἤθελεν ἴτως συντρῦψει θέτων ἐπ' αὐτῆς τὸ βαρὺ διάδημα τῆς Νικαίας

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔκλαιε, καὶ δικαίως, διότι ἀπῃτεῖτο χεὶρ ἰσχυρὰ ὅπως ὑποστηρίξῃ τὸ διάδημα τοῦτο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰωάννου· ὁ δ' ἀτυχὴς πατὴρ ἐχθροὺς μόνον ἔβλεπε περὶ ἑαυτόν.

Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης δὲν εἶχε βεβαίως λησμονήσει, ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος εἶχε μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος.

Ὁ Μυσαλίων ἀπεβλήθη περιφρονητικῶς τοῦ συμβουλίου Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος . . . . . Ὦ! ἐὰν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ ὀλεθρίαν τινὰ νύκτα . . . . . ἴσως τὴν λησμονήσει· διότι ἅπαξ μόνον ὁ αὐτοκράτωρ ἐδείχθη σκληρὸς πρὸς αὐτόν. Ὁ Μιχαὴλ εἶναι γενναῖος. Κράξατε τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον. Σπεύσατε!

Εἷς τῶν φυλάκων ἀναχωρήσας ἐπέστρεψε πάραυτα ἀκολουθῶν Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον.

Ἦτο ἤδη νύξ· ἡ σκηνὴ τοῦ αὐτοκράτορος ἐρωτίζετο ὑφ' ἑνὸς μόνου λύχνου, ὅστις ἀδιακόπως ταραττόμενος ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀμυδρὰν διέχεε λάμψιν.

Δύο γυναῖκες καὶ εἷς ἱερεὺς, γονυκλινεῖς παρὰ τὴν κλίνην, ἐπαγρύπνουν ἐπὶ τὸν ἀσθενῆ. Ὁ Θεόδωρος ἅμα ἰδὼν τὸν Μιχαὴλ ἔνευσεν αὐτοῖς ν' ἀπομακρυνθῶσιν· οἱ δὲ δύο ἄνθρωποι ἔμειναν ἄφωνοι ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου· ὁ αὐτοκράτωρ ἐλάλησε πρῶτος.

— Μιχαὴλ, εἰπέ μοι, μὲ μισεῖς;

— Ναί.

— Καὶ ἐντοσούτῳ σὲ προσκαλῶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου μου ἀπαιτῶν παρὰ σοῦ μεγάλην εὐεργεσίαν.

— Προσκαλεῖς ἐμὲ διότι ἄλλος δὲν δύναται νὰ σοὶ τὴν χορηγήσῃ.

— Μιχαὴλ, ἀείποτε σὲ ἠγάπησα, τὸ γνωρίζεις;

Μειδίαμα πικρὸν καὶ εἰρωνικὸν συνέστειλε τὰ χείλη τοῦ Παλαιολόγου

Ὦ Μιχαὴλ, μὴ κρίνῃς αὐστηρῶς τὴν πρὸς ἐσὲ διαγωγήν μου!

Ἐὰν ποτὲ βασιλεύσῃς (ὁ θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι νὰ σὲ φυλάξωσι ἀπὸ τοιούτου δυστυχήματος) θέλεις μάθει κατὰ πόσον δικαιολογοῦμαι διότι σὲ ἐφυλάκισα ὅτε μοὶ ἔλεγον, *ἐπιβουλεύεται τὸ στέμμα· ἐπιβουλεύεται σὲ αὐτόν· εἶναι νέος, εὔγλωττος καὶ ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ στρατοῦ* . . . ἀλλ' ἄφες με νὰ τελειώσω, διότι αἱ στιγμαί μου εἶναι πολύτιμοι. Ἄκουσόν μου· ἀποθνήσκω καὶ ἀρίνω, υἱόν, τέκνον ἄνευ προστασίας καὶ ὑποστηρίγματος, διορίζω σὲ κηδεμόνα μετὰ τοῦ Μυσαλίωνος· ἀποδέχεσαι αὐτὸν τὸν τίτλον;

— Ἀποδέχομαι.

— Καὶ ὁρκίζεσαι ἐπὶ τοῦ νεκρικοῦ μου κραββάτου καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι θέλεις διατελέσει ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ μου ὡς πατὴρ φιλόστοργος;

— Ἀκουσον· οὔριον μετὰ τὴν κηδείαν σου θέλω φονεύσει τὸν Μυσαλίωνα καὶ τὴν οἰκογένειάν του, διὰ νὰ μείνω ἐγὼ μόνος κηδεμὼν τοῦ τέκνου σου· μετὰ ὀλίγας ἡμέρας θέλω ῥίψει τὸ τέκνον σου εἰς δεσμωτήριον παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, καὶ μετὰ ἓν ἔτος θέλω ἐξορύξει τοὺς ὀφθαλμούς του διὰ σιδήρου πεπυρακτωμένου.

Ὁ Αὐτοκράτωρ συναθροίσας τὰς ὑπολειπομένας αὐτῷ δυνάμεις ἐσύρθη ἐκτὸς τῆς κλίνης μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ Παλαιολόγου.

— Ἔλεος, ἀνέκραξεν, ἔλεος διὰ τὸ δυστυχὲς τέκνον! Ἐκδικήθητε ἐπ' ἐμὲ, κτύπησόν με διὰ τοῦ ξίφους σου, ἀλλ' εὐσπλαγχνίσου τὸ τέκνον μου.

— Νὰ σὲ κτυπήσω διὰ τοῦ ξίφους μου! σὺ θέλεις ἀποθάνει μετὰ μίαν ὥραν

— Ὦ εὐσπλαγχνίσθητι, σὲ ἐξορκίζω.

— Θεόδωρε Λάσκαρι, ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος· εἰς τὸ δεσμωτήριον ὅπου θέλω ῥίψει τὸν υἱόν σου μὲ ἔρριψες σὺ ἐπὶ τρία ἔτη ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος ὁ ἐξορύξων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ υἱοῦ σου σοὶ ἐχρησίμευσε ὅπως ἐριθίσῃς τὰς ἀγρίας γαλᾶς, αἵτινες κατεσπάραττον τὴν ἀδελφή μου ἐγκεκλεισμένην κατὰ διαταγήν σου ἐντὸς σάκκου πλήρους ἐκ τοιούτων ζώων.

— Τὸ τέκνον, εἶναι ἀθῶον!

— Καὶ ἡ ἀδελφή μου ἦτο ἀθῶα.

— Ὁποῖον ἔγκλημα ἔπραξε;

— Τῆς δὲ ἀδελφῆς μου ὁποῖον ἦτο τὸ ἔγκλημα; διότι δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα της πρὸς τὸν εὐνοῦχόν σου Μυσαλίωνα; Συνέτριψας καρδίαν μητρικὴν, ἃς συντριβῇ τόρα καὶ ἡ πατρική σου καρδία! ἐφόνευσας γυναῖκα, εἰς ἀμοιβὴν θέλει φονευθῇ τέκνον· τοιαύτη εἶναι ἡ δικαιοσύνη.

— Καλὰ, ἀνέκραξεν ὁ Λάσκαρις, εἶμαι Αὐτοκράτωρ· καὶ προσεκάλεσε στεντωρίᾳ τῇ φωνῇ τοὺς φύλακας.

— Ὁ Μιχαὴλ θεὶς τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ λάρυγγος τοῦ Θεοδώρου ἀπέπνιξε τὰς κραυγάς.

— Σιώπα, πτῶμα! ἀγνοεῖς ὅτι Αὐτοκράτωρ θνήσκων δὲν βασιλεύει πλέον; Ἀλλὰ πρὸς τί, πρὸς τί νὰ σὲ ἐμποδίσω τοῦ νὰ φωνάζῃς, προσέθηκεν ὁ Μιχαὴλ ἀραιρεσας τὸν πόδα του, εἰς τὴν φωνήν σου οὐδεὶς θέλει δράμει, καὶ ἂν τυχὸν ἤρχετό τις, δι' ἑνὸς μόνου νεύματός μου ἤθελε σὲ καταπτύσει κατὰ πρόσωπον.

— Εἰκὼν ταῦτα ἐκάθησε παρὰ τῇ κλίνῃ τοῦ Αὐτοκράτος.

— Ὁλόκληρος παρῆλθεν ὥρα ἄνευ ἑτέρου θορύβου ἢ τοῦ ῥόγχου τοῦ ἀγωνιῶντος.

Αἴφνης ὁ ῥόγχος ἔπαυσε, καὶ σπασμωδικὴ κίνησις ἐτάραξε τὸν μοναστικὸν χιτῶνα, ὅστις ἐκάλυπτε τὸ σῶμα τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ Μιχαὴλ κύψας ἐπὶ τὸ πτῶμα ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ κόλπου τὸ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, δι' οὗ διωρίζοντο

κηδεμόνες τοῦ τέκνου Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος καὶ ὁ Μυσαλίων.

— Στρατιῶται, ἀνέκραξεν ὁ Παλαιολόγος, ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεβίωσεν· ἐπίτροπος δὲ τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας εἶμαι ἐγώ.

— Ζήτω Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ἀνέκραξαν μυρίαι φωναί.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ τὴν κηδείαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἔσφαξαν τὸν Μυσαλίωνα.

Μετὰ ἓν ἔτος, ἐν τινι φρουρίῳ, παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ἐξώρυττον τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς τέκνου, τὸ ὁποῖον οὔτε κἂν ἀνθίστατο κατὰ τῶν δημίων του.

ΜΑΡΙΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε τεῦχος ΑΗ'.)

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Γάμοι τοῦ Παστελώτ

Ἡ Αἰκατερίνα Μαργερίνη, θυγάτηρ πολίτου εὐπόρου τῆς Soissons ἐνυμφεύθη περὶ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας της νέον τινὰ ἔμπορον ὑφασμάτων, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ἐκ νεαρᾶς αὐτῆς ἡλικίας, καὶ ὅστις κατῴκει εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν. Ὁ δέποτε ἡ ἐλαχίστη δυσαρέσκεια διετάραξε τοὺς ἁγνοὺς αὐτῶν ἔρωτας, πρὸς δὲ καὶ ὁ συζυγικὸς αὐτῶν βίος διῆλθε γαλήνιος καὶ εὐδαίμων. Ἐργασία καὶ ἀγάπη ἦσαν τὰ δύο πρωτεύοντα στοιχεῖα τῆς ζωῆς των μέχρι τῆς ὀλεθρίας στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ θάνατος ἀφήρπασε τὸν σύζυγον μετὰ δεκαπενταετῆ συμβίωσιν. Ἡ Αἰκατερίνα παρ' ὀλίγον νὰ γίνῃ θῦμα τῆς λύπης της, καὶ ἄνευ τῶν συντόνων φροντίδων καὶ περιποιήσεων τῆς ἀδελφῆς της, τῆς Κυρίας Παστελώτ, ἡ ἀπελπισία ἤθελε τὴν ὁδηγήσει εἰς τὸν τάφον· ἀλλ' ἡ ἔνθερμος ἀγάπη τῆς καλοκάγαθου αὐτῆς γυναικὸς τῇ κατέστησεν ἀνεκτὴν τὴν ὕπαρξιν, καὶ βαθμηδὸν ἡ Μαργερίνη, ἐνδοῦσα εἰς τὸ πεπρωμένον, εἰθίσθη πρὸς τὸν σκληρὸν τοῦ συζύγου της ἀποχωρισμόν, ὅστις τὴν ἐνέρριψεν εἰς μεγίστην καὶ ἀξιοδάκρυτον ἀπομόνωσιν.

Ἐπὶ δέκα ἔτη, ἀφ' ὅτου τὸ δυστύχημα τῇ εἶχε συμβῇ, ἡ Μαργερίνη δὲν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸ ἔνδυμα τῆς χηρείας, φέρουσα πάντοτε ἐσθῆτα πένθους καὶ περικάλυμμα μέλαν. Μόνη διατελοῦσα ἐντὸς τοῦ καταστήματός της, ἐξ οὗ δὲν ἐξήρχετο εἰμὴ τὴν πρωΐαν ὅτε ὑπήγαινεν εἰς τὸν ναὸν ν' ἀκροασθῇ τὴν θείαν λειτουργίαν, οὐδέποτε ἐγόγγυσε κατὰ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ! Ἀλλ' ὅμως, ὅταν ζεῦγος γηραιῶν συζύγων διέβαινεν ἔμπροσθεν τοῦ καταστήματός της, ἐστέναζε, καὶ ἂν παιδάριόν τι μὲ ροδοχρόους καὶ στρογγύλους παρειὰς ἤρχετο νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας της, ἢ διέβαινεν ἐκεῖθεν κρατοῦν τὴν μητέρα του ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἠσθάνετο τοὺς ὀφθαλμούς της πληρουμένους δακρύων.

Ἡ Αἰκατερίνα δὲν ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον οὐχὶ διότι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της δὲν τῇ ἐπαρουσιάσθησαν πρόσωπα κατάλληλα, καθότι ἂν καὶ τεσσαρακοντοῦτις, ἦτο εἰσέτι ἀνθηρὰ καὶ ὡραία, ἀλλὰ διότι εἰς πᾶσαν τοιαύτην τῆς χειρός της αἴτησιν, οἵτινες ὑπῆξαν οὐχὶ ὀλίγαι, ἀπεκρίθη πάντοτε ἀρνητικῶς, ἀποφανθεῖσα, ὅτι εἶχε τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ φέρῃ μέχρι θανάτου τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα ἔτη εἶχε ζήσει τόσον εὐδαίμων. Τὸν τρόπον τοῦ ζῆν οὐδόλως μετήλλαξε, παρέλαβε μόνον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της γραῖάν τινα ὑπηρέτριαν, ὄχι τόσον διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἃς ἡ ἐξηκοντοῦτις ἠδύνατο νὰ τῇ χορηγήσῃ, ὅσον διὰ νὰ μὴ μένῃ ἐντελῶς μόνη εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων δύναταί τις νὰ κρίνῃ ὁποίαν φιλόστοργον ὑποδοχὴν εὗρεν ἡ Μαρία πλησίον τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης καρδίας, ἀποκλήρου τῆς μόνης ἀγάπης ἣν εἶχεν αἰσθανθῇ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ Αἰκατερίνα εὐθὺς ἠγάπησε τὴν Μαρίαν ὡς ἤθελεν ἀγαπήσει τὴν ἰδίαν της θυγατέρα, ἐὰν ὁ Θεὸς τῇ ἔδιδε τοιαύτην· ἡ δὲ Μαρία εὗρεν εἰς ταύτην τὴν ἁπλῆν καὶ γλυκεῖαν ἀγάπην ὅ,τι οὐδέποτε εἶχεν εὕρει οὔτε εἰς τὴν θηριώδη προστασίαν τῆς κομήσσης, οὔτε εἰς τὴν ἀφρόντιδα κολοκάγαθίαν τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε εἰς τὴν ζηλόφθονα ἀδελφότητα τῶν μοναχῶν τοῦ Μοναστηρίου, οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν ἀφοσίωσιν τῆς γηραιᾶς ἡγουμένης. Διότι εἰς τοὺς τρόπους τῆς Αἰκατερίνης ὑπῆρχέ τις σεβασμὸς πρὸς τὴν νεάνιδα, ὅστις κατέστελλε τὰς ἐκχύσεις τῆς καρδίας της. Ἡ ἔμπορος ἠγάπα τὴν μαθήτριάν της μὲ ἰσότητα εὐαγγελικὴν, καὶ ἀφοσίωσιν ψυχῆς διψώσης ἀγάπης καὶ εὑρούσης τέλος ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τὴν κορέσῃ. καὶ ἡ ἠθικὴ αὕτη ἀγάπη δὲν εἶχέ τι ὑπερβολικὸν εἰς τὴν ἔκφρασίν της· ἦτο ἀπεναντίας ἀγαθόν τι γαλήνιον ὅπερ ἠσθάνετο πλησίον τῆς Μαρίας, καὶ ἀνάγκη συνεχὴς μέν, ἀλλ' ἄνευ διαταρακτικῆς ὀχληρότητος τοῦ νὰ φανῇ πρὸς αὐτὴν ἀξιαγάπητος· ἐμάντευε φυσικῶς καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας ὅ,τι ἠδύνατο ν' ἀρέσκῃ εἰς τὴν νεάνιδα, καὶ τῇ τὸ ἐπρομήθευε πρὶν ἡ αὕτη λάβῃ καιρὸν νὰ τὸ ἐπιθυμήσῃ. Ἡ χαρὰ ἔλαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ὅταν ἡ Μαρία παρεδίδετο μετ' αὐτῆς εἰς τὰς μακρὰς ἐκείνας συνδιαλέξεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἐνδιαφέρον οὐδὲν ἤθελεν εὕρει σπουδαῖον, ἀλλ' αἵτινες δι' αὐτὰς ἦσαν παραγωγικαὶ μυρίων ἠθικῶν ἀσπασμῶν, καθ' οὓς αἱ καρδίαι των συνήρχοντο καὶ συνηνοῦντο δι' ἡδυπαθεστάτης ἁρμονίας.

Ἀμφότεραι ἐγείροντο τῆς κλίνης ἅμα τῇ αὐγῇ· ἡ δὲ πρώτη αὐτῶν φροντὶς ἦτο νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅθεν ἐπανήρχοντο νὰ βοηθήσωσι τὴν γηραιὰν ὑπηρέτριαν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ οἴκου· μετὰ ταῦτα ἐπεμελοῦντο, ὅπως ἀναλάβωσι τὴν θέσιν τῆς ἐμπόρου, καλλωπισμὸν, ὅστις καὶ χάριτος καὶ ἐπιτηδειότητος δὲν ἐστερεῖτο. Ἂν καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβάρυνον τὴν ἡλικίαν τῆς Αἰκατερίνης, ἡ σπανία ὅμως ξανθὴ αὐτῆς κόμη διετήρει ἅπασαν τὴν λαμπρότητά της, οἱ δὲ μέλανες ὀφθαλμοί της διέλαμπον ὑπὸ πυρὸς νεανικοῦ, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἀφῄρει ἀπὸ τὰ πλήρη γλυκύτητος καὶ νοτικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου της. Τὸ λευκὸν αὐτῆς περιστήθιον τῇ ἥρμοζε θαυμασίως, ἡ δὲ μέλαινα αὐτῆς ἐσθὴς ἐλέπτυνε τὸ μᾶλλον στρογγύλον ἀνάστημά της, καὶ παρίστα εἰς τὴν θέαν χεῖρα λεπτοφυῆ καὶ λευκήν. Ἡ Μαργερίνη δὲν ἦτο μὲν κυρία μεγάλης περιωπῆς ποιοῦσα ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἀξιέραστος ἰδιῶτις, εἰς ἣν δὲν ἤθελέ τις ἀποδώσει ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ὅσον αὐστηρῶς καὶ ἂν ἤθελεν ἐξετάσει τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου της.

Τὸ κάλλος τῆς Μαρίας καθημένης παρ' αὐτῇ ἐχαρακτηρίζετο ἀπ' ἐναντίας διὰ μεγάλης διακρίσεως μορφῆς καὶ τρόπων.

Οἱ ἀγορασταὶ ἠσθάνοντο δυσκολίαν καὶ συγκίνησιν συμφωνοῦντες μετὰ τῆς νεάνιδος, ἥτις ἐφαίνετο ἀληθὴς βασίλισσα, περὶ τῆς τιμῆς τῶν ὑφασμάτων. Συνενοοῦντο προηγουμένως κάλλιον μετὰ τῆς Μαργερίνης· ἀλλ' ἅμα ἤκουον τὴν γλυκεῖαν φωνὴν τῆς μαθητρίας καὶ ἔβλεπον τοὺς χαρίεντας φιλοφρονητικοὺς τρόπους της, πρὸς αὐτὴν ἀπευθύνοντο πάντοτε κατὰ προτίμησιν. Ἡ Μαρία συνῳκειώθη πρὸς τὸ νέον αὐτῆς ἐπέγγελμα μετὰ τόσης εὐκολίας, ὥστε ἡ Αἰκατερίνα ἔμενεν ἐκστατική· δὲν προσθέτομεν ἐνταῦθα καὶ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἡ Μαρία, ἅμα τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἐλεύσεώς της, ἀνεπλήρωσε μέθυσον τινὰ καὶ προπέτην γέροντα, ὅστις ἤρχετο καθ' ἑσπέραν νὰ τακτοποιῇ τὰ ἐμπορικὰ βιβλία τοῦ καταστήματος· διότι ἡ Μαργερίνη, καθὼς ὅλαι αἱ ἰδιώτιδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μόλις ἐγίνωσκε ὀλίγην γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν οὐχὶ τόσον εὐδιάκριτον.

Ἐκτὸς τῆς ὥρας τοῦ γεύματος, τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας διήρχοντο ἐργαζόμεναι ἐντὸς τοῦ καταστήματος, ἀλλ' ἄνευ μεγάλου κόπου, καὶ μετὰ τῶν πολυαρίθμων διασκεδάσεων προερχομένων ἐκ τῆς ἀκατα παύστως ἀνανεουμένης παρουσίας τῶν ἀγοραστῶν. Τὴν δ' ἑσπέραν ἦτο ἡ σιγμὴ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ἀναψυχῆς· ἐνῷ ἡ Μαρία ἐτακτοποίει τὰ ἐμπορικὰ βιβλία ἢ εἰργάζετό τι διὰ τῆς βελόνης, ἡ Αἰκατερίνα, τὴν κάλσαν ἔχουσαν εἰς τὰς χεῖρας, συνδιελέγετο μετὰ τῆς νεάνιδος περὶ μυρίων πραγμάτων, ἀφ' ὧν αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἦτο ἀποκεκλεισμένη· Ἡ ἐντελὴς ἐπὶ τοῦ βίου ἄγνοιά της ἐξέπληττε διὰ τῆς ἁπλοϊκότητός της καὶ αὐτὴν τὴν ἁπλοϊκότητα τῆς ἀγαθῆς ἐμπόρου. Αἱ συνδιαλέξεις αὗται διήρκουν μέχρι τῆς ὀγδόης ὥρας, τὸ δεῖπνον τὰς διεδέχετο ἄνευ διακοπῆς, ἡ δὲ ἐννάτη ἦτο ἡ ὥρα τῆς ἑσπερινῆς προσευχῆς, ἥτις ἐγίνετο ἐν κοινῷ ἐνώπιον σταυροῦ ἐξ ἐβένου καὶ ἐλέφαντος. Τότε αἱ δύο φίλαι ἀπεσύροντο ἑκάστη εἰς τὸν κοιτῶνά της, ὅπου δὲν ἐβράδυνον ν' ἀποκοιμηθῶσιν εὐτυχεῖς καὶ γαλήνιοι.

Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Μαρία εἰσῆλθε εἰς τὴν κυρὰν Μαργερίνην ἦτο δευτέρα· τὸ δὲ σάββατον δὲν ἐννόησεν ἡ νεᾶνις πότε ἡ ἑβδομὰς εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέλος της. Ὁ χρόνος ἐπέτα ἤδη διὰ τὴν νεάνιδα μὲ ταχύτητα ἣ δὲν εἶχε γνωρίσει οὔτε εἰς τὸ μοναστήριον, οὔτε πλησίον τῆς σκληροκαρδίου ἀδελφῆς τοῦ ἐπισκόπου.

— Ἀπόψε, τέκνον μου, εἶπεν ἡ κυρὰ Μαργερίνη ὅτε ἡ Μαρία ἡτοιμάζετο, κατὰ τὸ σύνηθες, νὰ καθήσῃ ἐνώπιον τῆς τραπέζης, ἔχομεν ἄλλο τι νὰ κάμωμεν παρὰ νὰ ῥάψωμεν περιστήθια καὶ νὰ κεντήσωμεν περιχειρίδια. Αὔριον ἡ ἀδελφή μου καὶ τὰ δύο της τέκνα θὰ ἔλθουν νὰ γευματίσουν μαζί μας, κατὰ τὴν συνήθειάν των, καὶ πρέπει νὰ φροντίσωμεν νὰ τοὺς ὑποδεχθῶμεν καλά. Νὰ ἀπεκδυθῶμεν λοιπὸν τὰς ἐσθῆτάς μας, νὰ μείνωμεν μόνον μὲ τὰ περιστήθια, καὶ νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ ἀρτοκοποῖον διὰ νὰ κατασκευάσωμεν ἕνα καλὸν καὶ μεγάλον πλακοῦντα· διότι ὁ ἀνεψιός μου Ἰωάννης τρελλαίνεται διὰ τοὺς πλακοῦντας, καὶ δὲν εὐχαριστεῖται μὲ μετρίαν μερίδα. Ὁ ἀνεψιός μου εἶναι ἀξιέραστος νεανίας, προσέθηκεν ἡ Αἰκατερίνα, καὶ ὅταν τὸν ἴδῃς, εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ σοῦ ἀρέσει.

Αἱ παρειαὶ τῆς Μαρίας περιεβλήθησαν ὑπὸ φλογερᾶς πορφυροειδοῦς ἐρυθρότητος, εὐτυχῶς ὅμως ἡ κυρὰ Μαργερίνη εὑρίσκετο τότε εἰς τὴν ἑτέραν ἄκραν τοῦ ὀπισθοδόμου διότι ἄλλως ἡ ἀθῶα ταραχὴ τῆς νεάνιδος δὲν ἤθελε τῇ ἐκφύγει. Δὲν εἶχε δὲ συνέλθει ἐντελῶς, ὅτε ἡ Αἰκατερίνα ἦλθε νὰ τὴν βοηθήσῃ ν' ἀπεκδυθῇ τῆς ἐσθῆτός της, καὶ τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸ ὑπόγειον, ὅπου, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου, εὑρίσκετο τὸ μαγειρεῖον καὶ ὁ κλίβανος.

Ἡ ἑσπέρα διῆλθε μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ πλακοῦντος, κατασκευὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Μαρία ἐβοήθησε τὴν κυρὰν Μαργερίνην μετὰ νοημοσύνης καὶ ἐπιδεξιότητος ἥτις ἐξέπληξε τὴν ἔμπορον. Μετὰ ταῦτα ἀνέβησαν εἰς τοὺς κοιτῶνάς των, ὅπου ἄφθονοι ἀποπλύσεις ἐξήλειψαν τὰς λευκὰς κηλίδας τὰς ὁποίας τὸ ἄλευρον καὶ ἡ ζύμη εἶχον ἀποθέσει ἐπὶ τῶν εὐτάρκων βραχιόνων τῆς Μαργερίνης, καὶ ἐγχαράξει ἐπὶ τῶν λεπτοφυῶν δακτύλων τῆς Μαρίας. Τούτου γενομένου ἐπορεύθησαν εἰς τὰς κλίνας των. Ὀφείλομεν δέ, ὡς πιστοὶ ἱστορικοί, νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἡ Μαρία ἀπεκοιμήθη μετὰ περισσοτέρας δυσκολίας ἢ ἄλλοτε.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παστελὼτ ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐπροξένησεν οὐχὶ ὀλιγωτέραν κίνησιν· ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του συνδιελέγοντο ἀδιακόπως περὶ τῆς νέας μαθητρίας τῆς κυρᾶς Μαργερίνης, τὴν ὁποίαν ἦταν ἀνυπόμονοι νὰ ἴδωσιν· ἡ δὲ καρδία τοῦ Ἰωάννου ἐπαλλε σφοδρῶς, χωρὶς οὗτος νὰ γινώσκῃ τὸ αἴτιον τῶν παλμῶν αὐτῶν. Τέλος, ἡ τοσοῦτον περιπόθητος πρωΐα ἔφθασεν· ἡ κυρὰ Παστελὼτ ὑπῆγε μετὰ τῶν τέκνων της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτόθι συνήντησε τὴν Μαργερίνην καὶ τὴν Μαρίαν. Ἡ Αἰκατερίνα συνήλλαξε μειδίαμα μετὰ τῆς ἀδελφῆς της καὶ τῆς ἀνεψιᾶς της· μετὰ τὸ ὁποῖον αἱ δύο τελευταῖαι ἐχαιρέτησαν τὴν μαθήτριαν, ἥτις ταῖς ἀπήντησε διὰ μιᾶς ὑποκλίσεως, καὶ ἥτις ἔκρυψε τὴν ἐρυθρότητα τοῦ προσώπου της ὑπὸ τὸ εὐχολόγιον ὅπερ ἐκράτει εἰς χεῖρας· Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης δὲν ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἥσυχον, καὶ ποτὲ δὲν παρεστάθη μὲ τόσην ὀλίγην προσοχὴν εἰς τὴν ἁγίαν λειτουργίαν. Παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του, τὰ βλέμματά του ἐπίπτον ἀκουσίως ἐπὶ τῆς Μαρίας.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας διευθύνθησαν εἰς τὴν

τὴν οἰκίαν τῆς κυρᾶς Μαργερίνης. Αἱ δύο νεάνιδες ἐστηρίχθησαν ἡ μὲν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς δέ, ὁ Ἰωάννης προσέφερε τὸν μὲν ἕνα του βραχίονα εἰς τὴν θείαν του, τὸν δ' ἕτερον εἰς τὴν μητέρα του. Τοιουτοτρόπως διῆλθον τὴν μεγάλην πλατεῖαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ ὑφασματοπωλεῖον τῆς Μαργερίνης. Καθ' ὁδὸν, ἡ κυρὰ Μαργερίνη δὲν ἔπαυε πλέκουσα ὑρ' ἁπάσας τὰς ἐπόψεις τὸν παιγνιῶδες τῆς μαθητρίας της μὴ λησμονοῦσα συγχρόνως νὰ ἐπαναλαμβάνῃ συχνάκις, ὅτι ἡ πανιερότης του ὁ ἐπίσκοπος εἶχεν ἔλθει τρὶς νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ ἐν διαστήματι τεσσάρων ἡμερῶν. Τὸ δὲ ἀξιοσημείωτον τοῦτο συμβὰν συνώδευε καὶ μέ τινας σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς, ἣν ὁ ἐπίσκοπος εἶχε κάμει ἐρ ὅλων τῶν ἄλλων ἐμπόρων τῆς πόλεως, διὰ νὰ τῇ ἐμπιστευθῇ τὴν προστατευομένην του· ἀλλὰ, χάρις τῷ Θεῷ, δὲν παρετήρησε τὸ μειδίαμα ὅπερ αἱ σκέψεις της παρήγαγον ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ἀνεψιοῦ της.

Τὸ ἑσπέρας ὁ Ἰωάννης παρετήρησεν, ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶχε διέλθει μετ' ἐκπληκτικῆς ταχύτητος, καὶ τῷ ἐφαίνετο, ὅτι δέκα αἰῶνες τὸν ἐχώριζον ἀπὸ τῆς προσεχοῦς κυριακῆς. Ὁ Ἰωάννης ἠδυνατεῖ νὰ ἐκφρασθῇ πόσον εἶχεν εὕρει τὴν Μαρίαν ἀξιέραστον, ἡ δὲ κυρὰ Παστελὼτ κατεγοητεύθη ὑπὸ τῶν περιποιήσεων ἃς ἡ νεᾶνις, τῇ εἶχε χορηγήσει.

— Δὲν εἶναι καθόλου ὑπερήφανος, ἔλεγεν ἡ κυρὰ Παστελὼτ, μὴ σκεπτομένη ὅτι ἐλάλει περὶ μιᾶς μαθητρίας τῆς ἀδελφῆς της· διότι, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἠσθάνετο μεγίστην εὐχαριστησιν, ὅτι ἡ Μαρία τὴν ἐπεριποιήθη μετὰ φιλοφροσύνης, καὶ ἐδικαίωνε μηχανικῶς τὴν ὑπεροχὴν τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιτροπευομένη τῆς ἡγουμένης τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ἐξήσκει ἀκουσίως αὐτῆς ἐφ' ὅλων ἐκείνων οἵτινες τὴν ἔβλεπον, ὑπεροχὴ ἥτις, ἐν παρόδῳ λαλοῦντες, δὲν ἐσήμαινεν ὀλίγον εἰς τὸ μῖσος καὶ τὴν ταπείνωσιν μεθ' ἧς ἡ κόμησσα τὴν εἶχε μεταχειρισθῇ.

Ἔτος ὁλόκληρον παρῆλθεν οὕτως μεταξὺ τῆς εὐδαίμονος οἰκογενείας καὶ τῆς Μαρίας. Ὁ ἐπίσκοπος εἴρχετο συχνάκις νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν προστευομένην του, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ὀχληρὰς σκηνὰς τῆς ἀδελφῆς του, ἥτις ἐθεώρει ὡς ὕβριν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀγάπην τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὴν κόρην ἣν εἶχεν διώξει τῆς οἰκίας. Τούτου ἕνεκα ὁ ταλαίπωρος ἐπίσκοπος ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἐσταμάτα μὲ τὸ ὄχημά του ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως ὅστις κατῴκει εἰς τὴν αὐτὴν ὁδὸν εἰς ἣν ἡ κυρὰ Μαργερίνη, καὶ ἐκεῖθεν διερχόμενος πάντοτε διὰ τῆς πλευρᾶς τῆς ὁδοῦ ὑπήγαινεν εἰς τὸ κατάστημα τῆς ἐμπόρου, ὅπου ἀπελάμβανε τὴν τριπλῆν ἡδονὴν, τοῦ νὰ ἴδῃ τὴν Μαρίαν, νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν κυρὰν Μαργερίνην, καὶ νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τῶν θαμενῶν, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ κατάστημα.

Ὅσον δὲ διὰ τὸν Ἰωάννην, εὑρίσκοντο πάντοτε ὑποθέσεις αἵτινες τὸν ἠνάγκαζον, κατ' ἀρχὰς δὶς ἢ τρὶς τῆς ἑβδομάδος καὶ ἀκολούθως δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν θείαν του, ὅπου ἔμενεν ὥρας ὁλοκλήρους. Ἡ κυρὰ Αἰκατερίνα ὑπεμειδία λάθρα, ἡ δὲ Μαρία, ὅταν ἡ ἐπίσκεψις ἐβράδυνε καὶ παρήρχετο ἡ συνήθης ὥρα, ἐφαίνετο ἀνησυχοῦσα καὶ περίλυπος. Ἀλλὰ τὸ ὡραῖον αὐτῆς πρόσωπον ἀνεζωογονεῖτο ἅμα ἐπαρουσιάζετο ὁ νεανίας, ὅστις ἀληθῶς διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀναστήματός του καὶ τῆς κομψῆς ὄψεώς του ἐδικαίωνε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς μαθητρίας.

Κυριακὴν τινά, ἡ Ἰωάννα ἅμα εἶδε ἐρχομένην τὴν Μαρίαν, τὴν ἠσπάσθη τρυφερώτερον τοῦ συνήθους· ἡ δὲ κυρὰ Παστελὼτ ἐπιληφθεῖσα τῆς χειρὸς τῆς νεάνιδος τὴν ὡδήγησεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος, ὅπερ εὑρίσκετο κεκλεισμένον ἕνεκα τῆς ἱερότητος τῆς ἡμέρας.

— Φιλτάτη μου Μαρία, τῇ εἶπεν μετ' ἁπλοϊκότητος, ὁ Ἰωάννης σὲ ἀγαπᾶ, θέλεις νὰ τὸν νυμφευθῇς;

Ἡ Μαρία ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν της ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς γηραιᾶς ἐμπόρου, καὶ ἤρχισε νὰ χύνῃ δάκρυα, ἀλλ' ἦσαν δάκρυα χαρᾶς. Μετὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς εὐδαίμονος συγκινήσεως, ἡ κυρὰ Παστελὼτ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸν θάλαμον κρατοῦσα τὴν Μαρίαν ἀπὸ τῆς χειρός.

— Ἰωάννα, εἶπεν αὕτη πρὸς τὴν θυγατέρα της, ἀσπάσου τὴν ἀδελφήν σου.

Αἱ δύο νεάνιδες ἔμειναν ἐπὶ πολλὰς στιγμὰς ἡ μὲν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς δὲ συνασπαζόμεναι ἐπανειλημμένως· ὁ δὲ Ἰωάννης ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τῆς μητρός του.

Φαιδρὰ ἡμέρα καὶ φαιδρὸν γεῦμα διεδέχθησαν τοὺς ἀῤῥαβῶνας ἐκείνους.

Μετὰ τὸ γεῦμα ὑπῆγαν χάριν περιπάτου εἰς τὸν κῆπον· ὁ Ἰωάννης ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὸν βραχίονά του εἰς τὴν Μαρίαν. Πρώτην ἤδη φορὰν ἐλάλει κατὰ μόνας μετὰ τῆς νεάνιδος.

— Θὰ μ' ἀγαπᾷς πάντοτε, Μαρία, τῇ εἶπεν ὁ νεανίας.

Ἡ Μαρία ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐπέθεσε τὴν χεῖρά της εἰς τὴν χεῖρα τοῦ εὐδαίμονος μνηστοῦ· ἡ δὲ κεφαλή της ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ στήθους της ἀλλ' αἴφνης ἀνυψώσασα αὐτὴν εἶπε.

— Διατί νὰ ὑποκρύψω ὅ,τι θεωρῶ καύχημά μου νὰ σοὶ ὁμολογήσω, Ἰωάννη, σὲ ἀγαπῶ!

Ὁ νεανίας ἠσθάνθη τοὺς πόδας του κλονιζομένους, τοσαύτη ἦτο ἡ ἐκ τῆς χαρᾶς συγκίνησίς του. Δὲν ἐβράδυνε ὅμως νὰ συνέλθῃ ἐκ ταύτης τῆς συγκινήσεως· καὶ δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς λέξεις αὐτὰς τῆς συνδιαλέξεώς των, δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ὅταν ἡ οἰκογένεια εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, τὰ φαιδρὰ πρόσωπα τῶν δύο μνηστῶν ἐξέφραζον ἐντελῆ οἰκιότητα, καὶ εἶχεν ἐκλείψει πλέον ἡ προσπεποιημένη συστολὴ τῆς εὐτυχίας των.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν, ἡ πανιερότης του ὁ ἐπίσκοπος τῆς Soissons ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰωάννου Παστελὼτ, ἐνδεδυμένου πολυτελῶς. Εἴτε ὅτι ὁ ἐπίσκοπος προεῖδε τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, εἴτε ὅτι ἀνέγνωσε τοὺς λόγους αὐτῆς ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἀξιοτίμου νεανίου, πρὶν ἢ οὗτος ἀνεγερθῇ, καὶ ἐνῷ τῷ ἔδιδε τὴν ἐπισκοπικὴν εὐλογίαν, τῷ εἶπεν

— Ἀ! Ἀ! τέκνον μου, φαίνεται ὅτι τόρα δὲν ἐκλαμβάνεις πλέον τὰ κοράσια ἀντὶ γηραιῶν ἐπικλήρων. Τόρα προσβλέπεις εἰς αὐτὰ κατὰ μέτωπον, καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ τὰς ἴδῃς καὶ ἐκ τοῦ πλησίον· αὐτὸ τὸ ἀναγινώσκω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου.

— Ἐπειδὴ ἡ Πανιερότης σας γνωρίζει τὸ αἴτιον τῆς ἐπισκέψεώς μου, ἐλπίζω ὅτι θέλει συναινέσει.....

— Νὰ σοὶ δώσῃ τὴν Μαρίαν εἰς γάμον; Ἐν ἔτος παρῆλθεν ἤδη ἀφ' ὅτου συνέλαβον αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Τοὺς γάμους σου θὰ τελέσω μὲ τοιαύτην πομπὴν τὴν ὁποίαν ν' ἀναφέρουν καὶ μετὰ ἑκατὸν ἔτη.

— Εὐχαριστῶ, Πανιερώτατε, ἀπήντησεν ὁ μνηστὸς ὅλως τεταραγμένος, καὶ διετίθετο νὰ ζητήσῃ πάλιν τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐπισκόπου ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, ὅτε ὁ ἀγαθὸς γέρων τὸν ἀνεκάλεσε.

— Μοὶ φαίνεται, παιδί μου, ὅτι ἐλησμονήσαμεν κάτι τι.

— Τι, Πανιερώτατε;

— Τὸ σύστιωδέστερον μετὰ τὴν γυναῖκα, τὴν προῖκα.

— Προεῖδον τὴν ἐπιθυμίαν σας, Πανιερώτατε; καὶ παραχωρῶ διὰ συμβολαίου ὡς προικοδότημα εἰς τὴν σύζυγόν μου τέσσαρας χιλιάδας τάλληρα.

— Χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃς βέβαια, ὅτι καὶ αὐτὴ σοῦ φέρει δώδεκα χιλιάδας, τὰς ὁποίας οἱ γονεῖς της παρεκατέθεσαν εἰς τὴν μακαρίτιδα ἡγουμένην τοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐκ μέρους μου δωρεὰν τοῦ γάμου, νομίζω ὅτι θέλεις εὐχαριστηθεῖ. Πῶς! ἡ εἴδησις αὕτη περιουσίας τὴν ὁποίαν ποσῶς δὲν ἐπερίμενες δὲν σοὶ προξενεῖ παντάπασιν χαράν;

— Εἶμαι ἀρκετὰ πλούσιος, Πανιερώτατε, καὶ ἐκτὸς τούτου ἐπεθύμουν . . . . .

Ἐνταῦθα ὁ νεανίας διεκόπη.

— Ἐξηκολούθει λοιπὸν, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος, ἐπεθύμεις . . . . .

— Ἐπεθύμουν ἡ Μαρία νὰ λάβῃ τὸ πᾶν παρ' ἐμοῦ, προσέθηκεν ὁ νεανίας καταβιβάζων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Εἶσαι εὐγενὴς καὶ ἔντιμος νέος! ἐπανέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος κατανυχθείς· ἀλλὰ καὶ ἡ Μαρία σοῦ χρεωστεῖ ὄχι μικρὰν εὐγνωμοσύνην, καὶ ἐκτὸς τούτου δώδεκα χιλιάδες τάλληρα ἐπιπλέον δὲν βλάπτουν ποσῶς· Ὑγείαινε τέκνον μου, πότε λοιπὸν οἱ γάμοι;

— Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς σήμερον, Πανιερώτατε.

Ὁ Ἰωάννης ἦλθε ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὴν Μαρίαν καὶ τὴν οἰκογένειάν του τὰς ὁποίας παρὰ τοῦ ἐπισκόπου εἶχε μάθει εὐαρέστους εἰδήσεις. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς στιγμῆς αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἐπελήφθησαν τοῦ ἔργου μετὰ ζήλου. Αἱ δύο νεάνιδες ἐνησχολήθησαν περὶ τὰ πανικά, ἡ κυρὰ Παστελὼτ περὶ τὰ νυμφικὰ οἰκήματα, ἡ δὲ κυρὰ Μαργερίνη, ἥτις ἔχαιρε μὲν διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Μαρίας, ἐλυπεῖτο δὲ διότι ἔμελλε νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, ἐκαθάριζε τὰ ἀσημικά, ἐξήγαγεν ἀπὸ τὰς ἱματιοθήκας τὰ δαμωτὰ τραπεζομάνδυλά της, καὶ ἐσκέπτετο περὶ τοῦ στολισμοῦ τοῦ γεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διακριθῇ, ὁ ὅτι ἡ πανιερότης του ἔμελλε νὰ παρευρεθῇ. Τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα ἔρθασε. Περὶ τὴν μεσημβρίαν, δύο ἅμαξαι, φέρουσαι τὰ ἐπισκοπικὰ παράσημα, ἐσταμάτησαν ἐνώπιον τοῦ οἰκήματος τῆς ἐμπόρου, καὶ ἡ χαρίεσσα μελλόνυμφος ἀνέβη εἰς τὴν πρώτην μετὰ τῆς κυρᾶς Παστελὼτ, τῆς Ἰωάννας καὶ τῆς κυρᾶς Μαργερίνης, ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ τρεῖς ἐκ τῶν γενναίων φίλων του ἀνέβησαν εἰς τὴν ἑτέραν. Ἡ συνοδία διευθύνθη πρὸς τὴν μητροπολιτικὴν Ἐκκλησίαν, ἐξολισμένην ὡς δι' ἡμέραν μεγάλης τελετῆς.

Ὁ ἐπίσκοπος, φέρων τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ στολὴν, ἐπερίμενε τοὺς μελλονύμφους ὑπὸ τὸν πρόναον τῆς Ἐκκλησίας ὅπου τοῖς προσήνεγκε τὸν ἁγιασμὸν, ὡς ἤθελεν πράξει πρὸς πρίγκιπα, εἶτα ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ, ὅπου ὁ σύνδικος τῆς συντεχνίας τῶν ἐριουχοπωλῶν, συνωδευμένος ὑπὸ τοῦ συνδίκου τῶν ὑφασματοπωλῶν, ἐκράτησε τὴν νυμφικὴν σκέπην ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Ἰωάννου. Ὁ ἡγούμενος ἀπήγγειλε, μετὰ τὴν τελετὴν, προσφώνησιν πρὸς τοὺς νεονύμφους καὶ ἦλθεν ἀκολούθως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ γαμήλιον συμπόσιον, γεγονὸς τὸ ὁποῖον περιεποίησε μεγάλην τιμὴν εἰς τὴν κυρὰν Μαργερίνην, καὶ περὶ οὗ ὁποίου ἐπὶ ἀκτὼ ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐγένετο λόγος ἐν τῇ πόλει.

Τὴν ἑπομένην κυριακὴν, ὁ ἐπίσκοπος προσεκάλεσεν εἰς τὸ γεῦμα τὴν οἰκογένειαν Παστελὼτ. Ἡ ἀδελφή του, ἡ κυρία Λυδορῆ, ἦτο ἀποῦσα πρὸ ἑνὸς μηνὸς εἰς Παρισίους ἕνεκα σπουδαίων οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἀφοσίωσις καὶ λύσις.

Δέκα ἔτη παρῆλθον καὶ οὐδὲν ἀξιοσημείωτον γεγονὸς ἔλαβε χώραν μεταξὺ τῶν προσώπων ἅτινα ἔλαβον μᾶλλον ἢ ἧττον σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην, ἐκτὸς ἐὰν ὡς τοιοῦτον ὑποθέσωμεν τὸν θάνατον τῆς κομήσσης Λυδορῆς τοῦ Πενεβέντ, ἀδελφῆς τοῦ ἐπισκόπου, ἥτις ἀπεβίωσεν εἰς Παρισίους καὶ παρέσχε εἰς τὸν ἀγαθὸν ἐπίσκοπον τοσαύτην ἐλευθερίαν, ἥτις τῷ ἐπήνεγκε κόρον, καὶ ἀνάπαυσιν, δι' ἧς ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ἐπιτιόν σχεδὸν δυστυχῆ. Ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ προσκειωθῇ πρὸς τὸν ἥσυχον καὶ γαλήνιον αὐτὸν βίον χάρις εἰς τὴν εἰλικρινῆ φιλίαν τοῦ Παστελὼτ, τῆς συζύγου του καὶ ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐριουχοπώλου, συμπεριλαμβανομένης εἰς τούτους καὶ τῆς Ἰωάννας, εὐτυχῶς νυμφευθείσης μετά τινος χρυσοχόου τῆς πόλεως. Ἡ Μαργερίνη πωλήσασα τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς κατάστημα, συνῴκησε μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ της καὶ τῆς παλαιᾶς μαθητρίας της. Ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἠσθάνετο μεγαλητέραν χαρὰν παρὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἦσαν προσκεκλημένοι εἰς τὸ παλάτιόν του ὁ Παστελὼτ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἢ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς αὐτὸς ἐγευμάτιζε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐμπόρου. Ἐκεῖ ἀπεκδύετο ὅλου αὐτοῦ τοῦ μεγαλείου, ἀνεμψυχοῦτο διὰ μικροῦ ποτηρίου οἴνου, καὶ ἐδιηγεῖτο γεγονότα ἱστορικὰ τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως Ἑνρίκου τοῦ Β'. εἰς τὰ ὁποῖα ἡ μὲν ἁγνὴ καὶ ἀθῶα Μαρία οὐδὲν ἠνόει, ὁ δὲ Παστελὼτ ἐμειδία. Ὁ ἐπίσκοπος ἀπηλπίζετο πρὸς τοῖς ἄλλοις μὴ δυνάμενος νὰ γενῇ ἀνάδοχος καὶ τέκνου τινὸς τοῦ ἐμπόρου, διότι τὴν εὐτυχίαν ταύτην ὁ Θεὸς εἶχεν ἀρνηθῇ εἰς τοὺς νέους συζύγους. Δάκρυα τότε κατέῤῥεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Μαρίας, ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων μετεμελεῖτο διὰ τὴν ἀπερισκέπτον ἀδολεσχίαν του, ὅπερ ὅμως οὐδόλως τὸν ἐμπόδιζε τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ

ἐκ νέου εἰς τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον· διότι ἡ ἀνεξάλειπτος αὐτὴ ἰδέα ἐκυμαίνετο ἐντὸς τῆς ἑβδομηκοντούτιδος καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐξασθενηθείσης κεφαλῆς του.

Ἐκτὸς τῆς εὐτυχίας ταύτης, οὐδενὸς ἄλλου ἐστερεῖτο ὁ Πασταλῶτ, τὸ δὲ ἐπάγγελμά του ἐξηκολούθει μᾶλλον ὅπως ἔχῃ ἐνασχόλησίν τινα καὶ μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῆς ἀργίας, παρὰ διὰ ν' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του, ἥτις ἄλλως ἐπήρκει εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς ἀνάγκας. Ἡ Μαρία διήγαγε τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τῆς ἐννάτης ὥρας τῆς πρωΐας μέχρι τῆς πέμπτης Μ. Μ. εἰς τὸ κατάστημα τοῦ συζύγου της· ἀλλ' ἅμα ἡ πέμπτη ὥρα ἐσήμανεν, ἀνέβαλον διὰ τὴν αὔριον τὰ σπουδαῖα, καὶ ὑπήγαινον εἰς τὸν ἑσπερινὸν ὅθεν ἐπανήρχοντο σχεδὸν πάντοτε μετὰ τοῦ ἐπισκόπου, λίχνου διὰ τὰ μικρὰ δεῖπνα ἅπερ παρεσκεύαζεν ἡ κυρὰ Μαργερίνη, καὶ λιχνοτέρου ἀκόμι διὰ τὰς ἁπλοϊκὰς συνδιαλέξεις τῆς ἀγαθῆς οἰκογενείας. Ἡ φιλία αὕτη τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὸν ἐριουχοπώλην ἐπηύξανε τὴν ὑπόληψιν ἧς ὁ ἔμπορος τοῦ *ἐρυθροῦ δένδρου* ἔχαιρεν ἕνεκα τῆς σημαντικῆς αὐτοῦ περιουσίας, τοῦ ἐντίμου αὐτοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς σπανίας συμπεριφορᾶς τῆς Μαρίας. Οὐδεὶς ποτὲ ἔκαμε τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν ὡς πρὸς τὴν καθημερινὴν σχέσιν τοῦ ἐπισκόπου μετὰ τοῦ ἁπλοῦ πολίτου, καὶ διὰ νὰ μείνῃ ἡ κακεντρέχεια μιᾶς κωμοπόλεως ἀργὴ ὡς πρὸς πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἐφθόνει, φαίνεται ὅτι τὰ πρόσωπα ταῦτα κατεῖχον σπανίας ἰδιότητας.

Τὸ ἔτος 1603, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου, τὸ ἱερὸν βῆμα τῆς ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε ἀνάγκην ἐπιδιορθώσεώς τινος. Ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἐνεπιστεύθη εἰς κάνένα τὴν φροντίδα τῆς μεταφορᾶς τῶν ἱερῶν σκευῶν ἀπὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης, καὶ τῶν ἀφιερωμάτων. Παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν εὗρε μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τούτων διάχρυσον θήκην ἐσφραγισμένην διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ ἐπισκόπου προκατόχου του, καὶ πεφροντισμένως τεθειμένην εἴς τινα γωνίαν ὀπίσω τῆς θύρας, ὅτε ἤνοιγον τὸν ναόν. Αὐτόθι ἦτο ἀδύνατον ν' ἀποκαλυφθῇ ποτὲ ἡ μυστηριώδης παρακαταθήκη. Ἔφερε τὴν θήκην ταύτην εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ ἐσκέφθη, ἂν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνοίξῃ ἢ ὄχι, ἀπεφάσισεν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ προκάτοχός του εἶχεν ἀποθάνει πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν του ἄνευ σκανδάλου συνειδήσεως. Διέρρηξε λοιπὸν τὴν σφραγίδα, καὶ ἀνοίξας τὴν θήκην, εὗρε βόστρυχον τριχῶν ἐγκεκλεισμένον ἐντὸς διαχρύσου σφαιροειδοῦς εἰκονίου. Δύο δὲ ἔγγραφα συνώδευον τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα λείψανα· τὸ μὲν ἦτο πρᾶξις βαπτίσματος συντεταγμένη ὡς ἑξῆς:

» Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ » Ἁγίου Πνεύματος. Ἐγὼ, Λουδοβίκος Ἱερώνυμος, » ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας Soissons, τὴν 10 Φεβρουαρίου 1568, ἐπέχυσα τὸ ἅγιον τοῦ βαπτίσματος » ὕδωρ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης καὶ κραταιοτάτης δεσποσύνης Μαρίας Στυάρτης, θυγατρὸς νομίμου τῆς Χ. » Α. Μεγαλειότητος Μαρίας, βασιλίσσης τῆς Σκωτίας » καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ τοῦ Ἰακώβου, κόμητος τοῦ » Βοθβέλ. Ἀνάδοχοι τοῦ τέκνου ἦσαν ὁ σεβασμιώτατος ἀδελφὸς Μὰκ Μαγὼν, ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ » ἁγίου Βενεδίκτου, ἐπίσκοπος τῆς Soissons, καὶ ἡ » σεβασμιωτάτη Κυρία Μαρία Μωβράϋ, ἡγουμένη τοῦ » τοῦ Μοναστηρίου τῆς Παναγίας ἐν Soissons.

» Εἰς πίστιν τοῦ ὁποίου ὑπέγραψα

Ἱερώνυμος Ἐπίσκοπος.

Ἰδοὺ καὶ τὸ ἐμπεριεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς, συνημμένης πρὸς τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ βαπτίσματος.

» *Φιλτάτη καὶ σεβασμία κυρία Μαρία.*

» Καθ' ἣν στιγμὴν σᾶς γράφω τὴν παροῦσαν, εἶμαι » αἰχμάλωτος ἐντὸς τοῦ φρουρίου τοῦ Λοχλεβεν, καὶ » ἐγέννησα κόρην. Φοβοῦμαι τὰ μέγιστα διὰ τὴν τύχην, διὰ νὰ μὴ εἴπω διὰ τὴν ζωὴν τοῦ δυστυχοῦς » τούτου τέκνου, διότι ἐγὼ πολὺ ὑπέφερα πρὸς χάριν » του. Τὴν 18 Ἰουλίου τοῦ σωτηρίου τούτου ἔτους, » ἀφοῦ ὁ συζυγός μου, ὁ κόμης τοῦ Βοθβέλ, κατέφυγεν εἰς τὴν Νορβηγίαν· οἱ λόρδοι, μέλη τοῦ μυστικοσυμβουλίου τῆς Σκωτίας μοὶ ἐπρότειναν νὰ διαλύσω τὸν γάμον μου μετὰ τοῦ μνησθέντος κόμητος, » καὶ νὰ κηρύξω αὐτὸν διὰ τῆς βίας τελεσθέντα καὶ » ἄνομον, ἀλλ' ἂν καὶ λαλοῦσα οὕτως ἤθελα ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν, διότι μοὶ ἐπέθεσαν τὴν μάχαιραν » ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ διὰ νὰ λάβουν τὴν συναίνεσίν μου » ὑπὲρ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ἠρνήθην ὅμως ἐπιμόνως » τοῦ νὰ ἐνδώσω εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν λόρδων τοῦ » μυστικοσυμβουλίου, διότι ἔφερον τέκνον εἰς τὰ » σπλάγχνα μου, καὶ διότι διὰ τῆς πράξεώς μου ταύτης » ἤθελον τὸ στιγματίσει διὰ παντὸς μὲ αἶσχος καὶ » ἀνομιμότητα. Ἔγραψα περὶ αὐτῶν πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου εἰς Λωραίνην, ἀλλ' αὐτὴ μὲ κατέκρινε δημοσίᾳ διὰ τὴν μητρικὴν καρτερίαν μου. Ὅθεν δὲν » ἔχω ἐκτὸς ὑμῶν ἄλλην φίλην πιστὴν καὶ ἀσφαλῆ » εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐμπιστευθῶ τὸ προσφιλὲς τέκνον μου γεννηθὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας » καὶ τῶν ταραχῶν. Ἀναθρέψατέ την ἐντὸς τῆς μονῆς » σας, χωρὶς ν' ἀποκαλύψητε εἰς κάνένα, οὔτε εἰς αὐτὴν » τὴν ἰδίαν τὸ μυστήριον τῆς γεννήσεώς της. Ἐὰν » ἡμέραι εὐτυχέστεραι ἐπέλθωσι, θέλω ἀνακαλέσει τὴν » θυγατέρα μου πλησίον μου. Ἐὰν ἡ δυστυχία ἐξακολουθῇ νὰ μὲ μαστίζῃ, προτιμότερον εἶναι δι' αὐτὴν » νὰ ζήσῃ ἄσημος καὶ ἀγνοοῦσα τὴν βασιλικὴν καταγωγήν της· γνωρίζω τὴν ἀξίαν τοῦ στέμματος· Μολοντοῦτο μὴ τῇ δώσητε τὴν κουρὰν εἰμὴ μετὰ τὸν » θάνατόν μου. Ὑγείαινε, φιλτάτη καὶ ἀγαπητὴ Μαρία, γλυκεῖα σύντροφος τῆς νεότητός μου εἰς τὴν » ὡραίαν τῆς Γαλλίας αὐλὴν, ὑγείαινε! Σοὶ ἐμπιστεύομαι τὸν πολυτιμότερον θησαυρὸν ὅστις μένει » εἰς δυστυχῆ βασίλισσαν, αἰχμάλωτον τοῦ ἀδελφοῦ » της. Φίλος ἀφωσιωμένος, τὸν ὁποῖον δὲν τολμῶ νὰ » ὀνοματίσω χάριν τῆς σωτηρίας του, ἐπιφορτίζεται » μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του νὰ σοὶ φέρῃ τὸ τέκνον μου. » Ὑγείαινε.

Μαρία Βασίλισσα.

Ὁ ἐπίσκοπος ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἔμεινεν ἀπόπληκτος ἅμα καὶ ἀνήσυχος.

Κάρολος Α. Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας.

— Μὰ τὴν Παναγία! εἶπε τέλος, λαμπρὰ ἐξετέλεσα τὸ καθῆκόν μου! ὑπάνδρευσα μ' ἕνα ἐριουχοπλώνη τὴν θυγατέρα τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως Ἰακώβου, τοῦ ἀναβάντος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας διὰ τοῦ θανάτου τῆς Βασιλίσσης Ἐλισάβετ. Ὁ θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ κάμμίαν μεγάλην συμφοράν.

Ἐνῷ ἠρώτα τοὺς τίτλους τῆς γεννήσεως τῆς Μαρίας, ὑπηρέτης τις ἦλθε νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ, ὅτι ἡ ἡγουμένη τῆς μονῆς τῆς Παναγίας τὸν παρεκάλει νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ὑπάγῃ ἐν τῇ στιγμῇ ἐκεῖ δι' ὑπόθεσιν σοβαρωτάτης καὶ ὑψηλοτάτης σπουδαιότητος. Τὸν καθικέτευε δὲ νὰ μὴ βραδύνῃ ποσῶς. Ὁ ἐπίσκοπος, ἐκ προαισθήματος, ἠννόησεν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἀποκρύφου τὸ ὁποῖον ταχέως εἶχε πρὸ ὀλίγου ἀνακαλύψει. Ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς ἰδέας στηριζόμενος ὑπῆγεν εἰς τὴν μονήν. Εὗρεν αὐτόθι τὴν ἡγουμένην λίαν τεταραγμένην ἐνώπιον νέου τινὸς εὐπατρίδου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπεδαψίλευεν ὑποκλινέστατα δείγματα σεβασμοῦ.

— Πανιερώτατε, εἶπεν αὕτη, ἅμα εἶδε τὸν ἐπίσκοπον· Πανιερώτατε, ἡ αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ πρίγκιψ τῶν Γάλλων ἦλθεν εἰς τὴν μονήν μας νὰ λάβῃ πληροφορίας περὶ μιᾶς κόρης, τὴν ὁποίαν ἔφεραν ἐδῶ πρὸ τριακονταπέντε ἐτῶν. Γνωρίζετε αὐτὸ τὸ περιστατικὸν, τοῦ ὁποίου ἐγὼ δὲν ἔχω παντελῶς γνῶσιν;

Λέγουσα ταῦτα ἦτο ὠχρὰ καὶ τρέμουσα ἀπὸ κεφαλῆς μεχρὶ ποδῶν.

— Ἔπρεπε νὰ ἐνθυμεῖσθε καλλίτερα τὴν κόρην ἐκείνην, διέκοψεν ὁ ἐπίσκοπος, ὅστις ἠσθάνετο ἑαυτὸν τεταραγμένον καὶ ἔβλεπε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ δικαιολογηθῇ μὲ ὀλίγην τῆς ἡγουμένης, ἔπρεπε νὰ ἐνθυμεῖσθε καλλίτερα, καθότον, μ' ὅλας τὰς δικαίας παρατηρήσεις μου, τὴν ἐδιώξατε ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ἐπὶ προφάσει, ὅτι τίποτε, ἐκτὸς τῆς μαρτυρίας τῆς ἡγουμένης εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου της, δὲν ἀπεδείκνυε τὴν νομιμότητα τῆς γεννήσεώς της, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν κοῦραν εἰς τὴν μονὴν, οὔτε νὰ διαμείνῃ ἐπὶ πλέον ἐντὸς ὡς οἰκότροφος.

Ἡ ἡγουμένη ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου, διότι ὁ νέος πρίγκιψ, φυσιογνωμίας φύσει σοβαρᾶς, ἠτένιζεν ἐπ' αὐτῆς βλέμματα, δι' ὧν ἐξέφραζε πικρὰν δυσαρέσκειαν.

— Καὶ τί ἀπέγινεν ἡ δυστυχὴς ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀπεβάλετε; ἠρώτησεν ὁ πρίγκιψ.

Τὴν παρέλαβον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ἐὰν ἡ ὑψηλότης σας μοὶ τὸ ἐπιτρέψῃ, εἶμαι πρόθυμος νὰ τῇ ἐκθέσω λεπτομερῶς πᾶν ὅ,τι συνέβη εἰς τὴν νεάνιδα ταύτην, καὶ μάλιστα νὰ τὴν παρουσιάσω ἐνώπιόν της. Ἀλλὰ, προσέθηκε, νομίζω ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀπαιτεῖ μυστικότητα, καὶ ἂν τὸ ἐπισκοπικόν μου παλάτι δὲν ἦτο ἀνάξιον καταλύματος τοῦ διαδόχου τοῦ στέμματος τῆς Ἀγγλίας . . . . .

— Δέχομαι τὴν φιλοξενίαν σας, Πανιερώτατε· ἀλλ' ἂς σπεύσωμεν, διότι ἀνυπομονῶ νὰ γνωρίσω τὰς λεπτομερείας τοῦ γεγονότος τούτου, τὸ ὁποῖον τὰ μέγιστα μὲ ἐνδιαφέρει.

Πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ἐστράφη πρὸς τὴν ἡγουμένην.

— Ὑπάρχουσιν ἄπειροι λόγοι δι' οὓς θέλει σᾶς τύπτει ἡ συνείδησις, κυρία, εἶπε πρὸς αὐτήν. Ἐὰν εἰς τούτους προσθέσετε καὶ τὴν τόλμην τοῦ ν' ἀποκαλύψητε τὸ ὄνομά μου καὶ τὰ αἴτια τῆς ἐπισκέψεώς μου ταύτης, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας θέλει σᾶς τιμωρήσει αὐστηρότατα.

Καθ' ὁδὸν, ὁ ἐπίσκοπος, εἰς τὴν ἅμαξαν τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀναβῇ ὁ νέος πρίγκιψ, τῷ διηγήθη πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζε περὶ τῆς Μαρίας, χωρὶς ν' ἀναφέρῃ οὐδὲ λέξιν περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἐγγράφων, διότι ὁ πρίγκιψ ἐτήρει εἰσέτι ὡς μυστήριον τὴν καταγωγὴν ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἦλθε νὰ ζητήσῃ εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας.

Ὁ ἐπίσκοπος εἶδε τὸ μέτωπον τοῦ πρίγκιπος συνοφρυούμενον παραδόξως ὅτε ἔρθασεν εἰς τὴν διήγησιν τῶν γάμων τῆς Μαρίας, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο ἱριουχοπώλης, τοῦ ὁποίου τὸ κατάστημα ἔφερε τὸ σῆμα *Εἰς τὸ Ἐρυθροῦν Δένδρον*. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ πρίγκιψ ἐπεριπάτει μὲ μακρὰ βήματα ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ἀφήσας τὸν ἀγαθὸν ἐπίσκοπον ἐν τρομερᾷ ἀνησυχίᾳ, δεόμενον ταπεινῇ τῇ φωνῇ τοῦ Θεοῦ.

— Δὲν γνωρίζεις τίποτε περισσότερον περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς τῆς γυναικὸς; ἠρώτησεν ὁ πρίγκιψ.

Ἠτένισεν ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου βλέμματα τοσοῦτον ἰσχυρὰ, ὥστε ὁ γέρων ὑπῆγε καὶ ἔφερε τὰ πρὸ ὀλίγου ἀνακαλυφθέντα ἔγγραφα, καὶ τὰ ἔθεσεν ἐνώπιόν του. Ἅμα ἰδὼν αὐτὰ, ὁ υἱὸς Ἰακώβου τοῦ Α'. ἔκρουσε διὰ τῆς πτέρνης τοῦ ὑποδήματός τὸ ἔδαφος σφοδρῶς, καὶ ἐπρόφερε λέξεις ὀργῆς, αἵτινες, ἂν καὶ ῥηθεῖσαι ἀγγλιστὶ, ἐξεπτόησαν οὐχ ἧττον τὸν ἀκροατήν.

— Καὶ ἡ γυνὴ αὐτὴ, ἐπανέλαβεν ὁ πρίγκιψ, αὐτὴ ἡ ἔμπορος ἔχει γνῶσιν τῶν ἐγγράφων τούτων;

— Μόλις πρὸ δύο ὡρῶν τὰ ἀνεκάλυψα. Αὐτὴ τὰ ἀγνοεῖ ἐντελῶς

Ὁ πρίγκιψ τὰ ἀνέγνωσε καὶ αὖθις καὶ ἐφάνη σκεπτόμενος ἐπὶ πολὺν χρόνον καθ' ἑαυτὸν περὶ τοῦ πρακτέου. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ ἴδῃ τὴν Μαρίαν, καὶ νὰ μὴ ἀποφασίσῃ οὐδὲν πρὶν ἢ συνομιλήσῃ μετ' αὐτῆς· διέταξε λοιπὸν τὸν ἐπίσκοπον νὰ τὴν κράξῃ ἐν τῇ στιγμῇ.

— Διὰ νὰ μὴ ὑποπτευθοῦν τίποτε, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος ἐσκοτισμένος, θὰ τῆς μηνύσω ὅτι τὴν ζητῶ διὰ νὰ ἀγοράσω μεταξόπτιλον.

Ὁ πρίγκιψ ἔκαμε χειρονομίαν ὀργῆς τοσοῦτον βιαίαν, ὥστε ὁ ἐπίσκοπος παρ' ὀλίγον ν' ἀποθάνῃ ἐκ τοῦ φόβου του

— Θεέ μου! ἐψιθύρισεν ὁ ταλαίπωρος γέρων σπογγίζων τὸ μέτωπόν του, Θεέ μου! τί θὰ συμβῇ ἐξ ὅλων τούτων;

Ἡ Μαρία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. Ὁ πρίγκιψ ἅμα ἰδὼν τὸ εὐγενὲς τοῦ ἤθους της καὶ τὸ ἁγνὸν καὶ γαλήνιον τοῦ κάλλους της, ἠσθάνθη ἑαυτὸν ὀλίγον ἀφοπλισθέντα, Ἐρρίψε τὸν πῖλόν του, ὃν ἕως τότε ἔφερεν ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ τὴν ἐχαιρέτησε σιωπηλῶς. Ἡ Μαρία τὸν ἐθεώρησεν ἔκπληκτος, προσηλοῦσα ἐνταυτῷ τὰ βλέμματά της ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου. Θαρρυνθεῖσα μολαταῦτα ἠρώτησε ποῖαι ἦσαν αἱ διαταγαὶ τῆς πανιερότητός του, καὶ εἰς τί ἠδύνατο νὰ τὸν δουλεύσῃ.

— Κυρία, εἶπεν ὁ πρίγκιψ, ὅστις ἐφάνη αἴφνης ἐμπνευσθεὶς ὑπό τινος ἰδέας καὶ λαβὼν ἀπόφασίν τινα, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ζητήσω μίαν συμβουλήν.

— Συμβουλὴν, κύριε, ἀπὸ ἐμέ; εἶπεν ἡ Μαρία μειδιῶσα.

Καθήσατε καὶ ἀκούσατέ μου. Εἰς μίαν πόλιν τῆς Γαλλίας, ἀδιάφορον ποίαν, ὑπάρχει γυνὴ καταγωγῆς ἐνδόξου· καὶ διὰ νὰ εἴπωμεν καθαρώτερον, καταγωγῆς βασιλικῆς ἴσως . . . . . Ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι σύζυγος ἑνὸς ἁπλοῦ πολίτου, τὸν ὁποῖον ἐσυ-

ζεύχθη ἀγνοοῦσα ὅτι κατήγετο ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν . . . . . Μ' ἀκούετε καλά;

— Ἀκούω, κύριε, ἀκούω ἐξ ὅλης μου ψυχῆς, εἶπεν ἡ Μαρία μετὰ συγκινήσεως.

— Σήμερον μέλλει ν' ἀποκαλυφθῇ πρὸς αὐτὴν τὴν γυναῖκα τὸ μυστήριον τῆς γεννήσεώς της. Τί σκέπτεσθε, ὅτι ὀφείλει αὐτὴ νὰ πράξῃ;

— Ἡ μήτηρ της ζῇ, ἠρώτησεν ἡ Μαρία ταραγμένη.

— Ἡ μήτηρ της ἀπέθανε.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαρίας ἐπληρώθησαν δακρύων.

— Καὶ ὁ πατήρ της; προσέθηκε μὲ φωνὴν διακεκομμένην.

— Ὁ Πατήρ της; Ὤ! αὐτὸς ἦτο ἀνάξιος καὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς στοργῆς τῆς θυγατρός του· ἀπέθανε καὶ αὐτός.

— Καὶ τί προτείνουν τώρα εἰς αὐτὴν τὴν γυναῖκα;

— Νὰ διαλύσῃ τὸν ὁποῖον συνέδεσε δεσμὸν τοῦ γάμου, ὅστις δὲν εἶναι ἔννομος, διότι συνάπτουσα αὐτὸν ἠγνόει τί ἔπραττε.

— Καὶ τί θὰ λάβῃ αὐτὴ ἡ γυνὴ εἰς ἀμοιβὴν τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου της;

— Θέσιν πλησίον τοῦ θρόνου.

Κύριε, εἶπεν αὐτὴ ἀναστᾶσα καὶ μετὰ φωνῆς εὐσταθοῦς, λέγω ὅτι, ἂν αὐτὴ ἡ γυνὴ ἐδίσταζε νὰ μείνῃ πιστὴ εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ ἐσκέπτετο νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν εὐδαίμονα ἀσημότητά της, εἶναι ἀξία περιφρονήσεως.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κάρολος τὴν ἐθεώρει μετ' ἐκπλήξεως.

— Ναὶ, ἀξία περιφρονήσεως! διότι ἤθελεν ἐμβαλεῖ εἰς ἀπελπισίαν καὶ ὄνειδος ἐκεῖνον ὅστις οὐδὲ στιγμὴν ἐδίσταση νὰ τὴν ὑψώσῃ μέχρις ἑαυτοῦ, καὶ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτῆς τὴν περιουσίαν του ὅταν ἐκείνη ἦτο ἀθλία ἐπαῖτις καὶ ἄνευ ἀσύλου. Τί λεγετε, Πανιερώτατε, ἡ τοιαύτη δὲν ἤθελε νομισθῇ αἰσχρὰ καὶ ἀνανδρος;

Ὁ ἐπίσκοπος ἐπροσποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε, καὶ εφάνη βεβυθισμένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐχολογίου του, τὸ ὁποῖον ἀπό τινων στιγμῶν μηχανικῶς ἐφυλλολόγει.

— Καὶ ἂν ἐπρόκειτο δι' ὑμᾶς, κυρία, τίποτε δὲν ἤθελε μεταβάλει τὰ αἰσθήματά σας;

— Γνωρίζω, κύριε, ὅτι πρόκειται περὶ ἐμοῦ. Ὁ λόγοι σας μοὶ ἐξήγησαν σαρέστατα τὰς μυστηριώδεις λέξεις τῆς ἀξιοτίμου ἡγουμένης, ἥτις μ' ἐπροστάτευσε καὶ μὲ ἀνέθρεψε. Οἱ λόγοι σας μοὶ λέγουν διατὶ ἡ ἁγία ἐκείνη γυνὴ μοὶ προσέφερε σεβασμὸν ἀλλόκοτον, μὲ διδάσκουν διατὶ ἐκείνη μὲ ἠσπαζετο μὲ ἀγκάλας τοσοῦτον ἀπηλπισμένας τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς μονῆς, ἐδέοντο ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, Μαρίας Στυάρτης.

Ὁ πρίγκιψ ἐξεπλάγη ἰδὼν τὴν γενναιότητα καὶ τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν τῆς Μαρίας.

— Κύριε, ἐὰν ἦσθε ἐπιφορτισμένος νὰ μοὶ ἀποκαλύψετε τὸ ἀπόκρυφον τῆς γεννήσεώς μου, αὐτὸ τὸ γνωρίζω ἤδη. Ἐὰν ἔρχεσθε ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως Ἰακώβου, τοῦ ἀδελφοῦ μου, νὰ μοὶ προτείνητε θέσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου του, σᾶς λέγω, ὅτι αἰσθάνομαι ἀνεκλάλητον χαρὰν διότι δὲν μ' ἐλησμόνησε, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὰς προσφοράς του. Θέλω νὰ ζήσω καὶ ν' ἀποθάνω σύζυγος τοῦ ἀνδρὸς ὅστις μὲ καθιστᾷ εὐτυχῆ ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν. Εἰς Soissons δὲν ὑπάρχει Μαρία Στυάρτη, ἀλλὰ σύζυγος τοῦ Ἰωάννου Παστελώτ.

Ὁ πρίγκιψ Κάρολος ἐκράτει τὸ πρόσωπόν του κεκρυμμένον ἐντὸς τῶν χειρῶν του· ὡς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον δὲ, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν παίγνιον ὀνείρου, καὶ ἐταράσσετο σπασμωδινῶς ἐπὶ τῆς ἕδραςτου. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακώβου ἠγέρθη τέλος καὶ ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον τῆς Μαρίας.

— Εἶμαι ἔγγονος τῆς μητρός σας, εἶπεν οὗτος, εἶμαι ἀνεψιός σας, ὁ πρίγκιψ Κάρολος τῶν Γάλλων! Δόσατέ με τὴν χεῖρά σας νὰ τὴν ἀσπασθῶ, διότι εἶσθε ἐκ τῶν σπανίων τῆς γῆς πλασμάτων. Ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρῶ διὰ Λονδῖνον· θέλω ἐκθέσει πιστῶς ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, τοῦ βασιλέως πᾶν, ὅ,τι ἤκουσα, καὶ θέλω τὸν καθικετεύσει νὰ προσκαλέσῃ πλησίον του τὸν σύζυγόν σας, Αὐτὸς τὸν ὁποῖον ἐκρίνατε ἄξιον ἀγάπης τοσοῦτον εὐγενοῦς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἁπλοῦς ἰδιώτης. Ὁ πατήρ μου θέλει τῷ δώσει τίτλους εὐγενείας καὶ . . . .

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Μαρία, ὄχι ὑψηλότατε! ὁ Ἰωάννης Παστελὼτ εἶναι ἁπλοῦς ἰδιώτης, ἡ εὐγένεια, οἱ τίτλοι καὶ τὰ μεγαλεῖα οὐδόλως ἁρμόζουσιν εἰς αὐτὸν, ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ καὶ τὸν σέβομαι, αἱ ἐλάχισται αὐτοῦ ἐπιθυμίαι εἶναι διαταγαὶ δι' ἐμὲ, ἀλλὰ πολὺ ἤθελον λυπηθῆ ἐὰν τὸν ἔβλεπεν μεταξὺ εὐπατριδῶν μειδιώντων διὰ τὴν σκαιότητά του καὶ τοὺς ἁπλοϊκοὺς τρόπους του. Ὑψηλότατε, ἐπιτρέψατέ μοι, ν' ἀσπασθῶ ἅπαξ, ἅπαξ μόνον, τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ τίποτε πλέον δὲν θέλω ζητήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ μὲ ἑνώσῃ ποτὲ εἰς τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς μητρός μου! Εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ὑπάρχουν οὔτε βασίλισσαι, οὔτε ἰδιῶται, ἀλλὰ μάκαρες ἴσοι ἐνώπιον τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ.

Κομίσατε ἐκ μέρους μου εὐχὰς καὶ λόγους ἀγάπης εἰλικρινοῦς πρὸς τὸν ἀδελφόν μου τὸν βασιλέα. Εἰπέτε τῷ, ὅτι ἡ ἀδελφή του, ἡ ἄσημος καὶ πτωχὴ ἔμπορος, οὐδέποτε θέλει παύσει αἴρουσα χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν Παντοδύναμον ὑπὲρ τῆς εὐημερίας του. Οἱ βασιλεῖς ἔχουν περισσοτέραν ἀνάγκην εὐχῶν παρὰ οἱ ἰδιῶται· τί λέγετε, ὑψηλότατε;

— Ὤ! ναὶ, ἐπανέλαβε σύννους ὁ πρίγκιψ, τὸ στέμμα εἶναι συνήθως φορτίον βαρὺ καὶ ὀλέθριον. Ἴσως πράττετε φρονίμως μένουσα μακρὰν αὐτοῦ. Χαίρετε, κυρία, ὑπάγω ν' ἀναφέρω εἰς τὸν πατέρα μου ὅ,τι εἶδον καὶ ἤκουσα· ἡ φρόνησίς του θέλει ἐκτιμήσει τὴν γενναίαν ἀπόφασίν σας. Χαίρετε, φιλτάτη θεία.

Καὶ ἠσπάσθη εἰλικρινῶς τὴν Μαρίαν ἐπὶ τῆς παρειᾶς· ἀλλ' ἀπομακρυνθεὶς ὀλίγον, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰ ἴδια.

— Πρὶν ἀποχωρισθῶμεν δὲν ἔχετε τίποτε νὰ μοὶ ζητήσητε;

— Τὸ νὰ μ' ἐνθυμεῖσθε ἐνίοτε.

— Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει καρδίαν τοσοῦτον εὐγενῆ καὶ γενναίαν· ἀλλ' ἡ περιουσία σας;

— Ὑπερτερεῖ κατὰ πολλὰ τὰς ἀνάγκας μας.

— Ὁπότε θελήσετε νὰ ζητήσητε χάριν τινὰ παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ πατρός μου ἢ παρ' ἐμοῦ, ὀμνύω ὅτι θέλω τὴν χορηγήσει ἐν τῇ στιγμῇ.

— Εὐχαριστῶ Κάρολε! . . . . Εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλοκἀγαθίαν σου.

— Ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης εὐδοκεῖ νὰ μοὶ εἴπῃ τί πρέπει νὰ κάμωμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς τίτλους, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος παρουσιάσας τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν πρίγκιπα.

— Παραδόσατέ τα εἰς τὴν θείαν μου.

— Ἐκ μέρους τῆς μητρός μου! Ἐπιστολὴ τῆς μητρός μου; ὦ! δός μοι την, δός μοι την!

—Μοὶ μένει ἀκόμι ἓν καθῆκον νὰ ἐκπληρώσω, εἶπεν ἡ Μαρία. Τἀστρίχας αὐτὰς,αὐτὸ τὸ ἅγιον καὶ πολύτιμον λείψανον τῆς μητρός μου θέλω διατηρήσει μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ἀλλὰ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἰδοὺ τί πρέπει νὰ κάμω.

Καὶ ἔρριψε τὰ δύο ἔγγραφα εἰς τὴν ἑστίαν, ὅπου ἐγένοντο παρανάλωμα τῶν φλογῶν.

— Τόρα, κύριε πρίγκιψ τῶν Γάλλων, ὑγειαίνετε.

— Ὁ πρίγκιψ ἀνεχώρησε, καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς Μαρίας, ἥτις ἔθλιβεν ἐπὶ τῶν χειλέων της τὰς τρίχας τῆς μητρός της.

— Ὁ Ἰωάννης Παστελὼτ θὰ ἐκπλαγῇ, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸς τὴν Μαρίαν, ὅταν μάθῃ τὸ ἀξιοθαύμαστον τοῦτο συμβεβηκὸς καὶ τὴν γενναίαν σας ἀφοσίωσιν.

— Ὁ Ἰωάννης Παστελὼτ δὲν πρέπει νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία.

Ὁ ἐπίσκοπος λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας τὴν ἔφερε μετὰ σεβασμοῦ ἐπὶ τῶν χειλέων του, καὶ τὴν κατέβρεξε μὲ δάκρυα θαυμασμοῦ.

— Εἶσαι ἡ εὐγενεστάτη καὶ ἁγιωτάτη ἐξ ὅλων τῶν γυναικῶν.

Ἤδη ἂς ἀφήσωμεν νὰ παρέλθωσι πολλὰ ἔτη, καὶ ἂς μεταβῶμεν εἰς τὸν μῆνα Φεβρουάριον τοῦ 1649. Ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωάννης Παστελὼτ, καθήμενοι ἀμφότεροι ἀπέναντι μεγάλης ἑστίας, ἀνεμιμνήσκοντο τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐμειδίων ἀναφέροντες περιστατικὰ διάφορα τοῦ βίου των. Πλησίον των γυνὴ τεσσαρακοντοῦτις περίπου καὶ νεᾶνις δεκαεπταετὴς, καλλονῆς σπανίας, τοὺς ἠκροάζοντο μετὰ σιωπῆς καὶ σεβασμοῦ. Αἱ δύο αὐταὶ γυναῖκες ἦσαν ἡ κόρη καὶ ἡ ἐγγόνη τῶν συζύγων Παστελὼτ, ἡ ὡραία Φραγκίσκα, ἤδη μεμνηστευμένη μετὰ τοῦ Ἐρρίκου Ῥεπαλιέρου, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ πατήρ του ἔδιδε ὡς προῖκα ἐργοστάσιον ἐριούχων, τὸ ὁποῖον παρήγαγε τὰ ὡραιότερα ἐξ ἐρίου ὑφάσματα τῆς Γαλλίας. Ἡ νεᾶνις, καθημένη ἐπὶ προσκεφαλαίου παρὰ τοὺς πόδας τῆς μάμμης της, ἠκροάζετο μετὰ προσοχῆς ἅμα καὶ ἡδονῆς τὴν διήγησιν τῆς πομπῆς, τὴν ὁποίαν ἐπεδείξατο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Soissons εἰς τοὺς γάμους τῆς προστατευομένης του μετὰ τοῦ Παστελὼτ. Οἱ σεβάσμιοι καὶ γλυκεῖς χαρακτῆρες τῆς γηραιᾶς γυναικὸς ἐνεψυχοῦντο εἰς τὰς τοιαύτας περιγραφὰς, ὁ δὲ ἐννενηκοντούτης Ἰωάννης ἐδάκρυεν ἐκ χαρᾶς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων. Ὅπως μετριάσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἠγέρθη καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸ παράθυρον· τὸ ἀνάστημά του οὐδόλως εἶχε κυρτωθῆ, τὸ βῆμά του δὲν εἶχεν ἀπωλέσει τὴν εὐστάθειάν του, ἡ δὲ ὡραία αὐτοῦ κόμη, λευκὴ καὶ μαλθακὴ ὡς μέταξα, ἔπιπτεν ἀφθόνως ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ἀφοῦ ἡ κυρὰ Παστελὼτ ἐτελείωσεν, ὁ Ἰωάννης ἦλθε πλησίον της, ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τῆς ἕδρας της, καὶ ἐπέθεσε τὰ χείλη του ἐπὶ τοῦ ἐρρυτιδωμένου μετώπου τῆς Μαρίας.

— Καὶ ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας, θυγάτηρ μου καὶ φιλτάτη μου Φραγκίσκα, εἶπεν ὁ γέρων Παστελὼτ ἀποταθεὶς πρός τε τὴν θυγατέρα καὶ τὴν ἐγγόνην του, ποτὲ μεταξὺ τῶν ὀλίγων φροντίδων τὰς ὁποίας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐνέρριψεν εἰς τὸν σκοτεινόν μου βίον, δὲν μοὶ προῆλθε κάμμία ἀπὸ τὴν μητέρα σου. Οἰκονόμος, εὐεργετικὴ καὶ φιλόπονος, σύζυγος εἰλικρινὴς καὶ μήτηρ φιλόστοργος, ἐπέχυσεν ἀφθόνως τὴν εὐδαμονίαν εἰς τὰ εὐτυχῆ πλάσματα τὰ ὁποῖα τὴν περιεκύκλουν. Εἴδαμεν ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἠγαπῶμεν καὶ παρὰ τῶν ὁποίων ἠγαπώμεθα ἀπερχομένους τὸν μὲν μετὰ τὸν δὲ εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐκλαύσαμεν, ἀλλὰ κλαίοντες ηὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν· διότι ἡ εὐσπλαγχνία του μᾶς τοὺς ἀφῆρει διὰ νὰ τοὺς κατατάξῃ πρὸ τῶν ποδῶν του εἰς τὸν παράδεισον. Περιμένομεν ἀφόβως καὶ ἀπὸ ὥραν εἰς ὥραν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θέλει ἔλθει καὶ ἡ ἰδική μας σειρὰ νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου κριτοῦ· μᾶς παρέσχε τὴν εὐδαιμονίαν, μᾶς ἔδωκε τόσα ὀλίγα δυστυχήματα, ὥστε ἠθέλαμεν νομισθῆ οἱ πλέον ἀχάριστοι καὶ οἱ πλέον ἔνοχοι τῶν χριστιανῶν ἐὰν παρεκτραπῶμεν τῆς ὁδοῦ του.»

— Μὴ ἀναφέρετε περὶ τοῦ σκληροῦ τούτου ἀποχωρισμοῦ εἰς στιγμὴν καθ' ἣν νυμφεύομαι, ἐλᾶτε καλλίτερον νὰ ἰδῆτε τὰς ὡραίας ἐσθῆτας τὰς ὁποίας ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ μάμμη μου ἡτοίμασαν διὰ τὸν γάμον μου εἶπεν ἡ νεᾶνις. Καὶ ἐκτὸς τούτου, — ὁ μνηστός μου, ὁ προσφιλής μου Ἐρρῖκος, ἤθελε νὰ σᾶς τὸ εἴπῃ αὔριον ὅταν ἠθέλαμεν ὑπάγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς τὸ κρύψω, — ἡ πανιερότης του ὁ ἐπίσκοπος τῆς Soissons θὰ τελέσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἱερουργίαν τοῦ γάμου, καθὼς αὐτὸς ἔγινε καὶ εἰς τὴν εὐγενίαν σας, ἀγαπητέ μοι πάππε. Ὅταν ἡ πανιερότης του ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἐρρῖκος νυμφεύετσι μὲ ἐμέ, εἶπε.

— Θὰ μιμηθῶ τοὺς προκατόχους μου· αὐτοὶ συνέζευξαν τὴν μάμμην καὶ τὴν μητέρα τῆς μνηστῆς σου· τὸ αὐτὸ θὰ πράξω καὶ ἐγὼ διὰ τὸ τέκνον των. Εἶσαι υἱὸς τοῦ συνδίκου τῆς συντεχνίας τῶν ἐριουχοπωλῶν, ὁ δὲ Παστελὼτ εἶναι ὁ τιμιότερος πολίτης τῆς ἐπαρχίας μου.

Ὁ γέρων ἔτρεμεν ἀπὸ χαρὰν ἀκούων τὴν εὐτυχῆ ταύτην εἴδησιν, Εἶχε διαταξει τὴν νεάνιδα νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ, ὅτε ἡ μόνη ὑπηρέτρια ἡ ὑπηρετοῦσα τὴν γηραιὰν οἰκογένειαν, ἦλθε νὰ εἰδοποιήσῃ, ὅτι νέος τις κύριος ἐζήτει νὰ εἴδῃ τὴν κυρὰν Παστελώτ.

Ὁ Παστελὼτ διέταξε νὰ τὸν εἰσαγάγωσι, καὶ εὐθὺς εἰσῆλθε νεανίας δεκαεννεατὴς περίπου, μελανείμων, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ πένθυμος ἱματισμὸς ἥρμοζε πρὸς τὴν ὠχρὰν καὶ πάσχουσαν φυσιογνωμίαν του· ἐπλησίασε μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐννενηκοντούτιδα κυρίαν, ἔκλινε τὸ γόνυ κατὰ γῆς, ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ κόλπου του ἐπιστολὴν ἐσφραγισμένην, καὶ ἤρχισε νὰ χύνῃ δάκρυα.

Ἡ Μαρία διέρρηξε τὴν σφραγίδα, καὶ ἀπήντησε διὰ δακρύων εἰς τὰ δάκρυα τοῦ νεανίου· οὗτος ἐρρίφθη εἰς ἀς ἀγκάλας τῆς γηραιᾶς γυναικὸς, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἤνωσαν οὕτω τοὺς θρήνους των. Οἱ μάρτυρες τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης σκηνῆς, καὶ αὐτὸς ὁ Παστελὼτ τοὺς ἐθεώρουν μετ' ἐκπλήξεως.

— Πῶς! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία, οἱ ἄθλιοι δὲν ἐσεβάσθησαν τὸν κυριάρχην των! τὸν ἔσφαξαν! Φεῦ! ξένη εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου ἠγνόουν εἰς τὸν σκοτεινόν μου βίον καὶ αὐτὴν τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς τοὺς κινδύνους τοῦ ἀνεψιοῦ μου! Ὦ Κάρολε, σὺ τὸν ὁποῖον εἶδον τόσον εὐγενῆ καὶ γενναῖον, σὺ ἐχάθης ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου.

— Ναὶ, εὐγενεστάτη καὶ φιλτάτη μου θεία. Ναὶ, ἡ Ἐλισάβετ κτωπήσασα τὴν μητέρα σας τὴν βασίλισσαν ἐδίδαξε τὸν ἀγγλικὸν λαὸν πῶς καταβάλλονται οἱ βασιλικαὶ κεφαλαί. Ὁ λαὸς ὠφεληθεὶς ἀπὸ τοῦ μαθήματος μετεχειρίσθη τὸν ἔγγονον καθὼς ἐκείνη εἶχε μεταχειρισθῆ τὴν μάμμην.

Ὁ Παστελὼτ καὶ τὰ τέκνα του ἠκροάζοντο μετ' ἀπορίας τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην τῆς καταγωγῆς τῆς Μαρίας. Ἀλλ' ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἦτο τοσοῦτον καταβεβλημένη ἀπὸ θλίψιν, ὥστε οὐδόλως παρετήρησε τὴν ταραχήν των.

— Τὸν ἐδίκασαν! τὸν κατεδίκασαν! καὶ τὸν ἀπεκεφάλισαν! Ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν του, καὶ ἐνῷ, ὅμοιος πρὸς τὸν Χριστὸν, τὸν θεῖον αὐτοῦ ὑπογραμμὸν, ἐπλησίαζεν εἰς τὰ χείλη του τὸ ποτήριον τῆς πικρίας, ἐνεθυμήθη ὑμᾶς, κυρία, ἡ ὁποία φρονίμως ἐπροτιμήσατε τὴν εὐτυχίαν τοῦ συζύγου σας καὶ βίον σκοτεινὸν μὲν ἀλλ' ἀτάραχον, ἀπὸ τὸ ὀλέθριον μεγαλεῖον τῆς βασιλείας! Τὴν ἐπιστολὴν ἣν κρατεῖτε ἤδη, τὴν ἔγραψε δὶ ὑμᾶς τὴν προτεραίαν τοῦ μαρτυρίου του, καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τὸν ἔλαβε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του καὶ ἐπεφορτίσθη νὰ μοὶ τὴν ἐγχειρίσῃ μὲ πολλὰς δυσκολίας καὶ μεγάλους κινδύνους. Ἀναγνώσατέ την, φιλτάτη καὶ σεβαστή μου θεία! Ἀναγνώσατε, θυγάτηρ τῆς Μαρίας Στυάρτης, φλέγομαι ν' ἀκούσω καὶ αὖθις τοὺς λόγους τοῦ μάρτυρος βασιλέως.

Ἡ Μαρία ἀνέγνωσε μὲ φωνὴν διακεκομμένην.

« Προσφιλεστάτη ἀδελφὴ τοῦ πατρός μου, τὴν » προτεραίαν τῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπερτάτου » κριτοῦ ἐμφανίσεώς μου, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς δώσω τελευ» ταῖον δεῖγμα τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀφοσιώσεώς μου. Γνω» ρίζω ὅτι ὑπάρχετε εἰσέτι εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὅτι » τίποτε δὲν ἐτάραξε τὸν ἥσυχον καὶ εὐδαίμονα βίον » τὸν ὁποῖον ἐξελέξατε, διότι καὶ τοι σεβόμενος τὸ » ἀπόκρυφόν σας, δὲν ἐλλείψα μεριμνῶν δὶ ὑμᾶς, καὶ » κατ' ἔτος ἀπεσταλμένος πιστὸς ἐρχόμενος αὐτόθι ἐπλη» ροφορεῖτο καὶ μοὶ ἐκοινοποίει τὰ περὶ ὑμῶν. Ὁ υἱός » μου θέλει σᾶς ἐγχειρίσει τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καθὼς » καὶ τὸν ἐντὸς αὐτῆς ἐσόκλειστον βόστρυχον ἐκ τῶν » τριχῶν μου. Θέσατε τὰς τρίχας ταύτας ὁμοῦ μὲ » ἐκείνας τῆς μητρός σας, ἥτις ἐγένετο θῦμα ὡς καὶ » ἐγώ! Πρὸς τούτοις παρηγορήσατε τὸν υἱόν μου! » τὸ δυστυχὲς αὐτὸ ὀρφανόν. Ἐπαναλάβετε ἐνώπιόν » του, ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ συγχωρήσῃ καθὼς καὶ ἐγὼ συγ» χωρῶ τοὺς φονεῖς μου. Ὑγειαίνετε, προσφιλεστάτη » μοι θεία, θὰ συναντηθῶμεν εἰς τοὺς οὐρανούς!»

« Κάρολος, βασιλεύς. »

—Τόρα ὅτε ἐξεπλήρωσα τὸ πρὸς ὑμᾶς κατ' αἴτησιν τοῦ πατρός μου χρέος μου, φιλτάτη θεία,δόσατέ μοι τὴν εὐχήν σας, καὶ δεχθῆτε τοὺς ἀποχαιρετισμούς μου.

— Πῶς ἀναχωρεῖτε! τόσον ὀγρήγορα;

— Ὑπάγω ν' ἀνακτήσω τὸ βασίλειον τοῦ πατρός μου.

— Ὑπάγετε νὰ ῥιφθῆτε ἐν τῷ μέσῳ τῶν φονέων; Θὰ φονεύσουν καὶ ὑμᾶς!

— Ἀδιάφορον! ἡ ζωὴ δὲν μοὶ εἶναι προσφιλής! Ὁ μαρκέσιος δὲ Ὀρμόνδος, ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυρᾶς μεριδος, προτίθεται νὰ πολεμήσῃ τὸν ἄτιμον Κρομβέλον· ἡ θέσις μου εἶναι ἐκεῖ. Ὑγειαίνετε.

— Κύριε! εἶπεν ἡ γραῖα γουυπετήσασα, ἐνῷ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν τὴν ἐμιμήθησαν ἐνστιγματικῶς. Κύριε! ἀγνοῶ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ μόνον νὰ ταπεινωθῶ ἐνώπιον τῶν ἀκαταλήπτων βουλευμάτων σου γνωρίζω· ἀλλ' ἐὰν ἡ φωνὴ δυστυχοῦς γυναικὸς δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις σοῦ, Θεέ μου! ἄκουσον τὴν ταπεινὴν δούλην σου καὶ προστάτευσον τὸ ὀρφανὸν τοῦτο!

Ἀνήγερθη, καὶ ἀκολούθως μὲ ἁπλοϊκὸν μεγαλεῖον ἐπιθεῖσα τὰς χεῖράς της ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Β'. Καρόλου, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ εἶπεν.

Ὑπάγετε τόρα, ὑψηλότατε, ἐκτελέσατε τὸ καθῆκόν σας.

Ὁ πρόσωυξ μονάρχης ἔμελλε ν' ἀποσυρθῆ, ὅτε ὁ Ἰωάννης Παστελὼτ ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν μετὰ σεβασμοῦ.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν ὁ γέρων, δὲν εἶμαι πλούσιος, ἀλλ' ἡ ἐγγόνη μου νυμφεύεται ἐντίμως. Ἐὰν καταδεχθῆτε νὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς προσφέρω, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς τὰ εὐγενῆ σχέδιά σας, τριακοσίας χιλιάδας φράγκων . . . .

— Ὦ! Εὐγενὴς ἡ πρᾶξίς σου, Ἰωάννη, κάλλιστα ἐσκέφθης! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία.

— Ὑψηλότατε, προσέθηκεν ἡ μήτηρ τῆς Φραγκίσκας, συμμερίζομαι τὰ αἰσθήματα τοῦ πατρός μου, καὶ εὐχαρίστως θυσιάζομεν καὶ τὸν ἔσχατον ὀβολόν μας, διὰ νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν διαφοράν σας· ἐὰν εἶχον υἱὸν ἡ ζωή του ἤθελε σᾶς ἀνήκει.

Ὦ! ἀνέκραξεν Κάρολος ὁ Β'. αἷμα βασιλικὸν οὐδέποτε μεταβάλλεται, ὅλοι εἶσθε εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι Στυάρται. Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ! ἀρκούντως ἐπαρηγορήσατε τὴν τεθλιμένην καρδίαν μου . . . Δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν τοσοῦτον εἰλικρινῆ προσφοράν σας. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔθεσεν εἰς διάθεσίν μου ποσότητας μεγάλας. Ὑγειαίνετε, ὑγειαίνετε, δεηθῆτε ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Καρόλου.

Καὶ ἀπεμακρύνθη.

Τότε ὁ Παστελὼτ πλησιάσας πρὸς τὴν Μαρίαν ἔθλιψε τὰς δύο αὐτῆς χεῖρας εἰς τὰς ἰδικάς του.

— Μοῦ ἔκρυψες τὸ μυστικόν σου Μαρία! Δὲν ἠθέλησες ν' ἀφήσῃς τὸν ταπεινὸν καὶ ἄσημον ἔμπορον ἐριουχοπώλην διὰ νὰ ὑπάγῃς νὰ καθήσῃς πλησίον τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ σου!

— Ὁ ἔμπορος ἐριευχοπώλης δὲν μὲ ἐνυμφεύθη πτωχὴν, ὀρφανὴν, ἄνευ ὀνόματος καὶ δεδιωγμένην ἀπὸ τὸ ἐπισκοπικὸν παλάτι ;

— Ἀλλὰ, τοὐλάχιστον διατί νὰ μὴ μοῦ φανερώσῃς τὴν μεγάλην θυσίαν τὴν ὁποίαν ἔκαμες πρὸς χάριν μου ;

— Διότι ἡ ἰδέα αὐτῆς τῆς θυσίας, ἡ ὁποία ἦτο μηδὲν δι' ἐμὲ, ἤθελε ταράξει τὴν εὐτυχίαν σου· διότι ἤθελες νομίσει, ὅτι θρηνῶ βαθμὸν, τὸν ὁποῖον ἐγὼ οὔτε κἂν ἐσκεπτόμην.

Ἀκολούθως διακόψασα αἴφνης τὸν λόγον.

— Ὑπάγωμεν τέκνα μου, εἶπεν, εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἶναι καιρὸς τώρα νὰ φροντίσωμεν διὰ τὸν πλακοῦντα τοῦ γάμου. Ἂν καὶ εἶμαι ἀγδηκοντοῦτις, θέλω ὅμως νὰ βάλω καὶ ἐγὼ τὸ χέρι μου, καὶ νὰ ζυμώσω τὴν πάσταν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.) Α. Κ.

ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΙΟΥΔΑ.

Οἱ Τάφοι τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα εὑρίσκονται εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος τῆς ἐκτεινομένης πρὸς ἄρκτον τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ ὑπόγειοι οὗτοι τάφοι, ἄνευ ἐξωτερικῶν καλλωπισμῶν, ἄνευ κυπαρίσσων καὶ κρηνῶν, φαίνονται ἐπίτηδες ἀνοιχθέντες ἐν ἀποκρύφῳ ὡς διὰ νὰ μαρτυρῶσιν εἰς τὸν ὁδοιπόρον, τὸν ἐμφιλοχωροῦντα μέχρις αὐτῶν, τὸ μάταιον τῶν κοσμικῶν ἐπιδείξεων. Ἐνῷ δὲ ἅπαντες οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς παραδέχονται τοὐλάχιστον τὴν ἀνέγερσιν λευκοῦ μονολίθου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν ἑαυτῶν νεκρῶν, οἱ τάφοι τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ εἰσὶ κεκαλυμμένοι ἀπὸ ὑπόξανθον κόνιν, ὡς ἅπας ὁ ἔρημος καὶ μονήρης τόπος, ὅπου ἡ φύσις πρὸ αἰώνων φαίνεται νεκρά.

Τετράγωνον καθέτως ἐπὶ τοῦ βράχου τετμημένον φαίνεται ἀρχῆθεν προωρισμένον ὡς προπύλαιον τῶν νεκροφόρων τούτων σπηλαίων. Πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει παστὸς βαθὺς, κομψῶς διαπεποικιλμένος ἀπὸ ἐλαφρὰ λαξεύματα παριστῶντα εἰκόνας παιδίων φυσιγνάθων καὶ βότρυς ἀμπέλου περιπλεκομένους μὲ δέσμας ἀνθῶν. Εἰς τὸ βάθος τοῦ παστοῦ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς μέρους ὑπάρχει ἡ εἴσοδος τοῦ ὑπογείου. Καί τοι ὑπαρχόντων κρημνισμάτων ἐμφραττόντων τὴν εἴσοδον, τὸ ὤρυγμα εἶναι εἰσέτι ἱκανῶς πλατὺ ὥστε ἕρπων νὰ εἰσέλθῃ τις, καὶ βοηθούμενος ἀπὸ ἀνημμένην δᾷδα νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἐκ φαιοῦ λίθου δωμάτια, ἐνδιαίτημα εἰρηνικὸν τῶν βασιλέων, οἵτινες ἐκράτουν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν των ἅπασαν τὴν χώραν τὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Εὐφράτου μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου. Τὰ βασιλικὰ ταῦτα ἐνδιαιτήματα κατέστησαν ἤδη τὸ ἄσυλον τῶν νυκτερίδων, τὰς ὁποίας τὸ φῶς ἐξεγείρει, καὶ αἵτινες φαίνονται ἐξερχόμεναι τῶν ἀκινήτων τοίχων διὰ νὰ τελέσωσιν ἐπικήδειον χορὸν, ὅστις ταράττει μικρὸν τὰς περὶ θανάτου ἰδέας τὰς ἐν τῷ ὑπογείῳ συλλαμβανομένας.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Αἰγυπτίων, οἱ Ἑβραῖοι ἐταρίχευον τὰ σώματα τῶν βασιλέων των, ἀρεσκόμενοι νὰ θάπτωσι τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ.

Ἀσὰ, ὁ βασιλεὺς, ἐξετέθη ἐπὶ κλίνης μεγαλοπρεποῦς, καὶ ἐξέδιδε μετὰ τὸν θάνατόν του εὐάρεστον ὀσμὴν μύρρου καὶ ἀλόης.

Αἱ ἐπικήδειοι τελεταί των ὀλίγον διαφέρουσι τῶν καὶ σήμερον τελουμένων παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπὶ τῶν χρόνων ἔτι τοῦ Ἀβενέσδρα, γυναῖκες πενθηφοροῦσαι ἠκολούθουν τὸ φέρετρον μετὰ κραυγῶν ἀπελπισίας καὶ θλίψεως. Μοιραλογίτριαι ἐπένθουν ἐπ' ὡρισμένῃ τιμῇ, καὶ ἠκολούθουν χειρονομοῦσαι, οἰμώζουσαι καὶ ξεσχίζουσαι διὰ τῶν χειρῶν παλαιὰ ῥάκη ἐκ καλύπτρας.

Ἐνίοτε ἔψαλλον ᾄσμασα ἅτινα ἀπετέλουν τὸν ἐπιτάφιον τοῦ νεκροῦ· ὁ Δαβὶδ ἔγραψε τὸν ἔπαινον τοῦ Σαοὺλ, καὶ ὁ Ἱερεμίας ἔρριψεν ἕνα θρῆνον πλειότερον ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ Ἰωσία. Πρᾶγμα παράδοξον! τὸ τελευταῖον τοῦτο καθῆκον ἀποδιδόμενον εἰς τέ λείψανον τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τελευταία αὕτη ἐνθύμησις κατατεθειμένη ἐπὶ τάφου ὅστις δὲν ἔμελλε πλέον ν' ἀνοιχθῇ, ἐνετυποῦντο βαθέως εἰς τὴν μνήμην τῆς ὁμηγύρεως. Εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ ἡ ἐπικήδειος αὕτη τελετὴ οὐδὲν εἶχε θρησκευτικὸν, ἦτο ὡς πρᾶξις βέβηλος, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὰ ἐκ τοῦ νεκροῦ ἀπορρέοντα ἠκολούθουν κατὰ πόδα τοὺς μὴ καθαριζομένους ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ ἀπὸ τῆς κηδείας. Οἱ ἱερεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ παρευρεθῶσιν εἰμὴ εἰς τὴν κηδείαν τῶν πλησιεστέρων αὐτῶν συγγενῶν· οὕτως ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου περιεβάλλετο μέ τινα χαρακτῆρα μίσους καὶ ἱεροσυλίας.

Ὅτε ὁ Ἰωσίας ἠθέλησε νὰ καταλύσῃ τὴν εἰδωλολατρείαν, διέταξε νὰ καύσωσι τὸ ὀστᾶ τῶν ψευδῶν ἱερέων ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν εἰδώλων ὅπως ἐμπνεύσῃ περισσοτέραν φρίκην.

Τὸ πένθος παρ' Ἑβραίοις ἐπηκολουθεῖτο ἀπὸ νηστείας· ἐγευμάτιζον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ καὶ τότε τὸ γεῦμα των συνίστατο εἰς ἄρτον, ὄσπρια καὶ ὕδωρ. Κατεκλείοντο εἰς τοὺς οἴκους των καθήμενοι ἢ κεκλιμένοι κατὰ γῆς, βεβυθισμένοι εἰς σιωπὴν βαθεῖαν, καὶ ἀνοίγοντες τὰ χείλη μόνον πρὸς στεναγμοὺς ἢ ψαλμοὺς ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ. Τὸ πένθος τοῦτο διήρκει ἑπτὰ ἡμέρας. Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἰακὼβ ὑπῆρξαν οἱ μόνοι τοὺς ὁποίους ἐθρήνησαν περισσότερον χρόνον.

Οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἐσπούδαζον, ὡς οἱ νεώτεροι ἤδη, νὰ περιστέλλωσι τὰς συγκινήσεις των. Ἐν χαρᾷ ἔψαλλον καὶ ἔχαιρον δημοσίᾳ, ἐν θλίψει ἐκλαιον ἢ ἐθρήνουν μεγαλοφώνως, μέχρις οὗ ἡ θλῖψις των μετεβάλλετο εἰς μελαγχολίαν ἡδεῖαν καὶ ῥεμβασμόν· ἐν ὀργῇ τέλος, ἐγκατελείποντο εἰς τὰ αἰσθήματα ἅτινα ἐπλήρουν τὴν ψυχήν των ἐξυβρίζοντες τοὺς αἰτίους τῆς ὀργῆς των· οὕτως ὁ Ἀχιλλεὺς, ὡς γνωστὸν, δὲν ἐφείσθη παντάπασι τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλ. βασιλέων.

Ἑκάστη ἡμέρα φέρει μεταβολὴν τινὰ εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν λαῶν, καὶ ἐντοσούτῳ οἱ Ἑβραῖοι φαίνονται διατηρήσαντες ὅλους τοὺς στοχασμοὺς τῶν πρώτων χρόνων· ἐξόριστοι εἰς τὸν κόλπον τοῦ παντὸς, συνοίχθησαν εἰς μίαν μόνην οἰκογένειαν περὶ τὴν γηραιὰν αὐτῶν πίστιν, ἄνευ αἱρέσεων καὶ ἀποστατῶν. Εἰσὶν ἔτι τὰ τέκνα τοῦ Σολομῶντος, ὀλίγον μεριμνῶντες περὶ τοῦ παρόντος, καὶ προσηλοῦντες ἓν πάντοτε βλέμμα ὀξυδερκὲς ἐπὶ τὸ μέλλον. Εἶναι εἰσέτι τὸ μόνον ἔθνος τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην ὑποσχέσεων, προφητειῶν, στηλῶν πυρᾶς καὶ καπνοῦ, ὁδηγοὺς εἰς τὴν τύρβην τοῦ βίου, τέλος χιμαιρῶν νὰ τοὺς παρηγορῶσι.

Συγκινοῦνται περὶ τοὺς ταφέντας· ἐν δὲ τῇ αἰωνίᾳ αὐτῶν δυσαρεσκείᾳ ἀποθέτουσιν ἐπὶ λίθου ἐπιτυμβίου ἐλπίδας ἐπιτυχίας καὶ χαρᾶς. Ἀναμφιβόλως ὑπάρχει πεποίθησις εἰς τὴν πίστιν τὴν ὁποίαν τόσα δεινὰ δὲν ἰσχυσαν νὰ καταστρέψωσι.

Καὶ ἡ δρᾷ αὕτη τῶν ἀνθρώπων, ὧν ὁ βίος εἶναι τοσοῦτον ἀζαθὴς, τὸ ἔθνος τὸ ὁποῖον νοερῶς ἐνασχολούμενον διὰ τὸ μέλλον φιλοτιμεῖται ν' ἀντλήσῃ εἰς μυστήρια τετελεσθέντα, μυστήρια νέα, ὁ Ἰσραὴλ οὗτος ταράσσεται ἀδιακόπως ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ ἀπαθοῦς. Περιφρονητὴς τοῦ βίου, ἐναποθέτων εἰς τὸν προφήτην τὴν φροντίδα νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ θανάτου, ὁ Μουσουλμάνος, δὲν γινώσκει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἢ τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς. Νομίζει ὅτι δὲν ἔχει μυστήρια ν' ἀνασκαλίσῃ, ἀληθείας ν' ἀποκαλύψῃ· δ' αὐτὸν ὁ θάνατος οὐδὲν ἔχει τὸ τρομερὸν· διότι ὁ θάνατος ἀπασχολεῖ ἁπάσας αὐτοῦ τὰς σκέψεις, καὶ ὅταν τοῦ Ἱμὰμ ἡ φωνὴ ἀναγγέλλῃ τὴν λῆξιν τῆς ἡμέρας, ὁ τοῦρκος ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴδια βραδυπορῶν καὶ οὐδόλως μεριμνῶν διὰ τὴν ἐπούριον.

Οἱ τάφοι τῶν Σουλτάνων δὲν εἶναι καθὼς οἱ τῶν Ἑβραίων κεκρυμμένοι ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ· τὰ πολυτελῆ ἐκεῖνα μνημεῖα ἐπιδεικνύουσι τὴν μικρὰν καὶ ἀτημελῆ αὐτῶν πομπὴν παρά τινι ἀγορᾷ ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομήματος, χαρίεντος, μὲ θυρίδας, δι' ὧν ἕκαστος βλέπει τὴν εἰκόνα τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τετελεσμένου.

Οἱ τοῦρκοι τῆς Ἱεροσαλὴμ ἔχωσιν ἐπίσης ἴδιον τόπον ταφῆς· ἀλλ' ἐνῷ οἱ Ἑβραῖοι σπεύδωσι νὰ θάψωσι τοὺς νεκρούς των εἰς τὸ βάθος ἐρήμου κοιλάδος καὶ σχεδὸν μέχρι τῶν ἐρήμων βράχων τοῦ Ἀλκαδάμα, ὁ κεχρυσωμένος ἐπιτύμβιος λίθος τοῦ μουσουλμάνου ἀνταναχλᾶται εἰς τὸν ἥλιον τῆς κοιλάδος καὶ ἐπὶ τοῦ γηλόφου τοῦ Ἱερεμία τοῦ μόνου διατηρήσαντος πρασιάν τινά.

Ὅταν ἐπεσκέφθην τοὺς τάφους τῶν βασιλέων μοὶ ἐπεδείκνυον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν σωροὺς λίθων καὶ ἴχνη αἵματος· οἱ τόποι οὗτοι ὑπῆρξαν ποτὲ τὸ θέατρον μιᾶς τῶν ἐνθυμήσεων ἃς ὁ φανατισμὸς προκαλεῖ, καὶ αἵτινες διεγείρουσιν κατὰ καιροὺς τας ἀντιπαθείας τῶν λαῶν.

Ἡ κόρη ῥαβίνου τινος, διαφθαρεῖσα ὑπὸ νέου μουσουλμάνου ἐγκατέλιπε χάριν του τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Κωφοὶ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ αἵματος καὶ εἰς τὴν κραυγὴν τῆς θρησκείας, ἥτις διὰ παντὸς ὤφειλε νὰ τοὺς διαχωρίζῃ ἀπ' ἀλλήλων, ἐθυσίασαν μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἔρωτός των τὸν κόσμον καὶ τὴν αἰωνιότητα· ἡ ἰδέα κοινῆς συμφορᾶς τοὺς συνέδεσεν ἰσχυρότερον ἔτι διὰ τὴν βεβαιότητα τῆς δυστυχίας πρὸς ἣν εἶχον ἀφοσιωθῆ. Κεκρυμμένοι ἐν τινι πολυχνίῳ τῆς κοιλάδος τοῦ Τερεβίνθου, διέφυγον κατ' ἀρχὰς τὰς καταδιώξεις τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἱερέων των· ἀλλὰ τέλος τὸ καταφύγιόν των ἀνεκαλύφθη· ἠναγκάσθησον νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τοὺς ἐπρόδωσαν· κατῆλθον εἰς τοὺς τάφους Ἰούδα. Ἐκεῖ τὰ δύω ταῦτα ὄντα, τὰ τοσοῦτον εὐπαθῆ, τὰ ὁποῖα τὸ ἀνάθημα προσέβαλε, εὗρον ἐν τῇ ἀπομονώσει των τινὰς ἐκ τῶν τέρψεων τῆς καρδίας, αἵτινες αὐταὶ μόναι εἶναι ἀντάξιαι μὲ κόσμον ὁλόκληρον. Ἀλλὰ τὸ ὄνειρον ὤφειλε ταχέως νὰ ἐξαφανισθῇ· οἱ ἄνθρωποι πρὸς οὓς ἡ φύσις εἶναι μηδὲν ὅταν ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὸ μῖσος λαλῇ, ἔσπευσαν νὰ ἐπικαλεσθῶσιν κατὰ τοῦ ζεύγους τούτου σκληρὸν θάνατον.

Οἱ ζῶντες οὕτω ἐντὸς τῶν τάφων ἐπλησίαζον πρὸς τὸ τέλος των. Ἐδέησε ν' ἀγοράσωσιν ἀρνίον τὸ ὁποῖον ἔψησαν τὴν νύκτα ἐν σκότει καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον τοῦ ὑπογείου δωμάτιον. Ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐκεῖ ἔρως διά τινα καιρόν. Εἰς τὸν τελευταῖον βαθμὸν τῆς ἀπελπισίας ὁ δυστυχὴς σκιρτᾷ εἰσέτι ἀπὸ χαρὰν ὅταν βραδύνῃ ἡ ὥρα του· ὁ θρίαμβος διαρκεῖ μίαν μόνην στιγμὴν, ἀλλ' αὕτη εἶναι ἡ τελευταία τοῦ βίου!

Ἐντοσούτῳ, ὁ ποιμὴν ὁ πωλήσας τὸ ἀρνίον, καὶ οὗτινος ἡ σιωπὴ ἠγοράσθη δι' ἱκανοῦ χρυσίου, ἔτρεξεν εἰς Ἱεροσαλὴμ καὶ ἐπρόδωσε τὸ μυστικόν.

Καταληφθέντες εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῶν καταφύγιον, οἱ δύω ἐρασταὶ ἐζήτουν νὰ φύγωσιν, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε πλέον καιρός· ὁ μουσουλμάνος συλληφθεὶς ὑπό τινος Γενιτσάρου ἐρρίφθη εἰς φυλακὴν, ὅπου ἔμελλε νὰ τιμωρηθῇ ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός του, χωρὶς ὅμως νὰ τῷ ἀφαιρεθῇ καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς συγχωρήσεως· ἡ δὲ ἀτυχὴς κόρη, μετενεχθεῖσα εἰς τὴν πεδιάδα ἐλιθοβολήθη, καὶ τὰ μέλη της ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς κύνας!

Εἰς τὰ βάρβαρα ταῦτα μέρη, αἱ γυναῖκες εἶναι εἰσέτι ὅ,τι ἦταν ἄλλοτε, θύματα ἐλκυστικὰ, κύπτοντα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αἰωνίου δουλείας, καὶ ἀποκεχωρισμένα πάσης εὐτυχίας καὶ πασῶν τῶν διακρίσεων τῆς ζωῆς.

Ἀνενθυμοῦμαι εἰσέτι τὸ βλέμμα τῶν θυγατέρων τούτων τοῦ Ἰσραὴλ, ὁπόταν περιειλημμέναι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μὲ μακροὺς χιτῶνας ἐπεριδιάβαζον κατὰ θιάσους ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφάτ, μόλις τολμῶσαι νὰ προσβλέψωσι τὸν ξένον, ὅστις, συλλογιζόμενος τὰς δυστυχίας τῆς Σιὼν, ἐκάθητο παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως καὶ τοὺς τάφους τῶν πατέρων των· ἦταν σπάνιαι δι' αὐτὰς αἱ στιγμαὶ αὗται τῆς ἐπιπλάστου ἐλευθερίας, καθ' ἃς, χωρὶς νὰ στερηθῶσι τὰς περιβολὰς τῆς δουλείας των, κατήρχοντο βραδυποροῦσαι εἰς τὴν κοιλάδα τῶν κρίσεων, καὶ ἐβάδιζον πρὸς τὸ φρέαρ τοῦ Νοεμίου ὅπως ἀναπνεύσωσι ἀέρα ἧττον πεπυκνωμένον τῆς πηγῆς τοῦ Σιλωάμ.

Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καὶ ἐκεῖ τάφοι λελατομημένοι ἐν τῷ βράχῳ εἰς οὓς ὀφείλετο ἓν ὄνομα. Εἰ καὶ σεροῦνται χαρακτῆρος τινος ἀναμιμνήσκοντος ἐποχήν τινα, δύναταί τις ὅμως ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν αὐτοῖς τὰ ἴχνη τῆς Αἰγυπτιακῆς Σχολῆς. Ὁ τάφος τοῦ Ζαχὰρ ἀπολήγει εἰς πῖλον σιτικὸν, τοῦ Ἀβεσαλὼμ, εἰς πυραμίδα. Ὀπισθεν τῶν χονδροειδῶν τούτων μνημείων ὑψοῦται τὸ ὄρος τοῦ Σκανδάλου, ὅπερ παρατείνεται τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ ὁποίου κεῖνται ἐν ἀπόπτῳ ἡ Νεκρὰ θάλασσα, ὁ Ἰορδάνης καὶ αἱ ἐρημίαι τῆς Ἰεριχώ.

Τὸ βάθος τῆς κοιλάδος εἶναι κεκαλυμμένον ἀπὸ λευκοὺς λίθους ἐνδεικνύοντας τοὺς τάφους τοῦ ἀποβλήτου λαοῦ. Ἀπὸ τῶν περάτων τοῦ κόσμου οἱ ἰουδαῖοι ἔρχονται ν' ἀποθάνωσιν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁποία ἰσχυρογνωμοσύνη εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο τὸ ὁποῖον τόσαι δυστυχίαι καὶ καταδιώξεις δὲν ἴσχυσαν νὰ ἀποθαρρύνωσιν! Ἰκφέρουσι τὸν τελευταῖον στεναγμὸν προφέροντες τοὺς λόγους τοῦ Δαβίδ, καὶ ἔπειτα ἀναπαύονται διὰ παντὸς παρὰ τοὺς τόπους ὅπου ὑπῆρξαν οἱ ναοί των, τῶν ὁποίων ὅμως δὲ ὑπολίπεται λίθος ἐπὶ λίθου. Τελευταῖον οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἱερουσαλὴμ πιστεύουσιν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως οὗτοι θέλουσιν ἀποκριθῆ εἰς τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος τῆς ἐγέρσεως τεσσαράκοντα ἔτη πρὶν τῶν λοιπῶν ὁμοφύλων των, ὅσοι ἀπέθανον εἰς ξένην γῆν.

Θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ὁ Δαβὶδ δὲν ἐτάφη εἰς τοὺς τάφους τῶν βασιλέων· δείκνυται ἐν τῇ ἀκροπόλει πύργος κατεγραμμένος ἐνῷ κατετέθησαν τὰ ὀστᾶ του.

Ὁ *Μπίμπασῆς*, ὁ διοικητὴς τῆς πλατείας, δεικνύει μετὰ σεβασμοῦ εἰς τὸ κοῖλον ἑνὸς παραθύρου φέρετρον περιειλημμένον ἀπὸ ὕφασμα ἐρυθροῦν, ἀποκαλύπτον, ὡς λέγουσι, τὴν θέσιν, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ὁ προφητάναξ ἐνῷ τὸ τελευταῖον ἀνέπνεε.

Ἡ Ἱερουσαλὴμ διατηρεῖ εἰσέτι κατὰ τὸ φαινόμενον μικρόν τι τῆς ἀρχαίας αὐτῆς λαμπρότητος. Αἱ ἐπάλξεις καὶ οἱ θόλοι της δίδουσιν εἰς αὐτὴν ὕψος τι ἰσχὺος καὶ μεγαλείου, ἀλλ' ἡ ἀπατηλὴ αὐτὴ ὄψις ἐπαυξάνει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀπομόνωσιν καὶ καταστροφὴν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰσραήλ.

ΓΝΩΜΙΚΑ.

Ἡ ἀμάθεια εἶναι νὺξ τοῦ πνεύματος, καὶ νὺξ ἀστέλληνος καὶ ἄναστρος.

Οἱ ἔχοντες ὀλιγώτερα βιβλία ἀναγινώσκουσι περισσότερον.

Ὁ σοφὸς ἄνθρωπος, λαλῶν, ὁμοιάζει μὲ ἐλευθέριον ὅστις δωρεῖται.

Ὁ ἀληθῶς σοφὸς ἄνθρωπος ἐκθέττει πάντοτε τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ δημοσίου καλοῦ καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς πατρίδος του.

Ὅταν ὁ Βολταῖρος ἀπέθανε, γνωστός τις συγγραφεὺς εἶπεν «εἰσήλθομεν εἰς Δημοκρατίαν.»

Ἐξοχόν τι βιβλίον ἐν μεταφράσει ὁμοιάζει μέγαν ἄνδρα ἐν ἐξορίᾳ.

Ἀνθρωπος λάλος εἶναι ἐπιστολὴ ἀσφράγιστος, τὴν ὁποίαν πᾶς τις δύναται ν' ἀναγνώσῃ.

Ὁ μωρὸς ποτὲ δὲν θαυμάζει ἑαυτὸν τοσοῦτον, ὅσῳ ὅταν πράττῃ ἀνοησίας.

Δύνατσί τις νὰ ἰατρεύσῃ τὴν μανίαν, ἀλλὰ πῶς θέλει θεραπεύσει πνεῦμα δύστροπον;

Ὁ χαλκός, ὅσον καλῶς καὶ ἂν ᾖναι κεχρυσωμένος, οὐδὲν ἧττον εἶναι χαλκός· οὕτω καὶ ὁ μωρός, δύναται νὰ ᾖναι ὁ πρῶτος σύμβουλος, καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἶναι μωρός.

Μεγαλύνουν πολλάκις οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀτελείας των διὰ νὰ καταστήσωσιν ἀσφαλέστερον τὸν ἔπαινον τῶν ἰδίων ἀρετῶν, ὡς ἐπιδεικνύουσιν κυρίαι τινὲς μικρὰν ἀμυχὴν διὰ νὰ ἐπιδείξωσιν ἕνα ἀδάμαντα.

Ἡ λιτότης καὶ ἡ φιλεργία εἶναι αἱ θεράπαιναι τῆς εὐτυχίας.

Ἡ ὀκνηρία οὐδένα ἔχει συνήγορον ἂν καὶ ἔχει πολλοὺς φίλους.

Οστις δύναται νὰ δέσῃ τὴν πληγὴν του μόνος του, εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ ἰατρευμένος.

Ἡ πολυτέλεια εἶναι τὸ μέσον τοῦ ἀνοήτου, δι' οὗ σύρῃ πρὸς ἑαυτὸν τὰ βλέμματα τοῦ μωροῦ.

Ἡ πολυτέλεια καταστρέφει βασίλεια, τὰ ὁποῖα οὐδὲ πόλεμοι, οὐδ' ἄλλαι δειναὶ περιστάσεις δύνανται νὰ καταβάλωσιν.

Ἡ κακὴ συναναστροφὴ καθιστᾷ τὸν καλὸν κακὸν, καὶ τὸν κακὸν χείριστον.

Ἡ ὑποκρισία εἶναι ὀφειλὴ, τὴν ὁποίαν ἡ κακία ἀποδίδει εἰς τὴν ἀρετήν.

Δὲν δύναταί τις νὰ εὐτυχῇ βλάπτων τοὺς ἄλλους.

Ἀγάπα καὶ ὁδήγει εἰς τὸ καλὸν τὸν πλησίον σου· διότι ὁ μὴ ἔχων πλησίον ὁμοιάζει στρατιώτην πορευόμενον πρὸς πόλεμον ἄνευ ὅπλων.

Ὁ καταδιώκων τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον κηρύττεται πολέμιος τοῦ Θεοῦ· ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἐνάρετον, αὐτὸς τὸν προστατεύει· ὁ καταδιώκων λοιπὸν αὐτὸν, καταδιώκει τὸν Θεόν.

Τὸ μῖσος εἶναι τερηδὼν τῆς ψυχῆς, καταβιβρώσκουσα τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν ἡδέως ἀγαπῶντες τοὺς ὁμοίους μας.

Γράφε τὰς ἀδικίας ἐπὶ τῆς ἄμμου, τὰς δ' εὐεργεσίας ἐπὶ τοῦ μαρμάρου.

Ὁ ἐκδικούμενος διὰ μικρὰν προσβολὴν εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς μεγαλητέραν.

Οσῳ αἱ μεταμέλειαι ταχεῖαι, τόσῳ μᾶς ἀπαλλάττουσιν ἀπὸ ἄλλας ἀνωφελεῖς.

Ἡ Οἰκονομία ἀνεγείρει οἴκους, καὶ ἡ ἀσωτία καταστρέφει αὐτούς.

Γυνὴ ἐργατικὴ διευθετεῖ ἀκαταπαύστως τὰ ἐπιπλά της, πεπαιδευμένος δὲ καὶ φιλόπονος ἀνὴρ μετακινεῖ ἀπαύστως τὰ βιβλία του.

Προτιμητέα τροφὸς ἥτις μᾶς ἀγαπᾷ ἀπὸ μητέρα ἥτις μᾶς καταφρονεῖ.

Δίδαξον ἐνωρὶς τὰ τέκνα σου τὴν ἀρετὴν, ἐὰν θέλῃς νὰ ζήσωσιν εὐτυχῆ. Αἱ κέραμοι, αἵτινες μᾶς προφυλάττουσιν ἀπὸ τὴν βροχὴν, κατεσκευάσθησαν ἐν εὐδείᾳ, ἡ δὲ σφραγὶς τυποῦται ἐπὶ τοῦ κηροῦ ὅταν οὗτος ᾖναι μαλακός.

Καλύβη ἐξ ἀχύρου, εἰς τὴν ὁποίαν γελῶσιν, εἶναι προτιμοτέρα παλατίου, εἰς τὸ ὁποῖον κλαίουσι.

Πολλάκις σοὶ χορηγεῖ τις ἀφθόνως συμβουλὰς ἐπωφελεῖς διὰ νὰ σὲ διδάξῃ νὰ ζῇς, ἀλλὰ δὲν δίδει ἓν νόμισμα διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃς τῆς πείνης.

Κάλλιον νὰ κατακλιθῇς ἐνῆστις παρὰ νὰ ἐγερθῇς βεβαρυμένος ἀπὸ χρέη.

Μηδὲν πράττε ἐν ὥρᾳ ὀργῆς σου· ἐπιβιβάζεταί τις εἰς πλοῖον ἐν μέσῳ τρικυμίας;

Ὁ ἄσωτος σκορπίζει τὸν χρυσὸν ὡς ἄχυρα, καὶ ὁ φιλάργυρος συνάζει τ' ἄχυρα ὡς χρυσόν.

Ὁ πικρὸς ἀστεϊσμὸς εἶναι τῆς φιλίας δηλητήριον.

Ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἐπιθυμεῖ μετὰ πλειοτέρας ζέσεως ὅσῳ τὰ πράγματα τῶν ὁποίων ἡ ἀπόλαυσις τῷ εἶναι ἀπηγορευμένη.

Δύω τινὰ εἶναι κάκιστα ὅταν τὸ καλήτερον τούτων εἶναι τὸ ψεῦδος.

Σπανίως αἱ προφάσεις εἶναι ἀπηλλαγμέναι ψεύδους.

Αἱ ὑψηλαὶ θέσεις ὁμοιάζουσι τοὺς ἀποτόμους βράχους, τοὺς ὁποίους οἱ ἀετοὶ καὶ τὰ ἑρπετὰ δύνανται μόνον νὰ φθάσωσιν.

Αἱ ὑψηλότεραι θέσεις εἶναι αἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι.

Ὁ ἔχων ἐλευθέραν τὴν συνείδησιν δύναται ἀφόβως νὰ ἴδῃ τὸν θάνατον.

Ἡ ἀνωφελῶς παρελθοῦσα ἡμέρα δὲν θέλει πλέον ἐπανέλθει.

Ὁ καιρὸς θερίζει, καὶ ἡμεῖς σταχυολογοῦμεν· ἂς μεταχειρισθῶμεν λοιπὸν ἑκάστην ἡμέραν τοῦ βίου μας ὡσανεὶ ὤφειλε νὰ ἦνε ἡ τελευταία.

Ἑκάστη ἡμέρα τοῦ βίου σου εἶναι ἓν φύλλον τῆς ἱστορίας σου. Φρόντισον, ἐὰν δύνασαι, νὰ καταγράψῃς ἀρετάς· προτιμότερον νὰ μείνωσι λευκὰ, ἢ νὰ μελανωθῶσιν ἀπὸ πράξεις μὴ εὐαρέστους.

Ολα τὰ ψευδῆ ἀγαθὰ παράγουσιν ἀληθῆ κακά.

Απειροι ἀπολαύσεις ἡδονῆς ἀφήνουσιν ἀσθενεστέραν ἐνθύμησιν ἢ μία μόνης καλῆ πρᾶξις.

Τὰ ἐλαττώματα τῆς ψυχῆς, εἶναι ὡς αἱ πληγαὶ τοῦ σώματος· ἐὰν ἐγκαίρως δὲν φροντίσει τις νὰ τὰς ἰατρεύσῃ ἐντελῶς, κινδυνεύει νὰ τὰς ἴδῃ ν' ἀνοίξωσιν ἐκ νέου.

Τὸ ἐλάττωμα φαρμακεύει τὰς ἡδονὰς, τὸ πάθος τὰς καπηλεύει, ἡ μετριότης τὰς ὀξύνει, ἡ ἀθωότης τὰς καθαρίζει, ἡ εὐεργεσία τὰς πολυπλασιάζει, ἡ φιλία τὰς διαιωνίζει.

Ἡ ἀρετὴ εἶναι ὡραία καὶ εἰς τοὺς πλέον ἀσχήμους, ἡ δὲ κακία ἄσχημος καὶ εἰς τοὺς πλέον ὡραίους.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΕΡΙ ΚΥΝΗΓΕΣΙΑΣ.

Ἡ κατάργησις τῶν προνομίων καὶ τὸ δικαίωμα ὅ περ νῦν πάντες οἱ ἰδιοκτῆται ἔχουσι τοῦ νὰ θηρεύωσιν ἢ νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν θήραν εἰς τὰς γαῖάς των ἐπήνεγκε μεγάλας μεταβολὰς εἰς τὴν τέχνην τοῦ θηρεύειν. Οἱ πυργοδεσπόται καὶ οἱ εὐγενεῖς τῆς Δύσεως ἄλλοτε, κατάκλειστοι ἐφ' ὅλης αὐτῶν τῆς ζωῆς ἐντὸς τῶν κτημάτων των, οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτοντο ἢ πῶς νὰ καταδιώξωσι καλλίτερον τὴν ἄγραν καὶ τοὺς γείτονάς των Αἱ διανοητικαὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐξησκοῦντο μόνον περὶ τὰ μέσα τοῦ νὰ θριαμβεύσωσιν ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου· ἡ δὲ φαντασία των συνοδευομένη μετὰ μακροχρονίου πείρας, συνετέλεσεν εἰς ἐφεύρεσιν μυρίων πανουργιῶν, καὶ μυρίων ἀγχίνων τεχνασμάτων, μεταπεσόντων βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς ἀχρηστίαν, καὶ ἐντελῶς λησμονηθέντα διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν πυροφόρων ὅπλων· καὶ ἴσως ἀδίκως.

Τῷ ὄντι, τί εὐαρεστότερον, παραδείγματος χάριν, τῶν ἱερακοθηριῶν ἐκείνων, τὸ πρώτιστον διασκεδαστικὸν μέσον τῶν βασιλέων καὶ τῶν μεγιστάνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Αἱ κυρίαι, ἐφ' ἵππων μεγαλοπρεπῶν, περικυκλωμέναι ὑπὸ ἱπποτῶν, τῶν ὁποίων συνεμερίζοντο τὰς ἀσκήσεις, διέτρεχον τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας, κρατοῦσαι τὸ πτηνὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα καὶ ἐπιδεικνύουσαι τὴν χάριν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά των ἐν μέσῳ ζωηροτάτων χειροχροτήσεων τῶν φιλοφρόνων καὶ περιποιητικῶν συντρόφων των. Δὲν ἠναγκάζοντο τότε, ὡς ἤδη πράττουσι, νὰ περιμένωσιν ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους τοὺς συζύγους ἢ ἀδελφούς των ἐκ τῆς θήρας, ὅθεν ἐπιστρέφουσι συνήθως καταβεβλημένοι καὶ κεκοπιακότες, πολλάκις δὲ καὶ σύννοες καὶ σκυθρωποὶ ἐκ τῆς ἀποτυχίας καὶ ἀνεπιτηδειότητος.

Ἡ ἱερακοτροφία (fauconnerie) ἢ τοσοῦτον καλλιεργηθεῖσα μέχρι Λουδοβίκου ΙΔ', ἦτο τέχνη λίαν πολυσύνθετος, ἀπαιτοῦσα πολλὴν ὑπομονὴν καὶ ἀγχίνοιαν. Πρὸ πάντων ἀπῃτεῖτο ἡ γύμνασις τοῦ πτηνοῦ. Πρὸς τοῦτο ἦτο ἀνάγκη νὰ κρατῇ τις τὸ πτηνὸν ἀδιακόπως ἐπὶ τῆς χειρὸς, καὶ νὰ τῷ καλύπτῃ τὴν κεφαλὴν μὲ κάλυμμα ἐξ ὑφάσματος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας συνεχῶς. Διὰ δὲ τῶν νηστειῶν καὶ τῶν ἀϋπνιῶν κατώρθουν νὰ συνειθίζωσιν αὐτὸ εἰς τὴν ὑποταγὴν, καὶ εἰς τὴν ἕξιν τοῦ νὰ ἔρχηται, διὰ τοῦ δοθέντος σημείου, νὰ ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ κυρίου του. Πρὸς πλείονα δὲ ἐπιτυχίαν τῷ ἐπαρουσίαζον *δελέαστραν* (leurre) κατεσκευασμένην ἐκ πτερύγων καὶ πτερῶν, ἐφ' ἧς προσεκόλλουν τεμάχιον κρέατος, ὅπερ ἄφινον τέλος τὸ πτηνὸν νὰ καταφάγῃ, ἀνταμείβοντες οὕτω τὴν εὐπειθειάν του.

Τὸ πρῶτον ἀπέλυον τὸ θηρευτικὸν πτηνὸν ἐπὶ περιστερῶν καὶ ἄλλων πτηνῶν νεκρῶν, κρατοῦντες αὐτὸ προσδεδεμένον διά τινος νήματος, ἀκολούθως κατὰ πτηνῶν ζώντων, προσδεδεμένων καὶ αὐτῶν, καὶ τέλος κατὰ περιστερῶν ἐλευθέρων, τῶν ὁποίων προσέδενον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως καταλαμβάνωνται εὐκολώτερον.

Ἀφοῦ ἡ ἀγωγὴ αὕτη ἔφθανεν εἰς τέρμα καὶ ἐνομίζετο ἐντελὴς, τὰ ἀπέλυον κατὰ πτηνῶν ἀγρίων· ἀλλὰ καὶ τότε οἱ ἱέρακες οὗτοι ἔφερον πέδη πρὸς τὰ ὀπίσω ἦσαν προσηρτημένοι κωδωνίσκοι, διὰ νὰ δύνανται νὰ τοὺς ἀνεύρωσιν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελον ἀποπλανηθῆ. Ἐκτὸς τούτων οἱ ἱέρακες ἔφερον εἰς τοὺς πόδας δακτυλίους ἐκ μετάλλου, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐπιγεγραμμένα τὰ παράσημα τοῦ κυρίου.

Ὅλα τὰ σαρκοβόρα πτηνὰ ἠδύναντο νὰ γυμνασθῶσι πρὸς θήραν, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἱκανὰ νὰ καταδιώκωσι πᾶν εἶδος ἄγρας· τὰ μὲν τούτων ἐθήρευον λαγωοὺς καὶ κονίκλους, τὰ δὲ πέρδικας καὶ ὄρτυγας, ἄλλα τέλος, ὑδρόβια πτηνά.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἐκαλλιέργησαν μετὰ ζήλου τὴν ἱερακοθηρίαν, ἐπινοήσαντες ἀπὸ τοῦ 1250 καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ *ἀρχιερακοτρόφου τῆς Γαλλίας* (Maître fauconnier de France).

Ὅτε ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο εἰς θήραν καὶ ἤθελεν ὁ ἴδιος ν' ἀπολύσῃ τὸ πτηνὸν, οἱ κατώτεροι ἱερακοτρόφοι προσέφερον τὸν ἱέρακα εἰς τὸν ἀρχιερακοτρόφον, οὗτος

δὲ ἔθετεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ βασιλέως. Ὅτε δὲ ἡ λεία κατελαμβάνετο, ὁ ἀγραγωγὸς ἢ κυναγωγὸς ἔφερε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν κύριόν του, ὅστις τὴν προσέφερε πρὸς τὸν ἀρχιεραποτρόφον, καὶ οὗτος πάλιν τὴν ἐπαρουσίαζεν εἰς τὸν Βασιλέα.

Μόνοι οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ εὐγενεῖς εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ θηρεύειν, δικαίωμα περιμάχητον καὶ ἐπίφθονον εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Καὶ τούτου ἀπόδειξιν φέρομεν τοὺς δρακοντείους νόμους οὓς ἐξέδιδον κατ' ἐκείνων οἵτινες ἤθελον τολμήσει νὰ ἀντιποιηθῶσι τὰ προνόμια καὶ τὰς ἡδονάς των.

Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς ἐξώρυττε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ φονεύοντος ὗν ἢ δορκάδα. Ἐπὶ Φραγκίσκου τοῦ Α'. οἱ κυνηγοὶ ἐτιμωροῦντο διὰ τοῦ κύφωνος, φέροντες ἐπ' ὤμων δέρματα κονίκλων.

Ἀλλὰ τὸ ἀξιοθαυμαστότερον καὶ λυπηρότερον ἐνταυτῷ εἶναι ὁ περὶ *κυνηγεσίας κώδηξ* Ἐρρίκου τοῦ Δ'. ἐν ᾧ δὲν φαίνεται κατώτερος τῶν προκατόχων του ὡς πρὸς τὰς σκληρότητας ταύτας. Τοῦ κώδηκος τούτου ἰδοὺ ἀποσπάσματά τινα.

» Ὁ θηρεύσας νεβρὸν ἢ ἔλαφον τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον 83 σκούδων καὶ 1|3· ὁ δὲ θηρεύσας ὗς καὶ ἵππους, μὲ πρόστιμον 41 σκούδων καὶ 2|3, ἐὰν ἔχῃ περιουσίαν, εἰ δ' ἄλλως, μὲ μαστίγωσιν μέχρις ἐκροῆς αἵματος. »

» Τὴν δευτέραν φορὰν τιμωρεῖται μὲ μαστίγωσιν περὶ τὰ δάση ἢ εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐθήρευσε, καὶ μὲ ἐξορίαν εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε λευγῶν. »

» Τὴν τρίτην φορὰν τιμωρεῖται μὲ δεσμὰ ἢ μὲ μαστίγωσιν καὶ ἐξορίαν αἰωνίαν ἐκτὸς τοῦ κράτους, καὶ μὲ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, παραβαίνων δὲ τὴν ἐξορίαν του, τιμωρεῖται μὲ κεφαλικὴν ποινήν.

» Ὁ θηρεύτας μικρὰν ἄγραν τιμωρεῖται τὴν μὲν πρώτην φορὰν μὲ πρόστιμον 6 σκούδων καὶ 2|3, ἐὰν ἔχῃ περιουσίαν, εἰ δ' ἄλλως μὲ φυλάκισιν ἑνὸς μηνὸς ἐπ' ἄρτῳ καὶ ὕδατι.

» Τὴν δευτέραν φορὰν τιμωρεῖται μὲ τὸ διπλάσιον τοῦ ῥηθέντος προστίμου, καὶ ἐν ἐλλείψει τούτου, μὲ μαστίγωσιν καὶ τὸν κύφωνα ἐπὶ τρεῖς καθ' ἑκάστην ὥρας κατὰ τὴν ἀγορὰν.

» Τὴν δὲ τρίτην φορὰν, ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης ζημίας, μὲ μαστίγωσιν περὶ τὰς ἐπαύλεις, τὰ δάση, τοὺς θαμνῶνας καὶ ἄλλα μέρη ὅπου ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα, καὶ μὲ ἐξορίαν δεκαπέντε λευγῶν εἰς τὰ πέριξ.

Αἱ σωματικαὶ ποιναὶ θέλουσιν ἐπιβάλλεσθαι ἐπὶ ἀνθρώπων κοινῶν καὶ χυδαίων, δηλ. μὴ εὐγενῶν.

ΤΕΛΕΓΑΙ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ ΠΑΡΑ ΤΑΡΤΑΡΟΙΣ

Οἱ Τάρταροι περὶ πολλοῦ ποιοῦνται, κατὰ τὰς παραδόσεις των, νὰ γνωρίσωσιν ἀκριβῶς τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ θνήσκων ἐκπνέει. Αἱ ἐπικήδειοι αὐτῶν τελεταὶ στηρίζονται κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τῆς γνώσεως ταύτης· διὸ καὶ ἐγρηγοροῦσι παρὰ τῷ ἀσθενεῖ μὲ τὸ ὡρολόγιον ἀνὰ χεῖρας. Εἷς τῶν περικυκλούντων τὸν ἀσθενῆ ἱερέων ἀριθμεῖ τὰ λεκτὰ, καὶ μάλιστα τὰ δευτερόλεπτα τῆς ὥρας μετὰ μεγίστης προσοχῆς.

Φυλάττουσι δὲ τὸ πτῶμα ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας, τὴν δὲ τετάρτην παραδίδουσιν αὐτὸ εἰς τὰς φλόγας. Πρὸς τοῦτο, ὁ *λαμὰ*, (ἱερεὺς ἀνώτερος) πορεύεται εἰς τὴν καλύβην τοῦ τεθνεῶτος μετὰ τοῦ *μεγάλου πριστάβου*, τῆς συζύγου του καὶ τῶν κυριωτέρων ἱερέων· πληθὺς ἱερέων κάθηνται περὶ τὴν καλύβην τοῦ μακαρίτου· ἀπώτερον δὲ ἵσταται ὁ λαὸς συνηγμένος. Τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ, φερόμενον ἐπὶ μηχανῆς τινος ξυλίνης, εἶναι κεκαλυμμένον δι' ὑφάσματος διαβεβρεγμένου ἐντὸς πίσσης, ἐὰν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἦναι ἡγεμὼν, φέρει ἐπὶ κεφαλῆς στέφανον, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου κρέμαται πέπλος μέλας. Ὁ *λαμὰ*, καθήμενος ἐπὶ φορείου, προηγεῖται τοῦ νεκροῦ. Ὅλοι οἱ ἱερεῖς ἀκολουθοῦσιν ἀσκεπεῖς τὴν κεφαλήν· ἔμπροσθεν τοῦ *λαμὰ* παιανίζει ἡ μουσικὴ, ἡ δὲ πληθὺς τοῦ λαοῦ φράττει τὴν ὁδόν. Ἡ πυρὰ ἀνάπτεται εἰς ἀπόστασιν βημάτων τινῶν ἀπὸ τῆς καλύβης τοῦ μακαρίτου. Σκάπτουσι τὴν γῆν εἰς βάθος δύο περίπου ὀργυιῶν, ὥστε τὸ σῶμα νὰ δύναται νὰ εἰσέλθῃ ὀκλάδην καθήμενον. Εἰς ἑκάστην γωνίαν τοῦ λάκκου τούτου κατασκευάζουσιν ὀπὰς, ἵνα ὁ ἀὴρ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως· παρὰ δὲ τὰς ὀπὰς ταύτας θέτουσιν ὕλας καυστικάς. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ λάκκου, ἐπὶ τρίποδος, εὑρίσκεται λέβης φέρων καυστόξυλα· ἐπὶ τούτου τίθεται τὸ σῶμα, καθήμενον, ὡς εἴρηται, καὶ στηριζόμενον ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ βοηθείᾳ ξύλου τινός. Ὁ *λαμὰ* ἀνάπτει ὁ ἴδιος τὴν πυρὸν, καὶ ἀποσύρεται ἀκολούθως μετὰ τῆς μουσικῆς· ἄνθρωποι ὅμως, προσδιωρισμένοι διὰ τὴν φροντίδα τῆς πυρᾶς, μένουσιν ἐκεῖ διὰ νὰ ἐπιχέωσιν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν πίσσαν ἐπὶ τοῦ πτώματος. Τὸ πῦρ καίει ἐπὶ πολλὰς ὥρας· ἀφοῦ δὲ σβεσθῇ, συλλέγουσι τὴν τέφραν τοῦ πτώματος, τὴν ὁποίαν διατηροῦσιν ὡς λείψανον ἱερόν. Εἰς μνήμην τοῦ νεκροῦ ἐγείρουσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως μνημεῖον ἐξ ἀργίλλου καὶ βύρλων.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ.

Κορίννα μ' ἔν σου φίλημα τὴν φλόγα μου θὰ σβύσῃς ;
— Νὰ λάβε το, πλησίασε.— Ὦ διατί νὰ χύσῃς
Τοῦ πρώτου πῦρ δριμύτερον ; Δός μοι ἀκόμι ἕνα,
Κορίννα.—Ἰδού.—Ὦ ! καίομαι, Θεέ ! ὡσὰν κάρένα
Δέν μ' ἔδωκες. Ἀκόμι ἕν . . . Ὦ δρόσος παραδείσου !
— Νὰ ἑκατόν, σιώπαινε· ἔ ! τώρα εὐχαριστήσου.
Τί λέγεις, δὲν σοῦ ἔφθασαν ; — Ὀξύτερα τὰ βέλη.
—Λοιπὸν, νὰ λάβε χίλια—Μοῦ φλέγονται τὰ μέλη.
Λαύρα πυρὸς τὸ σῶμά μου κατέκαυσε... μὴ φεύγεις...
Κορίννα....— Νὰ ἐδῶ εἶμαι, εἰπὲ λοιπὸν τί θέλεις.

(Μετάφρασις.)